

ŚWIĘCI CHOJNICKIEJ BAZYLIKI

Opracowanie hagiograficzne
Przemysław Zientkowski

Fotografie
Zbigniew Buława
Wojciech Wójcik

Chojnice 2019

Korekta
Justyna Zientkowska

Projekt okładki
Błażej Rosiński

Skład
Janusz Szczepański

ISBN:
978-83-954258-0-6

*Księdzu Proboszczowi
Pratałowi Jackowi Dawidowskiemu
w dwudziestolecie objęcia parafii
pw. Ścięcia Świętego Jana Chrzciciela
w Chojnicach*

Przedmowa

Chojnicka bazylika to nasz wyjątkowy zabytek. Od niemal siedmiu wieków góruje nad miastem, trwale wpisana w jego krajobraz. Jest niemyym świadkiem ważnych dla społeczności Chojnic wydarzeń historycznych. Przypomina o naszej tożsamości dając świadectwo ciężkiej pracy, jaką minione pokolenia mieszkańców włożyły najpierw w jej wybudowanie, a potem utrzymanie, odbudowywanie po kolejnych niszczycielskich pożarach i renowacji. Dziś, moralny obowiązek dbania o tę świątynię spoczywa na nas. Jest to bowiem nie tylko miejsce kultu religijnego, ale też pamiątka po tych wszystkich, którzy przed nami pracowali na rzecz rozwoju Chojnic. Oni bowiem wiedzieli, że społeczność, że wspólnota musi gromadzić się wokół wartości nadrzędnych. Współczesnym wyrazem zrozumienia tej idei była wola Radnych Miejskich wyrażona na uroczystej Sesji Rady Miasta w dniu 28 sierpnia 2002 roku. Wtedy to podjęto decyzję, by Jan Chrzciciel (patron bazyliki) uznany został i ogłoszony zarazem patronem Miasta Chojnice. Od tamtej chwili kościół ten stał się równocześnie pomnikiem tego Świętego i wotum mieszkańców.

Wszystko to sprawiło, że w partnerstwie Miasta i Parafii udało się pozyskać unijne środki i zrewitalizować kościół wraz otoczeniem. Dziś obchodzimy 15- lecie zainicjowania tego działania. Jednocześnie zakończyliśmy wielki jubileusz wyniesienia chojnickiej Fary do godności Bazyliki Mniejszej dlatego też, w sposób szczególny, chcielibyśmy po raz kolejny przybliżyć Państwu naszą świątynię. Tym razem od strony zupełnie innej, niż prezentowana była dotychczas. Oddajemy w Czytelników ręce dokumentację fotograficzną wnętrza bazyliki z opisem hagiograficznym wszystkich postaci, które Kościół ogłosił Świętymi, a których wizerunki gromadzone były przez wieki. To bardzo ważna i ciekawa publikacja. Pozwoli ona ocalić od zapomnienia to, o co przyszło nam zadbać.

Oddanie tej książki do druku zbiega się z dwudziestoleciami pobytu w Chojnicach ks. Prałata Jacka Dawidowskiego – Proboszcza parafii przy tej zacnej Świątyni. Niech będzie mi zatem wolno, złożyć w tym miejscu Księdzu Jackowi serdeczne gratulacje, podziękowania i życzenia wszelkiego dobra.

*dr Arseniusz Finster
Burmistrz Miasta Chojnice*

Wstęp

„Święci chojnickiej bazyliki” to książka, która powstała z okazji XXV - lecia nadania chojnickiej Farze tytułu Bazyliki Mniejszej. Miało to miejsce 11 marca 1993 roku z inicjatywy ówczesnego biskupa pelplińskiego Jana Bernarda Szłagi. W tym czasie proboszczem parafii pod wezwaniem ściegienia św. Jana Chrzciciela był ks. Roman Lewandowski. To na jego barki spadł trud, ale i wielka łaska, przygotowania uroczystości podniesienia godności chojnickiej Farze. Pamiętam to wydarzenie i kościół z tamtych lat – wewnątrz niewiele się zmienił.

Ściany wciąż zdobią wykonane w roku 1959 na obchody 1000 - lecia Państwa Polskiego polichromie przedstawiające polskich Świętych i Błogosławionych. Zamówione przez księdza Arkadiusza Lissa u poznańskiego artysty malarza Mariana Schwartza. Figurę Chrystusa w ołtarzu Serca Pana Jezusa oraz rekonstrukcję rzeźby Pięknej Madonny z Dzieciątkiem, która jest wierną kopią toruńskiego oryginału w kaplicy Matki Bożej, oraz rekonstrukcję wykonanej przed I Wojną Światową w Monachium Drogi Krzyżowej na podstawie jedynie dwóch zachowanych obrazów pędzla Fryderyka Stummela, wykonała Zofia Kuźmowicz - Iwicka przy wydatnym wsparciu męża Teofila Kuźmowicza. Inne wizerunki, jak chociażby obraz przedstawiający Świętego Józefa, wykonała Wanda Pazdowa, a cały ołtarz wraz z herbami cechowymi Franciszek Menczykowski. Figury w Grupie Ukrzyżowania, Piotra w okowach i św. Antoniego wykonał prof. Ignacy Zelka z Torunia wespół z Antonim Łangowskim z Czerska. Rzeźbiarz Łangowski wykonał ponadto snycerkę w przedsoborowej ambonie - płaskorzeźby Ducha Świętego w postaci gołębic, Mojżesza i czterech Ewangelistów oraz wieńczącą amboną figurę św. Jana Chrzciciela. Kościół zdobią też przepiękne witraże w prezbiterium i kaplicy Matki Bożej.

W sumie w bazylice jest przedstawionych pięćdziesięciu dwóch Świętych. Niektórzy – jak Jan Chrzciciel, Matka Boża, Święty Józef czy Jan Ewangelista pojawiają się kilkakrotnie w różnych miejscach, inni zaledwie raz. Zastanawiający jest czasem dobór Świętych, których obecność zaznaczono w naszej bazylice. O ile wybór Świętych przez proboszcza Lissa jest dość oczywisty, przez wzgląd na doniosłość millenium Chrztu Polski w roku 1966, to już ich podobizny w ołtarzu przyściennym mogą na pierwszy rzut oka wydawać się dyskusyjne. Każdy, kto jednak znał proboszcza Lewandowskiego – fundatora ołtarza, szybko skojarzy, jak bliskich swemu sercu wizerunki Świętych umieścił w najbliższej odległości od Tabernakulum. Z pewnością umieszczenie na posoborowym ołtarzu wizerunków Św. Piusa X, św. Jana Berchmansa, św. Klary, św. Katarzyny Sienieńskiej, św. Tomasza z Akwinu, czy Jutty z Chełmży (skąd sam pochodził) mówią o duchowym życiu proboszcza Lewandowskiego więcej,

niż niejedna relacja świadków jego modlitwy, czy encyklopedyczne biogramy zawarte w publikacjach jemu poświęconych.

Nie wszyscy Święci chojnickiej bazyliki byli wcześniej zidentyfikowani i opisani. Informacje, które zachowały się w pelplińskim archiwum również są niepełne – na szczęście mogłem korzystać z wiedzy i pamięci moich starszych kolegów, którzy ze mną i przede mną służyli do Mszy Świętej w chojnickiej Farze i którzy pamiętali opowieści księdza Lewandowskiego, a niektórzy z nich nawet i proboszcza Lissa. Obaj proboszczowie bowiem sownie dzielili się swoją wiedzą nie tylko w zakresie liturgii i sakramentów, ale również historii kościoła i parafii.

Dziś słowa wdzięczności kieruję zatem do moich starszych kolegów: Mirosława Kaszubowskiego, Jacka Knopka, Andrzeja Schreiber, Bogdana Kuffla, Andrzeja Ortmanna, Mariusza Palucha, śp. Leszka Chamier – Ciemińskiego. Oni to pomogli mi ustalić imiona niezidentyfikowanych wcześniej Świętych i przedstawili niezliczoną ilość historii, podań i legend, jakie nagromadziły się wokół naszego kościoła.

Pomysł, by przygotować niniejszą książkę dojrzał prawie trzy lata. Przez ten czas przeprowadziłem setki rozmów na temat Świętych i chojnickiej bazyliki z wieloma osobami. Wśród nich na pierwszym miejscu jest moja żona Justyna, przykładowy i najważniejszy recenzent tej publikacji, Jej uwagi wydatnie przyczyniły się do obecnego kształtu książki - za co serdecznie Jej dziękuję.

Ponadto wyrazy wdzięczności za wszelkie sugestie, wskazówki, spostrzeżenia i pomoc w przygotowaniu książki składam na ręce Księdza Proboszcza - dziekana Jacka Dawidowskiego, któremu dedykuję tę publikację. Dziękuję także Zbigniewowi Buławie, Wojciechowi Wójcikowi, Bartłomiejowi Nowakowi, Mariuszowi Brunce, ks. Tomaszowi Rychłowskiemu, ks. Rafałowi Kulwikowskiemu, ks. Markowi Boguszowi, ks. kl. Patrykowi Jutrzence Trzebiatowskiemu, Januszowi Szczepańskiemu, Annie Kobus oraz Błażejowi Rosińskiemu.

Osobne i specjalne podziękowania składam na ręce Grzegorza Łosińskiego, za inspirację do przygotowania tej książki.

*Chojnice, 13 czerwca 2019 r.
we wspomnienie św. Antoniego z Padwy
Przemysław Zientkowski*

Święty Jan Chrzciciel

„Gdy oni odchodzili, Jezus zaczął mówić do tłumów o Janie: «Coście wyszli oglądać na pustyni? Trzcinę kołyszając się na wietrze? Ale coście wyszli zobaczyć? Człowieka w miękkie szaty ubranego? Oto w domach królewskich są ci, którzy miękkie szaty noszą. Po coście więc wyszli? Proroka zobaczyć? Tak, powiadam wam, nawet więcej niż proroka. On jest tym, o którym napisano: Oto Ja posyłam mego wysłańca przed Tobą, aby Ci przygotował drogę. Zaprawdę, powiadam wam: Między narodzonymi z niewiast nie powstał większy od Jana Chrzciciela”.

Ewangelia wg św. Mateusza 11, 7 - 11

Kiedy na ziemi miał się objawić Bóg w ciele ludzkim, aby nas oświecić w ciemnościach grzechu i przelać krew dla naszego zbawienia - posłał przed sobą człowieka, by przygotował Mu drogę. Był to Jan Chrzciciel. Przyszedł na świat jako syn kapłana Zachariasza i Elżbiety, a jego narodzenie z niepełnej i będącej w podszym już wieku matki zwiastował Zachariaszowi, kiedy ten jako kapłan okadzał ołtarz w świątyni, sam archanioł Gabriel. Za swoje niedowiarstwo powątpiewający kapłan został ukarany odebraniem mowy, na które cierpiał, aż do czasu narodzin syna. Wtedy, posłuszny aniołowi nadał synowi imię Jan, co po hebrajsku znaczy „Bóg jest łaskawy”. Natychmiast po tym wydarzeniu otworzyły się usta Zachariasza i prorokując wyśpiewał kantyk, w którym słaui wypełnienie się obietnic mesjańskich i wita syna jako proroka, który będzie szedł przed Najwyższym i przygotowywał dla Niego drogę w sercach ludzkich.

Jan jeszcze przed urodzeniem prorokował i wskazał swej matce Elżbiecie Pana Jezusa, gdy Ten żył jeszcze pod sercem Maryi. Poprzez swoją matkę Elżbietę był krewnym Jezusa. Podobnie, jak o wczesnych latach działalności Jezusa Chrystusa niewiele wiemy, także o młodości Jego pół roku starszego kuzyna Pismo Święte nie przekazuje wielu informacji. Święty Jan Ewangelista wspomina tylko, że: „Dziecię roślo i umacniało się w duchu i przebywało na miejscach pustynnych aż do czasu ukazania się swego w Izraelu”. Prawdopodobnie po wczesnej śmierci rodziców Jan wiódł życie pustelnika, żywiąc się miodem i szarańczą, a ubierając w skóry zwierzęce i płaszcz z wielbłądziej wełny.

Bez żadnej szkoły, w wieku lat 30, kiedy już według żydowskiego prawa mógł występować publicznie rozpoczął nad Jordanem nauczanie. Wykładał proroków, wyjaśniał pisma oraz zwiastował nadejście Mesjasza. Jak wielu proroków Starego Testamentu głosił, że nie wystarczy przynależność do rodu Abrahama, ale

trzeba się nawrócić i pokutować. Na znak przeobrażenia i skruchy udzielał chrztu wodą podkreślając, że po nim przyjdzie Ten, który chrzcic będzie Duchem Świętym i ogniem. Jan cieszył się wielką popularnością. Słuchali go zarówno uczeni, możni panowie, żołnierze, jak i pospólstwo. Zaczęto go nawet wypytywać, czy nie jest on czasem zapowiadającym Mesjaszem. Jan jednak stanowczo oświadczał: *„Ten, który idzie za mną, mocniejszy jest ode mnie: ja nie jestem godzien nosić Mu sandałów”*. Na prośbę Jezusa, kiedy ten przybył nad Jordan, Jan udzielił Mu chrztu. Później zaś niejednokrotnie świadczył o Nim wobec tłumu mówiąc: *„Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata”*. Na skutek tego wyznania przystąpili do Jezusa dwaj pierwsi uczniowie - Jan i Andrzej, którzy dotąd byli uczniami św. Jana.

W krótkim czasie sława Jana dotarła do uszu władcy Galilei, Heroda II Antypasa (syn Heroda I Wielkiego, który nakazał wymordować dzieci w Betlejem). Zaciekawiony król zaprosił proroka do swojego zamku, by wysłuchać co ma do powiedzenia. Ten zaś, korzystając z okazji upomniał władcę, że nie wolno mu mieć żony jego brata. Rozgniewany król kazał go aresztować i związanego trzymał w więzieniu. W dniu swoich urodzin wydał ucztę, w trakcie której pijany, pod przysięgą, zobowiązał się dać córce Herodiady, Salome, wszystko, czegokolwiek zażąda. Ta, po naradzeniu się z matką, zażądała

głowy Jana Chrzciciela. Herod, choć niechętnie - zobowiązany przysięgą, nakazał katowi wykonać wyrok śmierci i głowę przynieść na misie dla Salome.

Jan Chrzciciel, jako jedyny wśród Świętych Pańskich cieszy się takim przywilejem, iż obchodzi się jako uroczystość dzień jego narodzin. U wszystkich innych Świętych obchodzimy jako święto dzień ich śmierci - czyli dzień ich narodzin dla Nieba. Ponadto w kalendarzu liturgicznym znajduje się także wspomnienie męczeńskiej śmierci św. Jana Chrzciciela, obchodzone 29 sierpnia. Jest to dzień odpustu parafialnego chojnickiej bazyliki.

Jan Chrzciciel był pierwszym Świętym czczonym w całym Kościele. Jemu dedykowana jest bazylika rzymska św. Jana na Lateranie, będąca katedrą papieża. Jest on patronem Austrii, Francji, Holandii, Malty, Niemiec, Prowansji, Węgier; Akwitanii, Aragonii; archidiecezji warszawskiej i wrocławskiej; Amiens, Awinionu, Bonn, Florencji, Frankfurtu nad Menem, Kolonii, Lipska, Lyonu, Neapolu, Norymbergi, Nysy, Wiednia, Wrocławia i Chojnic. Patronuje wielu zakonom, m. in. joannitów (Kawalerów Maltańskich), mnichów, dziewic, pasterzy i stad, kowali, krawców, kuśnierzy, rymarzy; abstynentów, niezamężnych matek, skazanych na śmierć. Jest orędownikiem podczas gradobicia i w epilepsji.

W ikonografii...

św. Jan przedstawiany jest jako dziecko, młodzieniec lub mąż ascetyczny, ubrany w skórę zwierzęcą albo płaszcz z sierści wielbłąda. Jego atrybutami są: Baranek Boży, baranek na ramieniu, na księdze lub u stóp, baranek z kielichem, chłopiec bawiący się z barankiem, głowa na misie, krzyż. W tradycji wschodniej, zwłaszcza w ikonach, ukazywany jest jako zwiastun ze skrzydłami.

W chojnickiej bazylice...

postać Jana Chrzciciela ukazana jest dziesięć razy. Są to dwie rzeźby, pięć wizerunków umieszczonych na witrażach w prezbiterium, dwie plakiety na dzwonach oraz konterfekt głowy Świętego w herbie biskupa Bernarda Czaplińskiego (ptaskorzeźba).

- 1. Rzeźba Jana Chrzciciela na ambonie w postaci dorosłego mężczyzny odzianego w płaszcz z wielbłądziej wełny z laską pasterską w kształcie krzyża;*
- 2. Rzeźba Jana Chrzciciela na zabytkowej chrzcielnicy w postaci figury mężczyzny polewającego głowę stojącego w wodzie Jezusa Chrystusa.*
- 3. Wizerunek Jana Chrzciciela na witrażu w postaci niemowlaka w scenie podczas kąpieli lub obrzezania. Obok postacie św. Elżbiety i Zachariasza.*
- 4. Wizerunek Jana Chrzciciela na witrażu w postaci młodego chłopca podpierającego się laską pasterską w kształcie krzyża pasącego baranki.*
- 5. Wizerunek Jana Chrzciciela na witrażu w postaci mężczyzny w scenie udzielania chrztu w Jordanie Jezusowi Chrystusowi.*
- 6. Wizerunek Jana Chrzciciela na witrażu w postaci mężczyzny ze związanymi rękami w scenie ścięcia Świętego.*
- 7. Wizerunek Jana Chrzciciela na witrażu w postaci głowy mężczyzny położonej na misie trzymanej przez córkę Herodiady - Salome.*
- 8. Wizerunek ściętej głowy Jana Chrzciciela w herbie biskupa Bernarda Czaplińskiego.*
- 9. Wizerunek Jana Chrzciciela w formie dwóch plakiet na dzwonach.*

Święta Maryja z Nazaretu

Źródła historyczne podają, że Maryja z Nazaretu urodziła się przed 20 p.n.e. w Jerozolimie lub Seforis, zm. po 30 n.e. według tradycji w Efezie. Jej rodzicami byli Święci Joachim i Anna. Biblia nie mówi jednoznacznie o przynależności Maryi do któregoś z pokoleń Izraela, choć niektórzy bibliści uznają, że pochodziła z pokolenia Judy. Jest Matką Jezusa Chrystusa, żoną św. Józefa z Nazaretu i krewną św. Elżbiety.

Informacje na temat dzieciństwa Maryi znane są wyłącznie z przekazów pozabiblijnych, takich jak Protoewangelia Jakuba i trzynastowieczna Złota legenda. Według tych tekstów rodzice Matki Bożej długo nie mogli doczekać się potomka. Przysięgli Panu Bogu, że jeżeli da im dziecko, oddadzą je na służbę w świątyni. Pewnego dnia Annie ukazał się anioł, który oznajmił, że dziecko, które urodzi, będzie wielbione przez cały świat. Dziewięć miesięcy później na świat przyszła Córka, której zgodnie z wolą anioła nadano imię Miriam. W wieku trzech lat została ona oddana przez rodziców na wychowanie kapłanom i niewiastom usługującym w świątyni.

Te same źródła podają, że gdy Maryja miała czternaście lat, zgodnie z rozporządzeniem najwyższego kapłana miała wrócić do swej rodziny, aby wyjść za mąż. Nie zgodziła się jednak na opuszczenie świątyni, ponieważ

składała śluby czystości i była przeznaczona do służby Panu. Nie wiedząc co robić, kapłani zwrócili się o pomoc do Boga, który polecił zebrać wszystkich nieżonatych mężczyzn z rodu Dawida. Każdy z nich miał złożyć na ołtarzu gałązkę. Na jednej z nich miał spocząć Duch Święty w postaci gołębicy i właściciel tej gałązki miał zostać mężem Dziewicy. Wkrótce okazało się, że na żadnej z gałązek nie spoczął Duch Święty. Wtedy okazało się, że jeden z mężczyzn nie złożył gałązki. Tym człowiekiem był Józef z Galilei. Kiedy i on położył gałązkę, przepowiednia się spełniła. Podczas gdy Józef przygotowywał dom do przybycia żony, Maryja udała się do Nazaretu, gdzie objawił jej się Archanioł Gabriel zwiastując poczęcie za sprawą Ducha Świętego i narodziny Jezusa.

Zgodnie z Ewangelią Mateusza, kiedy Józef uświadomił sobie, że Maryja spodziewa się dziecka, zamierzał ją oddać, ale za namową Anioła nie uczynił tego. Matka Boża powiła Jezusa w stajence w Betlejem, gdzie udała się wraz z Józefem na spis ludności. Położyła Dziecię w żłobie, a okoliczni pasterze, którym narodziny Mesjasza oznajmił anioł, mieli oddać im cześć. Później uczynili to również mędrcy ze Wschodu. Król Judei Herod, który dowiedział się od nich o narodzinach zapowiedzianego przez Piśmie króla żydowskiego, w obawie przed utra-

cenieniem władzy wydał rozkaz, aby wymordować wszystkich chłopców do drugiego roku życia. Mord ten nazwano rzezią niewiniątek. Zagrożenie dla życia Dziecka zmusiło Świętą Rodzinę do podróży do Egiptu.

W przekazach biblijnych Matka Boża nie pojawia się często. Wraz z Jezusem uczestniczyła w weselu w Kanie Galilejskiej i była świadkiem pierwszego cudu swego Syna. Stała pod krzyżem wraz z Marią Magdaleną, Marią Kleofasową oraz Janem. Tam w duchowym testamentem jej Syn, ustanowił między Nią a jego

umiłowanym uczniem duchową relację macierzyńską, która zgodnie z wiarą Kościoła jest otwarta dla wszystkich uczniów Jezusa.

Po Zmartwychwstaniu i Wniebowstąpieniu Jezusa wraz z Apostołami i innymi bliskimi uczniami Chrystusa oczekiwała w Wieczerniku na Zesłanie Ducha Świętego. Ostatnie lata życia na ziemi, według tradycji, spędziła razem z Janem w Efezie. Zgodnie z tradycją Kościoła katolickiego, po śmierci została wraz z ciałem wzięta do nieba.

W ikonografii...

najczęściej przedstawia się Maryję Matkę Bożą, jako piękną młodą kobietę z Dzieciątkiem na rękach.

W chojnickiej bazylice...

postać Matki Bożej ukazana jest 21 razy.

- 1. Figura Bożej Rodzicielki.*
- 2. Figura Matki Bożej Fatimskiej.*
- 3. Figura Matki Bożej spod Krzyża (Grupa Ukrzyżowania).*
- 4. Obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy.*
- 5. Obraz Matki Bożej Pocieszenia.*
- 6. IV stacja Drogi Krzyżowej – Pan Jezus spotyka swoją Matkę.*
- 7. Wizerunek Matki Bożej Częstochowskiej na polichromii w prezbiterium.*
- 8. Scena przeniesienia obrazu Matki Bożej Pocieszenia z Chojnic do Wiela – polichromia w północnej nawie.*
- 9. Płaskorzeźba Matki Bożej Częstochowskiej w herbie kardynała Wyszyńskiego.*
- 10. Wizerunek w formie plakiety na dzwonie.*
- 11. Płaskorzeźba Matki Bożej Bolesciwej w ołtarzu przyściennym.*
- 12. Płaskorzeźba w scenie Zwiastowania w ołtarzu przyściennym.*

13. *Plaskorzeźba w scenie Narodzenia Jezusa w ołtarzu przyściennym.*
14. *Plaskorzeźba w scenie Objawienia Pańskiego w ołtarzu przyściennym.*
15. *Plaskorzeźba w scenie Zestania Ducha Świętego w ołtarzu przyściennym.*
16. *Wizerunek na witrażu w prezbiterium.*
17. *Wizerunek w scenie Zwiastowania na witrażu w Kaplicy Matki Bożej w północnej nawie bazyliki.*
18. *Wizerunek w scenie Narodzenia na witrażu w Kaplicy Matki Bożej w północnej nawie bazyliki.*
19. *Wizerunek w scenie ucieczki do Egiptu na witrażu w Kaplicy Matki Bożej w północnej nawie bazyliki.*
20. *Wizerunek w scenie zaśnięcia na witrażu w Kaplicy Matki Bożej w północnej nawie bazyliki.*
21. *Wizerunek w scenie ukoronowania Matki Bożej na królową Nieba i Ziemi na witrażu w Kaplicy Matki Bożej w północnej nawie bazyliki.*

Święty Józef, Opiekun Jezusa

Istnieje stosunkowo niewiele informacji historycznych o życiu św. Józefa. W sprawie szczegółów należy się zatem opierać o przekaz Ewangelii. Poświęcają mu one łącznie 26 wierszy, a jego imię wymieniają 14 razy. Pochodził z rodu króla Dawida - wykazuje to św. Mateusz w genealogii przodków św. Józefa. Mimo wysokiego pochodzenia nie posiadał żadnego majątku, a na życie zarabiał stolarstwem i pracą, jako cieśla. Zdaniem św. Justyna (ok. 100 - ok. 166), który żył bardzo blisko czasów Apostołów, Józef wykonywał sochy drewniane oraz jarzma na woły.

Zaręczony z Maryją, Józef stanął przed tajemnicą cudownego poczęcia. Nie był według ciała ojcem Chrystusa. Był nim jednak według prawa żydowskiego, jako prawomocny małżonek Maryi. Chociaż więc Maryja porodziła Pana Jezusa dziewiczo, to jednak wobec prawa żydowskiego i otoczenia Józef był uważany za ojca Pana Jezusa. Tak go też nazywają Ewangelie. W takiej sytuacji trzeba było wykazać, że ziemski ojciec Syna Bożego pochodził w prostej linii od króla Dawida, jak to zapowiadali Prorocy.

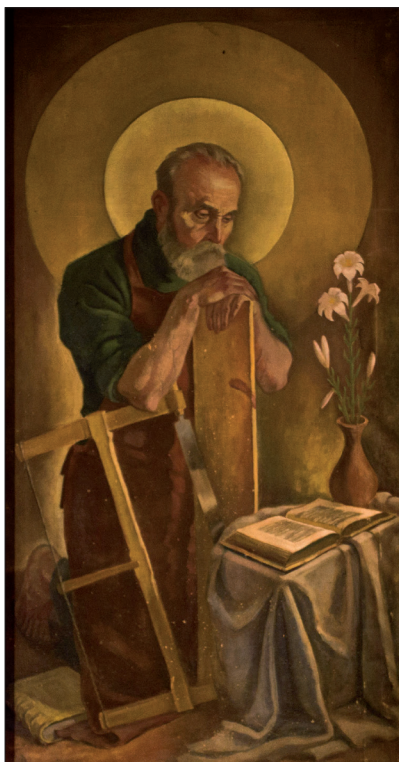
Kiedy Józef dowiedział się, że Maryja oczekuje dziecka, wiedząc, że nie jest to jego potomek, postanowił dyskretnie usunąć się z życia Maryi, by nie narazić Jej na zhańbienie i obmowy. Wprowadzony jednak przez anioła w tajemnicę, wziął Maryję do siebie, do domu. Podporządkowując się dekretowi o spisie ludności, udał się z Nią do Betlejem, gdzie urodził się Jezus. Po nadaniu Dziecku imienia i przedstawieniu Go w świątyni, w obliczu prześladowania, ucieka z Rodziną do Egiptu. Do Nazaretu wrócił dopiero po śmierci Heroda. Po raz ostatni Józef pojawia się na kartach Pisma Świętego podczas pielgrzymki z dwunastoletnim Jezusem do Jerozolimy. Przy wystąpieniu Jezusa w roli Nauczyciela nie ma już żadnej wzmianki o Józefie. Prawdopodobnie wtedy już nie żył. Miał najpiękniejszą śmierć i pogrzeb, jaki sobie można na ziemi wyobrazić, gdyż byli przy św. Józefie w ostatnich chwilach jego życia: Jezus i Maryja. Oni też urządzili mu pogrzeb. Zapewne dlatego tradycja nazwała go patronem dobrej śmierci.

W ikonografii...

św. Józef przedstawiany jest z Dzieciąciem Jezus na ręku, z lilią w dłoni. Jego atrybutami są m. in. narzędzia ciesielskie: piła, siekiera, warsztat stolarski; buktał na wodę, kij wędrowca, kwitnąca różdżka (Jessego), miska z kaszą, lampa, winorośl.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego przedstawiona jest na obrazie w ołtarzu poświęconym Józefowi. Ukazany jest również w scenach Narodzenia Jezusa Chrystusa i ucieczki do Egiptu na witrażach w Kaplicy Matki Bożej w północnej nawie bazyliki oraz w formie płaskorzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święci Aniołowie, Boży Pośłańcy

Aniołowie są istotami ze swej natury różnymi od ludzi. Należą jednak do stworzeń i przez ten fakt są nam bliscy. Aniołowie często występują w Starym Testamencie, jednak Biblia nie mówi wiele o naturze i rodzajach tych bytów. Więcej informacji na ten temat można znaleźć w pismach kabalistycznych oraz w apokryfach. W pierwszych wiekach wśród Ojców Kościoła istniały pewne spory co do natury tych bytów. Np. Grzegorz z Nazjanzu, Jan z Damaszku czy Bazyli Wielki wyobrażali sobie anioły, jako istoty eteryczno-ogniste. Jeszcze na Soborze Nicejskim II w 787 przypisywano im subtelne ciała. Ostatecznie kwestię rozstrzygnięcia przypisuje się św. Augustynowi, który twierdzi, że:

„Anioł oznacza funkcję, nie naturę. Pytasz jak się nazywa ta natura? – Duch. Pytasz o funkcję? – Anioł. Przez to czym jest, jest duchem, a przez to co wypełnia, jest aniołem”.

(*św. Augustyn, Enarratio in Psalmos*)

Według Pisma Świętego Aniołowie są:
Istotami duchowymi nadrzędnymi względem ludzi.

Ps 8, 6; Hbr 2, 7

Stworzeni przed człowiekiem.

Hi 38, 4-7

Nie żenią się, ani za mąż nie wychodzą.

Mk 12, 25

Jest ich ogromna liczba

Ps 68, 18; Mt 24, 31; Hbr 12, 22; Ap 5, 11

Nie należy ich wielbić

Kol 2, 18-19; Ap 19, 10; 22, 8-9

Służą ludziom.

Hbr 1, 14

Ochroniają ludzi.

Ps 34, 8

Służyli Jezusowi.

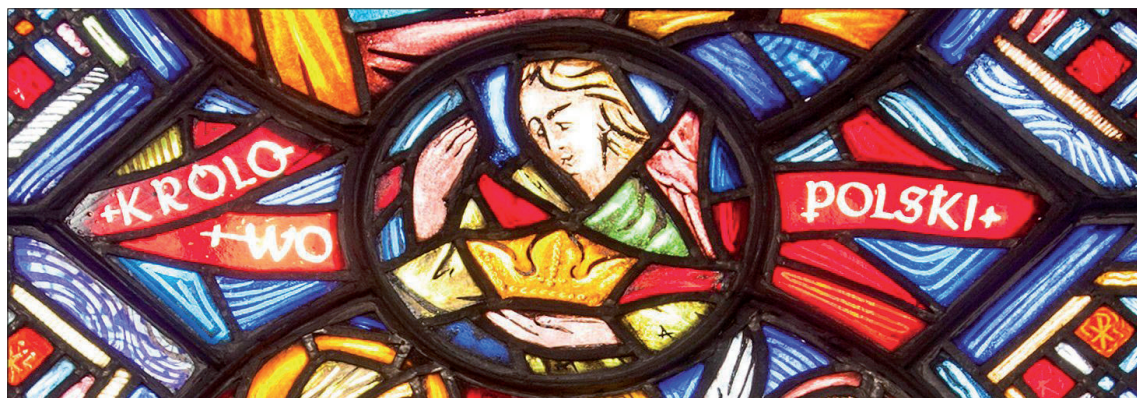
Mt 4, 11; Mk 1, 13; Łk 22, 43

W ikonografii...

Aniołowie przedstawiani są, jako młodzieńcy ze skrzydłami, z trąbami, zwojem, gałązką palmy.

W chojnickiej bazylice...

postaci Aniołów występują kilkakrotnie. Na witrażach w kaplicy Matki Bożej w północnej nawie kościoła, na polichromiach w prezbiterium obok postaci Boga Ojca i Jezusa Chrystusa oraz na polichromii w południowej nawie kościoła. W formie płaskorzeźby w ołtarzu przyściennym.

Święty Archanioł Gabriel

Archanioł Gabriel zwiastuje Maryi wolę Bożą. Po raz pierwszy pojawia się pod tym imieniem w Księdze Daniela. W pierwszym wypadku wyjaśnia Danielowi znaczenie tajemniczej wizji barana i kozła, ilustrującej podbój przez Grecję potężnych państw Medów i Persów; w drugim wypadku archanioł Gabriel wyjaśnia prorokowi Danielowi przepowiednię Jeremiasza. Imię „Gabriel” znaczy tyle, co „mąż Boży” albo „wojownik Boży”. W tradycji chrześcijańskiej przynosi Dobrą Nowinę. Ukazuje się Zachariaszowi zapowiadając mu narodziny syna Jana Chrzciciela. Zwiastuje także Maryi, że zostanie Matką Syna Bożego.

Według niektórych pisarzy kościelnych Gabriel był aniołem stróżem Świętej Rodziny. Przychodził w snach do Józefa. Miał być aniołem pocieszenia w Ogrójcu oraz zwiastunem przy Zmartwychwstaniu Pana Jezusa i przy Jego Wniebowstąpieniu.

Pius XII 1 kwietnia 1951 r. ogłosił św. Archanioła Gabriela patronem telegrafu, telefonu, radia i telewizji. Św. Gabriel jest ponadto czczony jako patron dyplomatów, filatelistów, posłańców i pocztowców. W 1705 roku św. Ludwik Grignion de Montfort założył rodzinę zakonną pod nazwą Braci św. Gabriela. Zajmują się oni głównie opieką nad głuchymi i niewidomymi.

W ikonografii...

św. Gabriel Archanioł występuje niekiedy jako młodzieniec, przeważnie uskrzydłony i z nimbem. Odziany w tunikę i paliusz, czasami nosi szaty liturgiczne. Na włosach ma przepaskę lub diadem. Jego skrzydła bywają z pawich piór. Szczególnie ulubioną sceną, w której jest przedstawiany w ciągu wieków, jest Zwiastowanie. Niekiedy przekazuje Maryi jako herold Boży zapieczętowany list lub zwój. Za atrybut służy mu berło, lilia, gałązka palmy lub oliwki.

W chojnickiej bazylice...

postać świętego Archanioła a Gabriela ukazana jest trzykrotnie. W scenie z Zachariaszem na głównym witrażu w prezbiterium i dwukrotnie w scenie Zwiastowania - na witrażu w kaplicy Matki Bożej w północnej nawie kościoła oraz w formie płaskorzeźby na ołtarzu przyściennym.

Święty Archanioł Michał

W tradycji chrześcijańskiej Michał to pierwszy i najważniejszy spośród aniołów obdarzony przez Boga szczególnym zaufaniem.

Hebrajskie imię Mika'el znaczy „Któż jak Bóg”. Według tradycji, kiedy Lucyfer zbuntował się przeciwko Bogu i do buntu namówił część aniołów, Archanioł Michał miał wystąpić i z okrzykiem „Któż jak Bóg” wypowiedzieć wojnę szatanom. Toteż nie bez przyczyny uważa się Go za Anioła depczącego bestię. Tradycja głosi, że był On także Aniołem Stróżem Chrystusa.

W Piśmie świętym pięć razy jest mowa o Michale. W Księdze Daniela jest nazwany „jednym z przedniejszych ksiąząt nieba” oraz „obrońcą ludu izraelskiego”. Św. Jan Apostoł określa go w Apokalipsie, jako stojącego na czele duchów niebieskich, walczącego z szata-

nem. Św. Juda Apostoł podaje, że jemu właśnie zostało zlecone, by strzegł ciała Mojżesza po jego śmierci. Św. Paweł Apostoł również o nim wspomina. Jest uważany za anioła sprawiedliwości i sądu, łaski i zmiłowania. Jest czczony, jako obrońca Ludu Bożego i dlatego Kościół, spadkobierca Izraela, czci go jako swego opiekuna. Papież Leon XIII ustanowił osobną modlitwę, którą kapłani odmawiają po Mszy świętej z ludem do św. Michała o opiekę nad Kościołem.

Św. Michał Archanioł jest patronem Cesarstwa Rzymskiego, Papui Nowej Gwinei, Anglii, Austrii, Francji, Hiszpanii, Niemiec, Węgier i Małopolski; diecezji łomżyńskiej; Amsterdamu, Łańcuta, Sanoka i Mszany Dolnej; ponadto także mierniczych, radiologów, rytowników, szermierzy, szlifierzy, złotników, żołnierzy. Przyzywany jest także, jako opiekun dobrej śmierci.

W ikonografii...

św. Michał Archanioł przedstawiany jest w tunice i paliuszu, w szacie władcy, jako wojownik w zbroi. Skrzydła św. Michała są najczęściej białe, niekiedy pawie. Włosy upięte opaską lub diademem. Jego atrybutami są: globus, krzyż, laska, lanca, miecz, oszczep, puklerz, szatan w postaci smoka u nóg lub skrępowany, tarcza z napisem: Quis ut Deus – „Któż jak Bóg”, waga.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Archanioła Michała umieszczona jest na plakiecie na jednym z dzwonów.

Święty Stanisław Kostka

Stanisław urodził się 28 grudnia 1550 r. w Rostkowie. Był synem Jana, kasztelana zakroczymskiego, i Małgorzaty z Kryskich (z Droбина). Krewni rodziny zajmowali eksponowane stanowiska w ówczesnej Polsce. Miał trzech braci i dwie siostry.

Pierwsze nauki Stanisław pobierał w domu rodzinnym. W wieku 14 lat razem ze swoim bratem, Pawłem, został wysłany do szkół jezuickich w Wiedniu.

Początkowo Stanisławowi nauka nie szła zbyt dobrze. Nie otrzymał bowiem dostatecznego przygotowania w Rostkowie. Pod koniec trzeciego roku studiów należał już jednak do najlepszych uczniów. Władał płynnie językiem łacińskim i niemieckim, rozumiał również język grecki. Zachowały się zeszyty Stanisława z błędami poprawianymi ręką nauczyciela. Pozostały również notatki dotyczące problemów religijnych, jakie poruszano, aby chłopców przygotować także pod tym względem i umocnić ich w wierze katolickiej. Wolny czas Stanisław spędzał na lekturze i modlitwie. Ponieważ w ciągu dnia nie mógł poświęcić kontemplacji wiele czasu, oddawał się jej w nocy. Zadawał sobie także pokuty i biczował się.

W grudniu 1565 r. ciężko zachorował. Według własnej relacji był pewien śmierci, a nie mógł otrzymać Komunii świętej, gdyż właściciel

domu nie chciał wpuścić kapłana katolickiego. Wówczas sama św. Barbara, patronka dobrej śmierci, do której się zwrócił, w towarzystwie dwóch aniołów nawiedziła jego pokój i przyniosła mu Wiatyk. W tej samej chorobie zjawiła mu się Najświętsza Maryja Panna z Dzieciątkiem, które złożyła mu na rękę. Od Niej też doznał cudu uzdrowienia i usłyszał polecenie, aby wstąpił do Towarzystwa Jezusowego. Stanisław nie otrzymał jednak na to zgody rodziców. Zatem uciekł z domu i udał się do Dylingi, gdzie przyjęto go na próbę.

Następnie w Rzymie został przyjęty do nowicjatu, który znajdował się przy kościele św. Andrzeja. W pierwszych miesiącach 1568 r. Stanisław złożył śluby zakonne. Miał wtedy zaledwie 18 lat. W prostocie serca w uroczystość św. Wawrzyńca (10 sierpnia) napisał list do Matki Bożej i schował go na swojej piersi. Przyjmując tego dnia Komunię świętą, prosił św. Wawrzyńca, aby uprosił mu u Boga łaskę śmierci w święto Wniebowzięcia. Prośba została wysłuchana. Po północy 15 sierpnia 1568 r. przeszedł do wieczności.

Jego kult zrodził się natychmiast i spontanicznie. Proces kanoniczny trwał jednak długo. W latach 1602-1604 Klemens VII zezwolił na kult. 18 lutego 1605 r. Paweł V zezwolił na wniesienie obrazu Stanisława do kościoła św. Andrzeja w Rzymie oraz na zawieszenie przed

nim lampy i wotów; w 1606 r. ten sam papież uroczyście zatwierdził tytuł błogosławionego. Uroczystości beatyfikacyjne odbyły się najpierw w Rzymie w domu św. Andrzeja, a potem w Polsce. Był to pierwszy błogosławiony Towarzystwa Jezusowego. Klemens X zezwolił zakonowi jezuitów w roku 1670 na odprawianie Mszy Świętej i brewiarza o Stanisławie w dniu 13 listopada. Cztery lata później ogłosił bł. Stanisława jednym z głównych patronów Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litwy. Dekret kanonizacyjny wydał Klemens XI w 1714 r. Jednak z powodu śmierci papieża obrzędu uroczystej kanonizacji dokonał dopiero Benedykt XIV 31 grudnia 1726 r. Wraz z naszym Rodakiem chwały Świętych dostąpił tego dnia również św. Alojzy Gonzaga. Jan XXIII uznał św. Stani-

śława szczególnym patronem młodzieży polskiej.

Św. Stanisław Kostka jest patronem Polski i Litwy, archidiecezji łódzkiej i warszawskiej oraz diecezji płockiej, a także Gniezna, Lublina, Lwowa, Poznania i Warszawy; oręduje także za studentami i nowicjuszami jezuickimi, a także za polską młodzieżą.

Św. Stanisławowi Kostce przypisuje się zwycięstwo Polski odniesione nad Turkami pod Chocimiem w 1621 r. W tym dniu o. Oborski, jezuita, widział św. Stanisława na obłokach, jak błagał Matkę Bożą o pomoc. Król Jan Kazimierz przypisywał orędownictwu Świętego zwycięstwo odniesione pod Beresteczkiem.

W ikonografii...

św. Stanisław Kostka przedstawiany jest w stroju jezuita. Jego atrybutami są: anioł podający mu Komunię, Dziecię Jezus na ręku, krucyfiks, laska pielgrzymia, lilia, Madonna, różaniec.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego Stanisława Kostki przedstawiona jest na polichromii w prezbiterium w otoczeniu innych Świętych.

Święta Jadwiga Królowa

Jadwiga była najmłodszą córką króla Węgier i Polski Ludwika Andegaweńskiego, i Elżbiety, księżniczki bośniackiej. Urodziła się 18 lutego 1374 roku. Po śmierci ojca (1382) Węgrzy ogłosili królową siostrę Jadwigi, Marię. Natomiast Polacy zaprosili na swój tron Jadwigę. W wieku 10 lat została koronowana 16 października 1384 r. W związku z zaistniałą sytuacją polityczną, a także wobec dalekosiężnych planów polskich rozważano możliwość unii Polski z Litwą. Stała się ona faktem dzięki małżeństwu królowej Jadwigi z Władysławem Jagiełłą, wielkim księciem Litwy. Ceremonia zaślubin, poprzedzona chrztem Jagiełły (15 lutego 1386 r.), odbyła się w katedrze królewskiej 18 lutego 1386 r. Tam również 4 marca odbyła się koronacja Jagiełły na króla polskiego. Jagiełło miał wówczas 35 lat, Jadwiga - 12.

Serca poddanych pozyskała sobie jednak przede wszystkim niezwykłą dobrocią. Wspierała ubogich i samotnych. Bardzo wiele kościołów chlubi się faktem, że je fundowała, odnawiała i uposażyła właśnie królowa Jadwiga. Z jej inicjatywy i środków odnowiono Akademię Krakowską. Dnia 22 marca 1399 roku Jadwiga urodziła córkę, jednak po trzech tygodniach dziewczynka zmarła, a wkrótce potem

(17 lipca 1399 roku) również matka, okrywając naród polski żałobą. Jako królowa rządziła Polską sama przez 2 lata (1384-1386), natomiast razem z Jagiełłą - przez 13 lat (1386-1399).

Tuż po śmierci Jadwigę uważano za Świętą. W 1426 roku arcybiskup gnieźnieński Wojciech Jastrzębiec, rozpoczął formalny proces kanoniczny. W swoim dekreście napisał m.in.: „Z doświadczenia wiemy, że spełniała przeróżne uczynki miłosierdzia, cierpliwości, postów, czuwań oraz innych niezliczonych dzieł pobożnych”. Niestety, czas nieustannych wojen, wewnętrznych zamieszek i niewoli, uniemożliwił dokończenie procesu. Dopiero w XX w. starania o beatyfikację Jadwigi podjęli na nowo arcybiskup krakowski kardynał Adam Stefan Sapieha i kardynał Karol Wojtyła. Proces dokończył kardynał Franciszek Macharski, w roku 1979, kiedy to przesłał do Rzymu formalną prośbę o beatyfikację, do której dołączył liczącą ponad 350 stron dokumentację nieprzerwanego kultu Jadwigi, trwającego po dzień dzisiejszy. Kanonizacji Jadwigi dokonał św. Jan Paweł II - na krakowskich Błoniach 8 czerwca 1997 r., w obecności ponad miliona ludzi. Była to pierwsza w dziejach kanonizacja na ziemi polskiej.

W ikonografii...

św. Jadwiga przedstawiana jest w stroju królewskim. Jej atrybutem są buciki.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętej Jadwigi Królowej przedstawiona jest na polichromii w prezbiterium w otoczeniu innych Świętych. Relikwie św. Jadwigi Królowej (fragment kości) znajdują się w relikwiarzu – krzyżu nad Tabernakulum.

Błogosławiony Wincenty Kadłubek, biskup

Wincenty urodził się w Karwowie pod Opatowem pomiędzy 1155 a 1160 r. W sprawie jego pochodzenia historycy nie są zgodni. Pierwsze nauki Wincenty pobierał w pobliskiej Stopnicy, potem udał się do Krakowa, gdzie uczęszczał do szkoły katedralnej, w której wykładał biskup Mateusz Cholewa. Cieszył się przyjaźnią księcia Kazimierza Sprawiedliwego, który wspierał go i umożliwił studia za granicą w Paryżu i Bolonii. Zapewne zaraz po powrocie ze swoich studiów otrzymał święcenia kapłańskie. Pracował na dworze książęcym w charakterze notariusza, a potem kanclerza dworu. Po śmierci księcia Wincenty został prepozytem kolegiaty sandomierskiej, a po śmierci biskupa krakowskiego Pełka, został wybrany na jego następcę. Papież Innocenty III bullą z 18 marca 1208 r. wybór ten zatwierdził. Kadłubek należał do najzarliwszych zwolenników reform, jakie wówczas w Polsce przeprowadził abp Henryk Kietlicz (wprowadzenie celibatu, uniezależnienie Kościoła od władzy świeckiej. Brał udział Soborze Laterańskim IV. Na tym właśnie Soborze wprowadzono obowiązek spowiedzi i Komunii wielkanocnej, obostrzono przepisy odnośnie małżeństwa, by nie dopuścić do konkubinatów, obostrzono przepisy dotyczące karności kościelnej, zwłaszcza celibatu duchownych, i ogłoszono nową krucjatę na rok 1217.

Wincenty ma także zasługę wobec Najświętszego Sakramentu, na którego cześć wprowadził tzw. wieczną lampkę przed Tabernakulum. Po dziesięciu latach pasterzowania diecezji krakowskiej, za pozwoleniem papieża Honoriusza III, w 1218 r. Wincenty zrzekł się urzędu i wstąpił do cystersów w Jędrzejowie. Przeżył tam ostatnich 5 lat swego życia. Zmarł 8 marca 1223 r. i został pochowany w prezbiterium klasztornej kościoła.

Publiczny kult biskupa-mnicha nie rozwinął się od razu. Jednak na podstawie ksiąg klasztornych przytacza ponad 150 wypadków cudownych przypisywanych Wincentemu. Wśród nich są nawet wskrzeszenia umarłych. W 1633 r. dokonano otwarcia grobu Wincentego. Ciało znaleziono prawie nienaruszone, co przyczyniło się do rozbudzenia jego czci. 19 sierpnia tegoż roku ciało umieszczono w mauzoleum, specjalnie dla tego celu zbudowanym. Odtąd kult Wincentego stał się bardzo żywy. Zaczęli napływać pielgrzymi, za zgodą biskupa krakowskiego odprawiano przed ołtarzem wzniesionym Msze wotywnie ku czci Kadłubka, przed mauzoleum palono świece. W 1683 r. papież bł. Innocenty XI uznał ołtarz Wincentego za uprzywilejowany, tzn. obdarzony przywilejem odpustu. 13 listopada 1634 r. synod krajowy pod przewodnictwem prymasa Jana Wężyka wniósł

do Stolicy Apostolskiej urzędową prośbę o kanonizację Wincentego Kadłubka (oraz Stanisława Kostki, Kingi, Władysława z Gielniowa, Józafata Kuncewicza i Jana Kantego). W roku 1764 Kongregacja Obrzędów zatwierdziła kult, a pa-

pież Klemens XIII podpisał odpowiednią bulę, co równało się formalnej beatyfikacji. Wincenty jest patronem archidiecezji warmińskiej oraz diecezji kieleckiej i sandomierskiej.

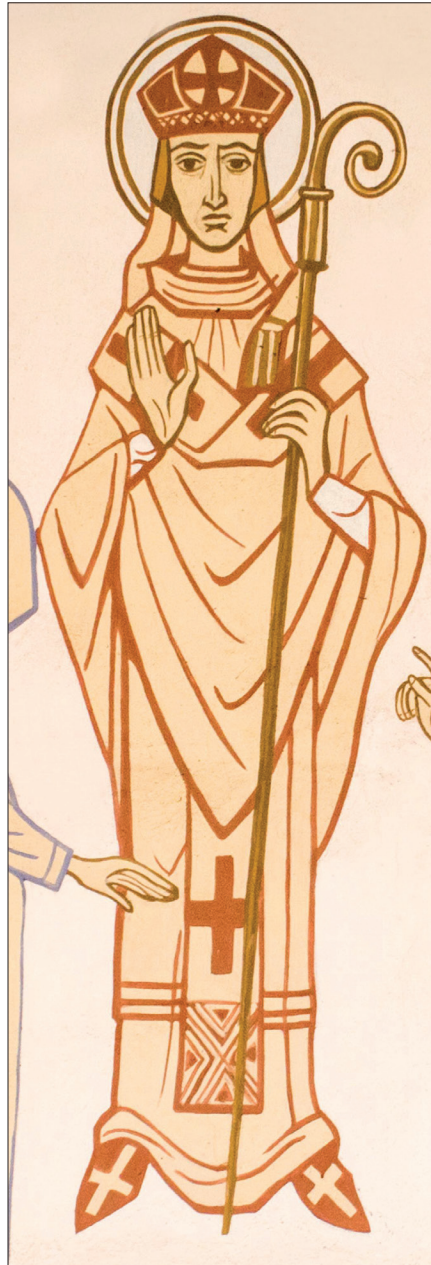
W ikonografii...

bł. Wincenty przedstawiany jest w stroju biskupim. Jego atrybutami są pastorał oraz infuła u stóp.

W chojnickiej bazylice...

postać Błogosławionego Wincentego Kadłubka przedstawiona jest na polichromii w prezbiterium w otoczeniu innych Świętych.

Święty Klemens Maria Hofbauer, prezbiter

Klemens urodził się 26 grudnia 1751 roku na Morawach w Tasovicach. Na chrzcie otrzymał imię św. Jana Apostoła. Gdy miał 7 lat, zmarł jego ojciec. Matka potrafiła nie tylko zapewnić dwunastce dzieci utrzymanie, ale przede wszystkim głębokie wychowanie religijne. Klemens udał się do Rzymu, a potem do Tivoli, gdzie wstąpił do eremitów. Niestety źle rozeznał powołanie i wystąpił z eremu. Na własną rękę kształcił się i pracował. W Rzymie zetknął się z Zakonem Redemptorystów, do którego wstąpił. Przyjął wówczas imiona Klemens Maria. Ponieważ miał już ukończone studia teologiczne, zaraz po złożeniu ślubów zakonnych otrzymał święcenia kapłańskie. Miał już wtedy 34 lata. Jako neoprezbiter został wysłany do Wiednia, a następnie na Pomorze. Przez kolejne 21 lat posługiwał w Warszawie, gdzie opiekował się kościołem, sierocińcem, internatem i szkołą.

Czasami Klemens musiał zebrać, aby zdobyć niezbędne środki na utrzymanie. Zachowała się historia o tym, jak pewnego dnia zaszedł po prośbie do karczmy. Kiedy zwrócił się o datek do grających w karty, jeden z graczy uderzył go w twarz, na co Święty odpowiedział: «To dla mnie, a co dla moich sierot?» Skruszeni kompani oddali całą wygraną. Prowadził dzia-

łalność charytatywną, opiekował się służącymi - których było wtedy w stolicy około 11 tysięcy. Uruchomił drukarnię i wydawnictwo książek religijnych oraz stowarzyszenie dla pogłębiania wiedzy religijnej. Był wybitnym kaznodzieją.

W 1808 roku aresztowano redemptorystów, a następnie wysiedlono z Polski. Klemens udał się wówczas do Wiednia.

Zmarł w opinii świętości 15 marca 1820 roku. Jego pogrzeb był prawdziwą manifestacją w Wiedniu. W roku 1848 rewolucja skasowała redemptorystów w Austrii. Uległo wówczas zniszczeniu archiwum prowincji Zakonu z bezcennymi dokumentami, dotyczącymi działalności Klemensa. W roku 1862 odbyła się ekshumacja i przeniesienie jego śmiertelnych szczątków z cmentarza komunalnego do kościoła redemptorystów. W roku 1888 papież Leon XIII wyniósł Sługę Bożego do chwały błogosławionych, a w roku 1904 papież św. Pius X wpisał go uroczystie do katalogu Świętych. Ze względu na to, że św. Klemens spędził 21 najpiękniejszych swoich lat w Warszawie, Episkopat Polski włączył go do katalogu świętych polskich. Jest jednym z patronów Warszawy, a także kelnerów i piekarzy.

W ikonografii...

św. Klemens przedstawiany jest w habitie. Jego atrybutem jest krzyż.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Klemensa Dworzaka przedstawiona jest na polichromii w prezbiterium w otoczeniu innych Świętych.

Święty Kazimierz Królewicz

Kazimierz urodził się 3 października 1458 r. w Krakowie na Wawelu. Był drugim z kolei spośród sześciu synów Kazimierza Jagiellończyka. Jego matką była Elżbieta, córka cesarza Niemiec, Albrechta II. Pod jej opieką Kazimierz pozostawał do dziewiątego roku życia. Od 1467 r. wychowawcą i nauczycielem królewskich synów był ksiądz Jan Długosz, kanonik krakowski i historyk, a od 1475 r. również znany humanista, Kallimach (Filip Buonacorsi). W 1471 r. zaproponowano Kazimierzowi tron Węgier, jednak ostatecznie wrócił do Polski bez korony.

Po powrocie do kraju królewicz został prawą ręką ojca, który upatrywał w nim swego następcę i wciągał go powoli do współrządzenia. Był namiestnikiem ojca w królestwie, na co dzień rezydował w Radomiu. Prowadził bogate życie duchowe. Wezwany przez ojca w 1483 r. do Wilna, zmarł w drodze 4 marca 1484 r. z powodu trapiącej go gruźlicy.

Pochowano go w katedrze wileńskiej, w kaplicy Najświętszej Maryi Panny, która od tej pory stała się miejscem pielgrzymek.

W 1518 r. król Zygmunt I Stary, rodzony brat Kazimierza, wysłał przez prymasa do Rzy-

mu prośbę o kanonizację królewicza. Na podstawie zeznań legata Leon X w 1521 r. wydał bullę kanonizacyjną i wręczył ją przebywającemu wówczas w Rzymie biskupowi płockiemu, Erazmowi Ciołkowi. Ten jednak zmarł jeszcze we Włoszech i wszystkie jego dokumenty w 1522 r. zaginęły. Król Zygmunt III wznowił więc starania, uwieńczony nową bullą wydaną przez Klemensa VIII 7 listopada 1602 r. w oparciu o poprzedni dokument Leona X, którego kopia zachowała się w watykańskim archiwum. Kiedy w 1602 r. z okazji kanonizacji otwarto grób Kazimierza, jego ciało znaleziono nienaruszone mimo bardzo dużej wilgotności grobowca. Przy głowie Kazimierza zachował się tekst hymnu ku czci Maryi *Omni die dic Mariæ* (Dnia każdego sław Maryję), którego autorstwo przypisuje się św. Bernardowi (+ 1153). Uroczystości kanonizacyjne odbyły się w 1604 r. w katedrze wileńskiej.

Św. Kazimierz jest jednym z najbardziej popularnych polskich Świętych. Jest także głównym patronem Litwy.

W ikonografii...

atrybutem Świętego jest mitra książęca. Przedstawiany także ze zwojem w dłoni, na którym są słowa łacińskiego hymnu *Omni die dic Mariæ* - ku czci Matki Bożej, do której św. Kazimierz miał wielkie nabożeństwo. Często przedstawia się go w stroju książęcym z lilią w ręku lub kłęczącego nocą przed drzwiami katedry - dla podkreślenia jego gorącego nabożeństwa do Najświętszego Sakramentu.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Kazimierza ukazana jest dwukrotnie. Na polichromii w prezbiterium w otoczeniu innych Świętych oraz na polichromii w północnej nawie.

Święty Jacek Odrowąż

Jacek urodził się w Kamieniu Śląskim, w ziemi opolskiej, około roku 1200. rokiem. Był synem szlacheckiego, możnego rodu Odrowążów, krewnym biskupa krakowskiego Iwona Odrowąża. Pierwsze nauki pobierał w szkole katedralnej w Krakowie, a jego nauczycielem prawdopodobnie był bł. Wincenty Kadłubek. W dalszej kolejności udał się na studia teologiczne i prawa kanonicznego do Paryża i Bolonii, a następnie otrzymał święcenia kapłańskie. Kiedy biskupem krakowskim został Iwo (1218), udał się do Rzymu ze swymi kanonikami Jackiem i Czesławem. Iwo wrócił do Polski, a Jacek i Czesław pozostali w Rzymie u boku św. Dominika.

Po krótkim pobycie w rzymskim klasztorze św. Sabiny, złożyli śluby i przyoblekli habit. Jeszcze tego samego roku (1219) jesienią św. Dominik wysłał obu Polaków do Bolonii, gdzie znajdował się wówczas główny i największy klasztor Zakonu Kaznodziejskiego. W roku 1221 św. Dominik lub jego pierwszy następca, bł. Jordan z Saksonii, wysłał grupę 4 braci do Polski. Na czele wyprawy ustanowił Jacka. Do Krakowa zakonnicy dotarli 1 listopada. Jacek natychmiast zabrał się do budowy klasztoru i kościoła. W 1228 roku został wybrany na kapitule pro-

wincji delegatem na kapitułę generalną, która odbyła się w Paryżu. Na kapitule paryskiej wydzielono 6 klasztorów, jako odrębną prowincję polską. Należały do niej domy w Krakowie, Gdańsku, Kamieniu Pomorskim, Sandomierzu, Pradze i we Wrocławiu. Liczba polskich dominikanów wynosiła wtedy ok. 50. W latach 1233-1236 głową polskiej prowincji był bł. Czesław. Jacek w tym czasie zakładał placówki dominikańskie na Pomorzu.

Jacek zmarł w Krakowie w uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny 15 sierpnia 1257 r., po dłuższej chorobie. Pozostawił swoim braciom wzór niezwyklej świętości. Od samego początku jego grób był otoczony wielką czcią i otrzymywano przy nim niezwykle łaski. Rozpoczęto także starania o kanonizację, o czym świadczy prowadzenie „Księgi cudów”, w której zamieszczono 35 niezwyklej przypadków. 17 kwietnia 1594 r. papież Klemens VIII zaliczył uroczystość Jacka w poczet Świętych. Był on siódmym z kolei dominikaninem wśród Świętych, a piątym spośród Polaków wyniesionych na ołtarze. Relikwie św. Jacka spoczywają w osobnej kaplicy w kościele Świętej Trójcy w Krakowie w okazałym grobowcu.

W ikonografii...

Święty przedstawiany jest w habitie dominikańskim, z monstrancją w jednej ręce i figurą Matki Bożej w drugiej.

W chojnickiej bazylice...

postać Jacka znajduje się na polichromii w prezbiterium oraz w formie płaskorzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święta Jadwiga Śląska

Święta Jadwiga urodziła się około 1178 roku na zamku nad jeziorem Amer w Bawarii, jako córka hrabiego Bertolda VI i Agnieszki Wetyńskiej, hrabiów Andechs, którzy tytułowali się również książętami Meranu (w północnej Dalmacji) i margrabiami Istrii. Miała czterech braci i trzy siostry. Jedną wydano za Filipa, króla Francji, drugą za Andrzeja, króla Węgier (była matką św. Elżbiety), trzecia wstąpiła do klasztoru. Jadwiga otrzymała staranne wychowanie najpierw na rodzinnym zamku, potem zaś w klasztorze benedyktynek w Kitzingen nad Menem.

W roku 1190 Jadwiga została wysłana do Wrocławia na dwór księcia Bolesława Wysokiego, miała bowiem zostać żoną jego syna, Henryka. Miała wtedy prawdopodobnie zaledwie 12 lat. Henryk i Jadwiga stanowili wzorowe małżeństwo. Mieli siedmioro dzieci, z których w okres pełnej dojrzałości weszło tylko dwoje, reszta zmarła w młodości. Ostatnich 28 lat pożycia małżeńskiego małżonkowie przeżyli wstrzeźliwie, związani ślubem czystości zawartym uroczystie w 1209 roku przed biskupem wrocławskim Wawrzyńcem. Jadwiga miała w chwili składania tego ślubu około 33 lat, a Henryk Brodaty ok. 43. Jej dwór słynął z karność i dobrych obyczajów. Macierzyńską troską otaczała służbę dworu. Wyposażyła wiele kościołów w szaty liturgiczne haftowane ręką jej

i jej dwórek. Księżna bardzo troszczyła się o to, aby urzędnicy w jej dobrach nie uciskali poddanych. Obniżyła im czynsze, przewodniczyła sądom, darowała grzywny karne, a w razie klęsk nakazywała mimo protestów zarządców rozdawać ziarno, mięso, sól itp. Zorganizowała także szpitalik dworski, gdzie codziennie znajdowało utrzymanie 13 chorych i kalek (liczba ta miała symbolizować Pana Jezusa w otoczeniu 12 Apostołów). W czasie objazdów księstwa osobiście odwiedzała chorych i wspierała hojnie ubogich.

Jadwiga popierała także szkołę katedralną we Wrocławiu i wspierała ubogich zdolnych chłopców, którzy chcieli się uczyć. Starala się także łagodzić dolę więźniów, posyłając im żywność, świece i odzież. Bywało, że zamieniała karę śmierci czy długiego więzienia na prace przy budowie kościołów lub klasztorów.

W swoim życiu Jadwiga dość mocno doświadczyła tajemnicy Krzyża. Przeżyła śmierć męża i prawie wszystkich dzieci. Jej ukochany syn Henryk Pobożny, zginął jako wódz wojska chrześcijańskiego w walce z Tatarami pod Legnicą w 1241 r.

Po śmierci męża (19 marca 1238 r.), Jadwiga zdała rządy żonie Henryka Pobożnego, Annie, i zamknęła się w klasztorze sióstr cysterek w Trzebnicy, który sama wcześniej ufundowała. Tam, przez 40 lat życia, spożywała pokarm

tylko dwa razy dziennie, bez mięsa i nabiału. Do cierpień osobistych zaczęła dodawać pokuty, posty, biczowania, włosiennicę i czuwania nocne. Zasłynęła z pobożności i czynów miłosierdzia.

Wyczerpana surowym życiem mniszki zmarła 14 października 1243 r., mając ponad 60 lat. Natychmiast zaczęto spisywać łaski, a grób otoczono wielką troską. Już w 1251 r. zaczęto obchodzić w klasztorze co roku pamiątkę śmierci Jadwigi. Z polecenia papieża w latach 1262-1264 przeprowadzono badania kanoniczne w Trzebnicy i we Wrocławiu. O kanonizację Jadwigi zabiegał także papież Urban IV, który jako legat papieski w latach 1248-1249, aż trzy razy odwie-

dził Wrocław i znał dobrze Jadwigę. Jednak jego śmierć przeszkodziła kanonizacji. Dokonał jej dopiero jego następca, Klemens IV, w kościele dominikanów w Viterbo 26 marca 1267 r. Na prośbę Jana III Sobieskiego papież bł. Innocenty XI rozciągnął kult św. Jadwigi na cały Kościół (1680).

Ku czci św. Jadwigi powstała na Śląsku (w 1848 r. we Wrocławiu) rodzina zakonna - siostry jadwizanki. Św. Jadwiga Śląska czczona jest, jako patronka Polski, Śląska, archidiecezji wrocławskiej i diecezji w Gorlitz; miast: An-dechs, Berlina, Krakowa, Trzebnicy i Wrocławia; Europy; uchodźców oraz pojednania i pokoju.

W ikonografii...

św. Jadwiga Śląska przedstawiana jest, jako młoda mężatka w długiej sukni lub w książęcym płaszczu z diademem na głowie, czasami w habicie cysterskim. Jej atrybutami są: but w ręce, krzyż, księga, figurka Matki Bożej, makieta kościoła w dłoniach, różaniec.

W chojnickiej bazylice...

postać Jadwigi Śląskiej przedstawiona jest na polichromii w prezbiterium w otoczeniu innych Świętych.

Święta Kinga

Święta Kinga (Kunegunda) urodziła się w 1234 r. jako trzecia z kolei córka Beli IV, króla węgierskiego z dynastii Arpadów, i jego żony Marii, córki cesarza bizantyjskiego Teodora I Laskarisa. Miała dwóch braci i pięć siostr, wśród nich były św. Małgorzata Węgierska oraz bł. Jolenta. Św. Elżbieta z Turyngii była jej ciotką. O latach młodości Kingi nie wiemy nic poza tym, że do piątego roku życia przebywała na dworze królewskim prawdopodobnie w Ostrzychomiu. W Wojniczu małoletnia jeszcze Kinga spotkała się z Bolesławem Wstydlwym, tam też doszło do zawarcia umowy małżeńskiej. Zaślubiny odbyły się na zamku krakowskim około roku 1247, bowiem wtedy Bolesław był władcą księstwa krakowsko-sandomierskiego. Kinga nakłoniła swego męża do zachowania dozgonnej czystości, którą ślubowali oboje na ręce biskupa krakowskiego Prandoty.

Kinga kilka razy odwiedzała rodzinne Węgry. Sprowadziła stamtąd do Polski górników, którzy dokonali pierwszego odkrycia złoża soli w Bochni (1251). Stąd powstała piękna legenda o cudownym odkryciu soli. Aby pomóc w odbudowaniu zniszczonego przez Tatarów kraju, Kinga ofiarowała Bolesławowi część swojego posagu; Bolesław za to przywilejem z 2 marca 1252 r. oddał jej w wieczyste posiadanie ziemię sądecką. Kinga pomagała

Bolesławowi w rządach nad obu księstwami (krakowskim i sandomierskim). Wskazuje na to spora liczba wystawionych przez obu małżonków dokumentów. Hojnie wspierała katedrę krakowską, klasztory benedyktyńskie, cysterskie i franciszkańskie. Ufundowała kościoły w Nowym Korczynie i w Bochni, a zapewne również w Jazowsku i w Łęcku. Do Krakowa sprowadziła z Pragi Kanoników Regularnych od Pokuty i wystawiła im kościół św. Marka. Do Krzyżanowic nad Nidą sprowadzono norbertanki, gdzie im wystawiono kościół i klasztor. W Łukowie książe Bolesław osadził templariuszy. Swojej siostrze, bł. Salomei, Bolesław pozwolił i dopomógł wznieść w Zawichoście kościół, klasztor i szpital. Kinga w sposób istotny przyczyniła się do przeprowadzenia kanonizacji św. Stanisława ze Szczepanowa (1253). To ona miała wysłać do Rzymu poselstwo w tej sprawie i pokryć koszty związane z tą misją.

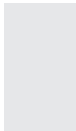
7 grudnia 1279 r. zmarł w Krakowie książe Bolesław Wstydlwy. Długosz wspomina, że biskup krakowski Paweł i niektórzy z panów zaofiarowali Kindze rządy. Kiedy Kinga poczuła się wolna, postanowiła zrezygnować z władzy i oddać się wyłącznie sprawie zbawienia własnej duszy. Wstąpiła do zakonu klarysek zaraz po śmierci męża. Prawdopodobnie nie zajmowała w klasztorze żadnych urzędów. Jej stara-

niem była budowa i troska o jego byt materialny. Welon zakonny otrzymała z rąk biskupa Pawła. Jednak śluby zakonne złożyła dopiero, jak to wynika ze szczęśliwie zachowanego dokumentu, 24 kwietnia 1289 roku. Spędziła w Starym Sączu 12 lat, poddając się we wszystkim surowej regule, zatwierdzonej przez Urbana IV w roku 1263.

Zmarła 24 lipca 1292 r. w Starym Sączu. Beatyfikacja Kingi nastąpiła dopiero za pontyfikatu papieża Aleksandra VIII. Dokonano jej po długim procesie kanonicznym dnia 10 czerwca 1690 r. Była powszechnie czczona przez oko-

liczny lud, jako jego szczególna patronka. Do jej grobu napływali nieustannie pielgrzymi. Liczne łaski otrzymane za jej wstawiennictwem, rozśławiały jej imię. Kult bł. Kingi znacznie wzrósł po jej beatyfikacji. Benedykt XIII przyznał jej tytuł patronki Polski i Litwy (31 sierpnia 1715 r.). Jest także patronką diecezji tarnowskiej.

Kanonizacji Kingi dokonał św. Jan Paweł II w Starym Sączu dnia 16 czerwca 1999 r., podczas swojej przedostatniej pielgrzymki do Polski.

W ikonografii...

przedstawiana jest w stroju klaryski lub księżnej, w ręku trzyma makietę klasztoru ze Starego Sącza, czasami bryłę soli, bywa w niej pierścień.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Kingi przedstawiona jest na polichromii w prezbiterium w otoczeniu innych Świętych.

Błogosławiony Bogumił, biskup

Bogumił urodził się około 1135 r. w Koźminie (Wielkopolska). Pochodził ze znakomitego rodu Leszczyców. Nic nie wiadomo o jego rodzicach, natomiast najbliższym krewnym, a może nawet bratem, był cysters w Łeknie, Boguchwał. Historia nie zachowała nam bliższych okoliczności wstąpienia Bogumiła do klasztoru cystersów. Nie wiadomo też, czy jego imię Piotr jest chrzestnym, czy raczej zakonnym. W roku 1185 miał powstać klasztor cystersów w Koprzywnicy, a jego opatem miał być wybrany wówczas właśnie Bogumił-Piotr. W roku 1186 Bogumił został powołany na urząd biskupa w Poznaniu, gdzie do dziś w skarbcu katedry przechowywana jest jego stula. Już w rok później w 1187, po śmierci arcybiskupa gnieźnieńskiego Zdzisława, Bogumił został powołany do Gniezna na jego następcę. Tak szybka kariera wskazuje, że musiał wyróżniać się niezwykle zaletami ducha. Bogumił był chlubą zakonu cysterskiego dzięki swojej mądrości, uczynności, dzielności, świętości i hojnej fundacji na cele misyjne.

Swoje przywiązanie do zakonu cystersów okazał Bogumił zaraz na początku swoich rządów, kiedy przeznaczył dochody z kilkunastu wsi, należących do metropolii, na zorganizowanie nowego opactwa cystersów w Sulejowie, które ufundował wtedy książę Kazimierz

Sprawiedliwy. Opactwu cysterskiemu w Łeknie ofiarował dochody z trzech innych wsi. O publicznej działalności Błogosławionego wiemy tyle, że w roku 1191 uczestniczył w konsekracji kolegiaty sandomierskiej. Wezwany na rozjemcę w sporze między benedyktynami a norbertanami o opactwo św. Wincentego we Wrocławiu w roku 1193, przydzielił je norbertanom. Jemu też zlecono delikatną i trudną misję pojednania książąt Kazimierza Sprawiedliwego z Mieszkiem Starym. W rodzinnym majątku, w Dobrowie, Bogumił ufundował kościół parafialny Świętej Trójcy i hojnie go uposażył. Spragniony ciszy i spokoju, po dwunastu latach rządzenia metropolia gnieźnieńską, w 1198 r. złożył rezygnację na ręce legata papieskiego, kardynała Piotra, i przeniósł się do Dobrowa, gdzie na wyspie rzeki Warty założył sobie pustelnię. Tam, jak pisał promotor procesu beatyfikacyjnego, prymas Maciej Łubieński, „trawiąc czas na modlitwie i trapiąc ciało swoje postami, niespaniem i różnymi umartwieńiami, spędził ostatnie lata swego życia”. W każdą niedzielę dla okolicznych mieszkańców odprawiał Msze Święte i wygłaszał kazania. Przeżył tam ok. 5 lat. Dobra rodzinne przeznaczył na misje wśród pogańskich Prusów. Nieznana jest data jego zgonu. Według Kalendarza Krakowskiego miał przejść do

wieczności 19 sierpnia. Według nekrologu klasztorów norbertanów we Wrocławiu i w Szczecinie miał zasnąć w Panu 20 sierpnia. Przepuszczalny rok jego śmierci to ok. 1204 r. Jego cześć od samego początku była żywa. Obejmowała zwłaszcza rejon Wielkopolski. Uciekało się do jego wstawiennictwa przede wszystkim, by uprosić zdrowie dla żywego inwentarza oraz o szczęśliwe połowy ryb. U jego grobu w kościele dobrowskim składano liczne wota dziękczynne za wyjednane łaski. Prymas Jakub Uchański (1562-1581) w czasie badania relikwii Bogumiła wyjął z jego sarkofagu mitrę i pierścień biskupi z szafirem oraz złotą blachę z napisem pośmiertnym. Proces kanoniczny rozpoczął dopiero w roku 1625 prymas Maciej Łubieński.

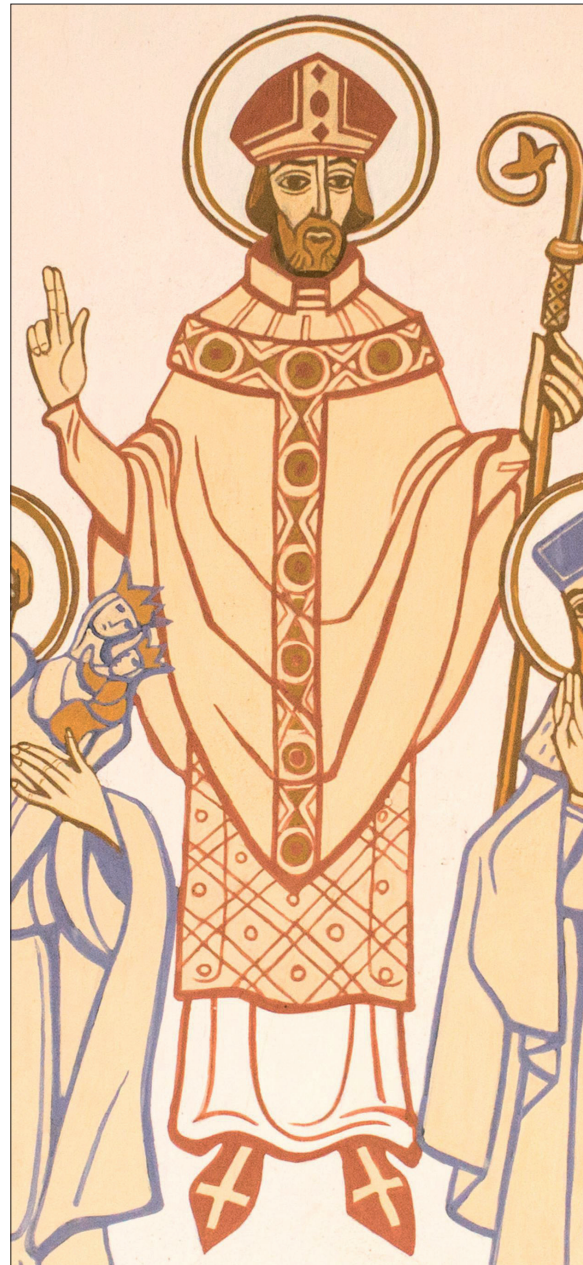
Akta tego procesu zostały przesłane do Rzymu w roku 1651. Z tej okazji opracowano żywot Bogumiła. Niestety, księga cudów, którą wypożyczył Sebastian Głębocki, spłonęła w jego dworze w Głębokim pod Kruszwicą. Nowy proces kościelny rozpoczął w roku 1908 biskup kujawski Stanisław Kazimierz Zdzitowiecki. Dopiero papież Pius XI 27 maja 1925 roku zatwierdził starodawny kult biskupa Bogumiła. Paweł VI ogłosił bł. Bogumiła wraz z bł. Jolentą patronem archidiecezji gnieźnieńskiej. Ponadto bł. Bogumił jest patronem archidiecezji gdańskiej, poznańskiej, wrocławskiej i diecezji włocławskiej. Jest wzywany, jako orędownik odbywających rekolekcje i skupienia.

W ikonografii...

bł. Bogumił przedstawiany jest w pontyfikalnym stroju biskupim z krzyżem w ręku. Czasami ukazywany, gdy przechodzi suchą nogą przez rzekę. Jego atrybutem jest ryba.

W chojnickiej bazylice...

postać bł. Bogumiła przedstawiona jest na polichromii na północnej ścianie prezbiterium w otoczeniu innych Świętych.

Święty Jan Kanty, presbiter

Jan urodził się 24 czerwca 1390 r. w Kętach. Po ukończeniu szkoły zapisał się w roku 1413 na studia Uniwersytet Jagielloński. Był już 23 letnim mężczyzną. Studia przebiegały pomyślnie, o czym świadczą daty osiągniętych stopni naukowych. Najpierw studiował nauki wyzwolone na wydziale artium, gdzie głównym wykładanym przedmiotem była filozofia Arystotelesa. Tu uzyskał w 1415 roku stopień bakałarza, a trzy lata później w styczniu 1418 roku został magistrem filozofii. Na swoje utrzymanie Jan zarabiał prywatnymi lekcjami i pomocą duszpasterską, jako kapłan (nie znamy dokładnej daty ani miejsca święceń kapłańskich, ale musiało to być między 1418 a 1421 rokiem).

W 1421 r. na prośbę bożogrobców z Miechowa Akademia Krakowska wysłała Jana Kantego w charakterze kierownika do tamtejszej szkoły klasztornej. Spędził tam osiem lat kształcąc kleryków zakonnych. W Miechowie pełnił równocześnie obowiązki kaznodziei przy kościele klasztornej.

Po powrocie do Krakowa, objął wykłady na wydziale filozoficznym. Równocześnie zaczął studiować również teologię. Miał wówczas już ok. 40 lat. W roku 1439 zdobył tytuł bakałarza, a następnie tytuł magistra teologii, który był wówczas jednoznaczny z doktoratem.

Od tego czasu Jan Kanty poświęcił się do końca życia wykładom z tej dziedziny. Był człowiekiem żywej wiary i głębokiej pobożności. Słynął z wielkiego miłosierdzia. Nie mogąc zaradzić nędzy, wyzbył się nawet własnego odzienia i obuwia. Wielokrotnie dzielił się posiłkiem z biednymi. Legenda mówi, że zdarzało się, iż wiktuały dane potrzebującemu bliźniemu w cudowny sposób odnawiały się na talerzu Jana. Będąc rektorem Akademii, zapoczątkował tradycję odkładania ze stołu profesorów części pożywienia codziennie dla jednego biednego. Dbał także o ubogich studentów, których wspomagał z własnych, skromnych zasobów. Przez całe życie nie zaniechał działalności duszpasterskiej. Krzewił kult eucharystyczny i zachęcał do częstego przyjmowania Komunii Świętej, a wiele czasu poświęcał pracy w konfesjonale.

Zmarł w Krakowie 24 grudnia 1473 r. Istniało tak powszechne przekonanie o jego świętości, że od razu pochowano go w kościele św. Anny pod amboną. W 1621 r. synod biskupów w Piotrkowie wniósł prośbę do Stolicy Apostolskiej o rozpoczęcie procesu kanonicznego. Beatyfikacja nastąpiła 27 września 1680 r. Dokonał jej papież bł. Innocenty XI. Kanonizacji - łącznie ze św. Józefem Kalasantym - dokonał Klemens XIII 16 lipca 1767 r.

Św. Jan Kanty czczony jest przede wszystkim jako patron uczącej się i studiującej młodzieży. Jest także patronem Polski, archidie-

cezji krakowskiej i Krakowa; profesorów, szkół katolickich i „Caritasu”.

W ikonografii...

św. Jan przedstawiany jest w todzie profesorskiej. Często w ręku ma krzyż. Bywa ukazywany w otoczeniu studentów lub ubogich. Jego atrybutami są: scalony dzbanek, obuwie, które daje ubogiemu, pieniądze wręczane zbójcom, różaniec.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Jana Kantego przedstawiona jest na polichromii w prezbiterium w otoczeniu innych Świętych.

Błogosławiony Sadok z Sandomierza

O dzieciństwie i latach młodzieńczych Sadoka nie ma żadnych informacji. Pierwszy dokument historyczny, który się zachował, podaje, że w roku 1221 w czasie kapituły generalnej w Bolonii Sadok w towarzystwie trzech współbraci został wysłany przez św. Dominika Guzmaną na Węgry do Lorch, celem założenia tam nowej prowincji. Byłby to zatem pierwszy Polak, który znalazł się u boku św. Dominika i być może z jego rąk otrzymał dominikański habit. Sadok był najpierw przeorem w Zagrzebiu. Przez wiele następnych lat głosił Ewangelię, jako misjonarz na Węgrzech pogańskim Kumanom. Następnie znalazł się w Sandomierzu w charakterze przeora. W zimie 1259r. podczas drugiego najazdu Tatarów na Polskę - najeźdźcy podstępem zdobyli Sandomierz. Zginęło wtedy wielu mieszkańców. Część z nich wraz z prze-

orem, Sadokiem i 48 innymi dominikanami została wymordowana w kościele św. Jakuba, gdzie szukali schronienia. O ich męczeństwie pisali Jan Długosz oraz Abraham Bzowski (dominikanin), który zapisał imiona zamordowanych oraz urzędy, jakie piastowali.

Kult męczenników sandomierskich rozpoczął się zaraz po ich śmierci. Wysłano do Rzymu dwóch kapłanów, którzy szczęśliwie uszli rzezi: Bozantę, dziekana sandomierskiego, i Wojciecha, kanonika. Na ich prośbę papież Bonifacy VIII udzielił 300 dni odpustu wiernym, którzy 2 lipca nawiedzą kolegiatę NMP w Sandomierzu. W wieku XVI odpust męczenników sandomierskich obchodzono 13 maja, potem przeniesiono dzień ich dorocznej pamięci na 28 maja. Papież Pius VII 18 listopada 1807 r. zezwolił na kult publiczny.

W ikonografii...

bl. Sadok przedstawiany jest z Towarzyszami w dominikańskich habitach - czyta im z otwartej księgi; niekiedy ukazywany jest w scenie męczeństwa - przeszywany strzałami.

W chojnickiej bazylice...

przedstawiono scenę zabójstwa bl. Sadoka przez barbarzyńców. Polichromia znajduje się w podłuniowej nawie kościoła.

Święty Stanisław, biskup

Stanisław urodził się w Szczepanowie prawdopodobnie około 1030 r. Najprawdopodobniej pochodził z rodu Turzynów, mieszkających we wsi Raba i Szczepanów koło Bochni, w ziemi krakowskiej. Wioska Szczepanów miała być własnością jego rodziny. Swoje pierwsze studia odbył w domu rodzinnym, następnie w Tyńcu, w klasztorze benedyktyńskim. Dalsze studia odbywał zgodnie z ówczesnym zwyczajem za granicą. Świecenia kapłańskie otrzymał ok. roku 1060.

Biskup krakowski, Lambert Suła, mianował Stanisława kanonikiem katedry. Po śmierci Lamberta (1070), Stanisław został wybrany jego następcą. Wybór ten zatwierdził papież Aleksander II. Konsekracja odbyła się jednak dopiero w roku 1072.

Dał się poznać jako pasterz gorliwy, ale i bezkompromisowy. Największą zasługą Stanisława było to, że dzięki poparciu króla Bolesława Śmiałego, który go protegował na stolicę krakowską, udał się do papieża Grzegorza VII wyjednać wskrzeszenie metropolii gnieźnieńskiej. W ten sposób raz na zawsze ustały automatycznie pretensje metropolii magdeburskiej do zwierzchnictwa nad diecezjami polskimi. Św. Grzegorz VII przysłał do Polski 25 kwietnia 1075 r. swoich legatów, którzy orzekli prawomocność erygowania metropolii gnieźnieńskiej

z roku 999/1000 oraz jej praw. Prawdopodobnie ustanowili też oni na stolicy arcybiskupiej św. Wojciecha nowego metropolitę.

Bardzo znany jest fakt zatargu Stanisława z królem Bolesławem Śmiałym, który zdecydował o tragicznym końcu biskupa. Otóż według kroniki Kadłubka – Stanisław, jako jedyny miał odwagę upomnieć króla. Kiedy zaś ten nic sobie z upomnienia nie czynił i mordował poddanych, biskup rzucił na niego klątwę, czyli wyłączył króla ze społeczności Kościoła, a przez to samo zwolnił od posłuszeństwa poddanych. Był to akt niezwyklej odwagi pasterza, ujmującego się za swoją owczarnią, chociaż zdawał sobie sprawę z konsekwencji, jakie mogą go za to spotkać. 11 kwietnia 1079 roku Bolesław udał się na Skalkę i w czasie Mszy Świętej osobiście zarząbał biskupa uderzeniem w głowę. Potem kazał poćwiartować jego ciało.

W 1088 roku dokonano przeniesienia relikwii św. Stanisława do katedry krakowskiej. Kadłubek przytacza legendę, że ciała strzegły orły, wspomina też o cudownym zrośnięciu się porąbanych części ciała.

Pierwsze starania o kanonizację św. Stanisława podjął już św. Grzegorz VII, jednak jego kanonizacją zajął się formalnie dopiero biskup krakowski Iwo Odrowąż w 1229 r.

Z nieznanymi bliżej przyczynami stanowiącymi opór stawiał kardynał Rinaldo Conti, późniejszy papież Aleksander IV (1254-1261). Właśnie od procesu Stanisława wprowadzona została praktyka „advokata diabła” (łac. advocatus diaboli), którego zadaniem było wyciąganie na jaw wszystkich niejasności i zarzutów przeciw kanonizacji.

Opór kardynała ostatecznie przełamano i dnia 8 września 1253 roku w kościele św. Fran-

ciszka z Asyżu papież Innocenty IV dokonał kanonizacji.

Św. Stanisław jest głównym patronem Polski (obok NMP Królowej Polski i św. Wojciecha, biskupa i męczennika); ponadto także archidiecezji gdańskiej, gnieźnieńskiej, krakowskiej, poznańskiej i warszawskiej oraz diecezji: lubelskiej, płockiej, sandomierskiej i tarnowskiej.

W ikonografii...

św. Stanisław przedstawiany jest w stroju pontyfikalnym z pastorałem. Jego atrybutami są: miecz, palma męczeńska, u stóp wskrzeszony Piotrowin. Bywa ukazwany z orłem - godłem Polski.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Stanisława Biskupa przedstawiona jest na polichromii południowej nawie kościoła.

Błogosławiona Jutta z Chełmży

Jutta z Bielczyn, zwana też Juttą z Chełmży lub Juttą von Sangerhausen, urodziła się ok. 1220 r. w Turyngii. Pochodziła z bogatego rodu książąt brunszwickich. Jej rodzina była bardzo religijna, a wartości, jakim w niej hołdowano, sprawiły, że Jutta stała się wrażliwa na cierpienie i krzywdę ludzką. Wzorowała się na św. Elżbiecie, którą podziwiała. Zastanawiając się nad swoją drogą życiową, wybrała się do grobu tej Świętej, by rozeznac swoje powołanie. Według podań poczuła wtedy, że ma założyć rodzinę. Poślubiła rycerza pochodzącego z Sangerhausen. Niestety, jej małżeństwo nie trwało długo, ponieważ mąż zmarł wkrótce w czasie wyprawy krzyżowej do Ziemi Świętej. Zaledwie dwudziestolatnia Jutta musiała sama zająć się wychowaniem dzieci. Starła się im wpoić zasady, jakimi sama żyła. Gdy dzieci podrosły, oddała je pod opiekę sióstr zakonnych. Rozdała swój majątek ubogim i rozpoczęła zebraczą wędrówkę. Odwiedzała sanktuaria, kościoły i klasztory. Wzorem św. Elżbiety pielęgnowała chorych, zwłaszcza trędowatych, a gdy mogła - wspomagała jałmużną potrzebujących. Związała się z beginkami i należała do kręgu osób skupionych wokół Mechtyldy z Magdeburga. Jej postawa była dla jednych powodem szyderstw, a dla innych kultu.

W 1256 r. krewny zmarłego męża Jutty, Anno von Sangerhausen, został wybrany wiel-

kim mistrzem Krzyżaków. Prawdopodobnie na jego zaproszenie przybyła do ziemi chełmińskiej, aby modlitwą i pełnym pokuty życiem wspierać zakon w dziele nawracania pogańskich Prus, Litwy i Jaćwieży. Pozostawała pod opieką pierwszego biskupa chełmińskiego, dominikanina Henryka, i za jego zgodą zamieszkała w opuszczonej chacie rybackiej w Bielczynie, z której zrobiła pustelnię odwiedzaną chętnie przez ludzi poszukujących rady i duchowego wsparcia. Wiodła życie pełne ascezy, a jednocześnie wraz z innymi beginkami opiekowała się niewielkim szpitalem św. Jerzego na przedmieściach Chełmży. Jej spowiednikiem był Jan z Łobdowa. Codziennie udawała się na Mszę Świętą do katedry w Chełmży. Legenda mówi, że miała dar chodzenia po jeziorze, co pozwalało jej szybciej dotrzeć do kościoła.

Zmarła 12 maja 1260 r. w Bielczynach koło Chełmży w opinii świętości. Po jej śmierci nastąpił szereg cudów, o których duchowieństwo chełmińskie zebrało zeznania od świadków. W rezultacie już około 1275 r. Jutta została ogłoszona Błogosławioną. W tym samym dniu dokonano poświęcenia nowej kaplicy w Bielczynach. Błogosławiona Jutta jest patronką miasta Chełmży. 20 maja 1984 r. biskup chełmiński Marian Przykucki ogłosił ją patronką dzieł Miłosierdzia Bożego diecezji cheł-

mińskiej oraz wyznaczył odpust ku jej czci na trzecią niedzielę maja. Patronuje też grudziądz-

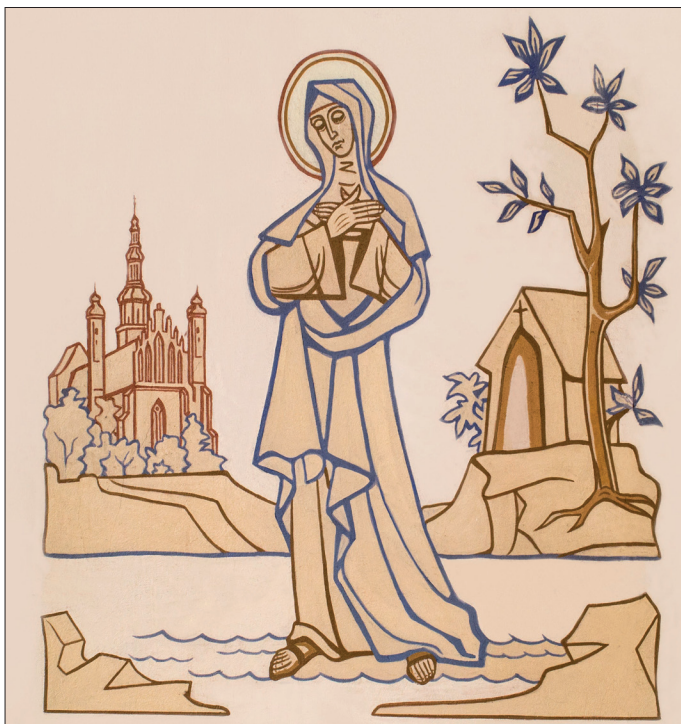
kiemu Centrum „Caritas”. Jej ciało spoczywa w katedrze Świętej Trójcy w Chełmży.

W ikonografii...

bl. Jutta przedstawiana jest w prostej sukni, przypominającej zakonny habit, we wdowim welonie na głowie.

W chojnickiej bazylice...

postać Jutty z Chełmży przedstawiona jest na polichromii w południowej nawie kościoła oraz w formie płaskorzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święty Jan z Dukli

Jan urodził się w Dukli około roku 1414. O jego rodzicach wiadomo tylko tyle, że byli mieszczanami. Zapewne uczęszczał do miejscowej szkoły, potem udał się do Krakowa.

Według miejscowej tradycji Jan miał już od młodości prowadzić życie pustelnicze w pobliskich lasach u stóp góry zwanej Cergową. Do dziś w odległości kilku kilometrów od Dukli znajduje się pustelnia i kościółek drewniany, wystawiony pod wezwaniem św. Jana z Dukli na miejscu, gdzie miał on samotnie prowadzić bogobojne życie.

Około roku 1434 Jan opuścił pustelnię i wstąpił do franciszkanów konwentualnych w pobliskim Krośnie. Po nowicjacie i złożeniu profesji zakonnej odbył studia kanoniczne i został wyświęcony na kapłana. Przez szereg lat piastował obowiązki przełożonego klasztoru: w Krośnie i we Lwowie. Wreszcie powierzono mu urząd kustosza kustodii, czyli całego okręgu lwowskiego. Po złożeniu tego urzędu ponownie zlecono mu urząd kaznodziei we Lwowie.

W latach 1453-1454 na zaproszenie króla Kazimierza Jagiellończyka i biskupa krakowskiego, kardynała Zbigniewa Oleśnickiego, przebywał w Polsce św. Jan Kapistran, reformator franciszkańskiego życia zakonnego. Założył klasztory obserwantów, czyli franciszkanów reguły obostrzonej, w Krakowie i w Warsza-

wie. W roku 1461 obserwanci założyli również konwent we Lwowie. Od krakowskiego klasztoru pw. św. Bernardyna zaczęto powszechnie nazywać polskich obserwantów bernardynami.

Jan z Dukli obserwował życie bernardynów i umacniał się ich gorliwością. Postanowił do nich wstąpić. Przeżył u obserwantów 21 lat. Krótki czas przebywał w Poznaniu, by następnie powrócić do ukochanego Lwowa i tam spędzić resztę życia. Tu powierzono mu funkcję kaznodziei i spowiednika. Pod koniec życia miał utracić wzrok. Jako dorobek wielu lat pracy kaznodziejskiej zostawił zbiór kazań, które jednak zaginęły. Rozmiłowany w modlitwie, poświęcał na nią długie godziny. Dla dokładnego zapoznania się z konstytucjami nowego zakonu wczytywał się w nie pilnie, a gdy utracił wzrok, prosił, by odczytywał mu je kleryk, bo chciał się ich wyuczyć na pamięć. Do ślepoty dołączyła się ponadto choroba bezwładu nóg.

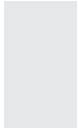
Jan oddał Bogu ducha w konwencie lwowskim 29 września 1484 roku. Przekonanie o świętości kapłana było tak powszechne, że zaraz po jego śmierci wierni zaczęli gromadzić się w pobliżu jego grobu i modlić się do niego o łaski.

Prośbę o beatyfikację przesłał do Rzymu król Zygmunt III Waza i biskupi polscy, jak też wielu senatorów. Proces, wiele razy przery-

wany, został wreszcie ukończony szczęśliwie w roku 1731. Na podstawie nieprzerwanego kultu, jakim Sługa Boży się cieszył, papież Klemens XII w roku 1733 ogłosił ojca Jana Błogosławionym, wyznaczając na dzień jego święta 19 lipca. Termin ten, kilka razy przenoszony, reforma

kalendacza liturgicznego w Polsce w roku 1974 ustaliła na dzień 3 października. Po kanonizacji przesunięto go na dzień 8 lipca.

Kanonizacji dokonał w Krośnie papież św. Jan Paweł II podczas swojej wizyty w dniu 10 czerwca 1997 r.

W ikonografii...

przedstawiany jest w habicie zakonnika, czasami jako niewidomy. Jego atrybutem są promienie światła.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Jana z Dukli przedstawiona jest na polichromii południowej nawie kościoła.

Święty Szymon z Lipnicy

Szymon urodził się około 1438-1440 r. w Lipnicy. Znane są nam imiona jego rodziców - Grzegorz i Anna. Ojciec był piekarzem. Fakt wysłania Szymona na studia uniwersyteckie wskazywałby na pewną zamożność rodziców. Jednak zamożność ta była względna, skoro w 1454 r. Szymon wpłacił do kasy Akademii Krakowskiej zaledwie 1 grosz, a więc zaledwie jedną czwartą już i tak skromnej rocznej opłaty. Zapisał się na wydział nauk wyzwolonych (artium). Był to wydział wstępny i najliczniej obstawiony, gdyż dawał przygotowanie do trzech wydziałów pozostałych i udzielał najogólniejszych wiadomości z zakresu siedmiu nauk wyzwolonych. Akademię Krakowską Szymon ukończył w roku 1457 tytułem bakałarza.

W tym samym roku wstąpił wraz z dziesięcioma swoimi kolegami akademickimi do bernardynów, których cztery lata wcześniej sprowadził do Polski i założył ich pierwszy klasztor w Krakowie św. Jan Kapistran. Niewykluczone, że Szymon widział go i słuchał osobiście, kiedy ten przez osiem miesięcy przebywał w Krakowie na zaproszenie króla Kazimierza Jagiellończyka. Po roku nowicjatu Szymon złożył śluby zakonne (1458). W Krakowie odbywał swoje studia teologiczne i po roku 1460 otrzymał święcenia kapłańskie.

Wyróżniał się cnotą, wiedzą i powagą. W roku 1465 został wybrany gwardianem konwentu w Tarnowie. Z tego powodu wziął udział w kapitule prowincji w Krakowie. W dwa lata później pełnił w Krakowie urząd kaznodziei.

O wielkiej powadze, jaką się cieszył Szymon wśród swoich współpracowników, świadczy i to, że został wybrany wraz z kilkunastoma innymi bernardynami delegatem prowincji polskiej, aby uczestniczyć w uroczystościach przeniesienia relikwii św. Bernardyna do nowego kościoła wystawionego ku jego czci w Akwilei.

W roku 1474 został wybrany delegatem na kapitułę generalną do Pawii. Wielkim wydarzeniem w jego życiu była pielgrzymka do Ziemi Świętej, którą odbył korzystając z okazji, że był uczestnikiem kapituły generalnej w Pawii.

W zakonie odznaczał się surowością życia, nabożeństwem do Najświętszego Sakramentu i Matki Bożej. Umarł posługując chorym podczas zarazy w Krakowie 18 lipca 1482 r. Pogrzeb odbył się w tym samym dniu w godzinach wieczornych. Ciało pochowano w kościele klasztornym pod wielkim ołtarzem, umieszczając je wraz ze szczątkami Tymoteusza i Bernardyna, zmarłych w opinii świętości. W 1488 r. bł. Władysław z Gielniowa, sprawujący wówczas funkcję prowincjała, na podstawie specjalnego breve papieża Innocentego VIII dokonał prze-

niesienia relikwii Szymona do osobnej kaplicy kościoła, co było wówczas uważane za formalną beatyfikację. Odtąd bowiem można było Słudze Bożemu oddawać cześć publiczną. Grobowiec Szymona nawiedzali liczni pielgrzymi, a nagromadzone wota były dowodem jego skutecznego orędownictwa. Zaraz po jego śmierci miało

miejsce aż 377 cudownych uzdrowień i łask. Długie zabiegi o formalną beatyfikację doszły do skutku. 24 lutego 1685 roku bł. Innocenty XI ogłosił dekret beatyfikacyjny. Dnia 3 czerwca 2007 r. papież Benedykt XVI kanonizował Szymona z Lipnicy.

W ikonografii...

św. Szymon przedstawiany jest jako głoszący kazanie.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Szymona przedstawiona jest na polichromii południowej nawie kościoła.

Święty Wojciech, biskup i męczennik

Wojciech urodził się ok. 956 roku w możnej rodzinie Sławnikowiców w Lubicach (Czechy). Jego ojciec Sławnik był głową możnego rodu, spokrewnionego z dynastią saską, panującą wówczas w Niemczech. Matka Wojciecha, Strzeżysława, również pochodziła ze znakomitej rodziny, być może z Przemyślidów, którzy rządili wówczas państwem czeskim. Wojciech był przedostatnim z siedmiu synów Sławnika.

W 968 roku papież Jan XIII, dzięki inicjatywie cesarza Ottona I, ustanowił w Magdeburgu metropolię, jako biskupstwo misyjne dla nawracania zachodnich Słowian. Pierwszym arcybiskupem tego miasta został św. Adalbert, który poprzednio był opatem benedyktyńskim w Weissenburgu. Pod jego opiekę Wojciech został wysłany, jako 16-letni młodzieniec w 972 roku.

Po śmierci metropolity Adalberta 25-letni Wojciech wrócił do Pragi. Został tam pierwszym biskupem łacińskiego Pragi i Czech, Dytmara, który od roku 973 rządził diecezją. Był Niemcem i zależał od metropolii w Moguncji. Wojciech był już wtedy subdiakonem. W Pradze przyjął pozostałe święcenia (981).

W styczniu 982 r. biskup Dytmar zmarł. Zjazd w Lewym Hradcu pod przewodnictwem księcia Bolesława wytypował na następcę Dyt-

mara Wojciecha. Nominację jednak musiał zatwierdzić cesarz. Otton II był zajęty właśnie wyprawą wojenną na południe Italii. Dopiero w roku 983 zwołał sejm Rzeszy do Werony i tam zatwierdził Wojciecha. W tym samym roku dnia 29 czerwca odbyła się także konsekracja Wojciecha na biskupa, której dokonał metropolita Moguncji, św. Willigis. Tak więc Święty Wojciech był pierwszym biskupem narodowości czeskiej w Czechach.

Wojciech wszedł do swojej biskupiej stolicy, Pragi, bosy. Miał wtedy zaledwie 27 lat. Sytuacja Kościoła w Czechach w owym czasie nie była łatwa. Był on uzależniony od kaprysu możnych i władcy. Nie mniejsze kłopoty miał Wojciech z duchownymi. Wprowadzenie zasad życia wspólnego szło opornie wśród duchowieństwa katedralnego. Św. Bruno z Kwerfurtu stwierdza, że „duchowni żenili się jawnie”. Możnych zraził sobie Wojciech przypomnieniem zakazu wielożeństwa, gromieniem za wiarołomność oraz za związki małżeńskie z krewnymi. Nie liczone się ze świętami, łamano posty. Kiedy Wojciech zobaczył, że jego napomnienia są daremne, a złe obyczaje dalej się szerzą, po pięciu latach rządów (983-988) postanowił opuścić swą stolicę i wstąpił do benedyktyńców. W Wielką Sobotę w roku 990 złożył profesję zakonną. Jego żywoty podają, że z wielką pokorą

wypełniał wszystkie obowiązki zakonne, jakby od dawna był jednym z mnichów. W 992 roku na polecenie papieża Wojciech wrócił do Pragi, jednak zmuszony został ponownie ją opuścić. Synod nakazał Wojciechowi pod groźbą klątwy powrót. Udał się zatem do Polski z postanowieniem oddania się pracy misyjnej wśród pogan. Było to późną jesienią 996 roku.

Wisłą udał się Wojciech do Gdańska, gdzie przez kilka dni głosił Ewangelię tamtejszym Pomorzanom. Stąd wyruszył w dalszą drogę. Aby nie nadawać swojej misji charakteru wyprawy wojennej, Wojciech oddalił żołnierzy. Niedługo potem dziki tłum otoczył misjonarzy i zaczął im zlorzeczyć. Jeden z pogan uderzył biskupa wiośłem w plecy, aż mu brewiarz wypadł z rąk. Kiedy Wojciech zorientował się, że Prusy nie chcą nawrócenia, postanowił zakończyć misję powrotem do Polski. Prusowie poszli za nim. Miejsca męczeńskiej śmierci nie udało się dotąd zidentyfikować. Mogło to być w okolicy Elbląga lub Tękit (Tenkitten). 23 kwietnia 997 roku w piątek o świcie zbrojny tłum Prusów otoczył trzech misjonarzy: św. Wojciecha, bł. Radzima i subdiakona Benedykta Boguszę. Ledwie skończyła się odprawiana przez biskupa Wojciecha Msza św., rzucono się na nich i związano ich. Zaczęto bić Wojciecha, ubranego jeszcze w szaty liturgiczne, i zawleczono go na pobliski pagórek. Tam pogański kapłan zadał mu pierwszy śmiertelny cios. Potem 6 włóczni przebiło mu ciało. Odcięto mu głowę i wbito ją na żerdź. Przy martwym ciele pozostawiono straż. W chwili zgonu Wojciech miał 41 lat.

Papież Sylwester II jeszcze przed rokiem 999 dokonał uroczystego ogłoszenia Wojciecha Świętym. Dzień święta wyznaczył papież zgodnie ze zwyczajem na dzień jego śmierci, czyli na 23 kwietnia. Wtedy także zapadła decyzja utworzenia w Polsce nowej, niezależnej metropolii w Gnieźnie, której patronem został ogłoszony św. Wojciech.

W marcu roku 1000 Otto III odbył pielgrzymkę do grobu św. Wojciecha w Gnieźnie. Wtedy - podczas spotkania z Bolesławem Chrobrym - została uroczyście proklamowana metropolia gnieźnieńska z podległymi jej diecezjami w Krakowie, Kołobrzegu i Wrocławiu. Otto III opuścił Polskę obdarowany relikwią ramienia św. Wojciecha. Jej część umieścił w Akwizgranie, a część na wysepce Tybru w Rzymie, w obu miejscach fundując kościoły pod wezwaniem Świętego

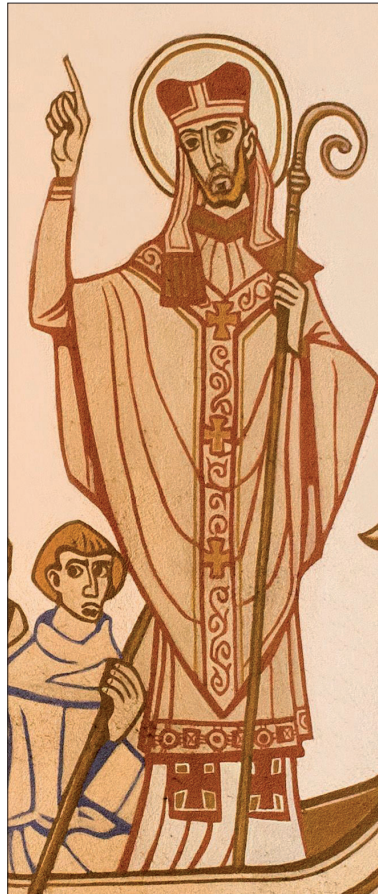
Św. Wojciech stał się patronem Kościoła w Polsce. Jest jednym z trzech głównych patronów naszej Ojczyzy. Jest też patronem archidiecezji gnieźnieńskiej, gdańskiej, warmińskiej i diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej oraz miast, m.in. Gniezna, Trzemeszna, Serocka. Ku czci św. Wojciecha zostały zrobione słynne drzwi gnieźnieńskie, na których w 18 obrazach-płaskorzeźbach, wykonanych w brązie, są przedstawione sceny z życia św. Wojciecha. Św. Bruno Bonifacy z Kwerfurtu, również benedyktyn, biskup i przyszyły męczennik, napisał około 1004 r. zachowany do dzisiaj „Żywot św. Wojciecha”.

W ikonografii...

Święty występuje w stroju biskupim, w paliuszu, z pastorałem. Jego atrybuty to także orzeł, wiośło oraz włócznia, od których zginął.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Wojciecha przedstawiona jest na polichromii południowej nawie kościoła.

Święty Jan Berchmans

Jan urodził się 13 marca 1599 roku w Diest, miejscowości położonej na terenie dzisiejszej Belgii. Był najstarszym z pięciu synów w niezamożnej rodzinie. Ojciec był garbarzem, handlarzem skór i szewcem. Matka Jana, Elżbieta, była córką burmistrza Hadriana van den Hove. Mimo złej sytuacji materialnej, przez pewien czas rodzice opłacali jego naukę, ale gdy matka zachorowała, Jan musiał przerwać studia. Wtedy miejscowy proboszcz Piotr van Emmerick wsparł go finansowo i Jan mógł kontynuować rozpoczętą naukę. Bardzo wcześnie poczuł powołanie, jednak śmierć matki w 1616 r. i rosnąca bieda utrudniały mu pójście tą drogą. Dzięki bardzo ciężkiej pracy (poza nauką m.in. zarabiał posługując u pewnego kanonika) i pomocy różnych kapłanów, zdobył wykształcenie w nowo utworzonym Kolegium Jezuitów w Mechelen. Należał do pierwszych alumnów. Był członkiem Sodalicji Mariańskiej. Przez całe życie szczególnym nabożeństwem darzył Najświętszy Sakrament. W 1618 r. jego owdowiały ojciec przyjął święcenia kapłańskie i został kanonikiem diecezjalnym, a Jan wstąpił do nowicjatu jezuitów. Jego zdolności spowodowały, że w tym samym roku wysłano go na studia filozoficzne i teologiczne do Rzymu. Tam również wyróżniał się wśród kleryków swoją postawą i pilnością. Dysputę publiczną,

do której został wyznaczony, poprowadził z zaskakującą subtelnością argumentacji. Było to jednak ostatecznie jego wystąpienie. Wzorowo zachowywał regułę zakonną, starając się naśladować św. Alojzego Gonzagę, którego podziwiał. Na początku sierpnia 1621 r. Jan ciężko zachorował. Jego organizm nie wytrzymał letnich rzymskich upałów. Dodatkowo był on bardzo wyczerpany intensywną nauką i aktywnym życiem wewnętrznym, dlatego nie zdołał się obronić przed chorobą. Najpierw dostał gorączki, a potem zapalenia płuc. Na śmiertelnym łożu miał koło siebie lub trzymał w rękach różaniec, krzyż i reguły zakonne. Mówił: „Z tym chętnie umrę”. Mimo starań lekarzy zmarł po sześciu dniach, 13 sierpnia 1621 r. Miał zaledwie 22 lata. Nie dożył upragnionych święceń kapłańskich. Jan Berchmans został beatyfikowany przez papieża Piusa IX w 1865 r., a kanonizowany przez Leona XIII w 1887 r. Jego ciało spoczywa w osobnym, bogatym ołtarzu w kościele św. Ignacego Loyoli w Rzymie, natomiast jego serce znajduje się w kościele jezuitów w Lovanium.

Jest patronem wspólnot ministranckich i młodzieży studiującej.

W ikonografii...

św. Jan Berchmans przedstawiany jest w sutannie jezuickiej, z krzyżykiem i książką zawierającą Ćwiczenia Duchowe św. Ignacego Loyoli.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Jana Berchmansa znajduje się na polichromii w prezbiterium oraz w formie płasko-rzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święta Barbara

Barbara urodziła się w III w. w Nikomedii (obecnie Izmit w Turcji). Według podań była niezwykle piękną córką bogatego poganina Dioskura. Pod wpływem wielkiego filozofa Orygenesa z Aleksandrii poznała chrześcijaństwo. Następnie przyjęła chrzest i złożyła ślub czystości. Ojciec dowiedziawszy się o tym, pragnął zmusić Barbarę do wyrzeczenia się wiary. Postanowił wydać ją za mąż i tym samym złamać opór dziewczyny. Więził ją w wieży, głodził, straszył i wreszcie wobec niezłomnej postawy wydał na tortury. Barbara była biczowana, przypalana pochodniami, obcięto jej piersi. Wreszcie została ścięta mieczem przez własnego ojca, który następnie został rażony piorunem i spopielony.

Żywoty jej ukazały się w języku greckim, syryjskim, koptyjskim, ormiańskim, chaldejskim, a w wiekach średnich we wszystkich językach europejskich. W wieku VI cesarz Justynian sprowadził relikwie św. Barbary do Konstantynopola. Stąd zabrali je Wenecjanie w 1202 roku do swojego miasta, by przekazać je z kolei pobliskiemu Torcello, gdzie znajdują się do dziś w kościele św. Jana Ewangelisty.

Również w Polsce kult św. Barbary był zawsze bardzo żywy. Już w modlitewniku Gertrudy, córki Mieszka II (XI w.), wspomina się pod datą 4 grudnia. Pierwszy kościół ku jej czci wystawiono w 1262 r. w Bożygnewie koło Środy Śląskiej. Poza Polską św. Barbara jest darzona wielką czcią także w Czechach, Saksonii, Lotaryngii, południowym Tyrolu, a także w Zagłębiu Ruhry. W Nadrenii uważana jest za towarzyszkę św. Mikołaja - warto wiedzieć, że w wielu miejscach to właśnie ona obdarowuje dzieci prezentami.

Jest patronką dobrej śmierci i tych, którzy na nagłą i niespodziewaną śmierć są najbardziej narażeni: górnicy, hutnicy, marynarze, rybacy, żołnierze, kamieniarze, więźniowie itp. Barbara jest ponadto patronką archidiecezji katowickiej, Edessy, Kairu; architektów, cieśli, dzwonników, kowali, ludwisarzy, murarzy, szrotkarzy, tkaczy, wytwórców sztucznych ogni, żołnierzy (szczególnie artylerzystów i załóg twierdz). Jest jedną z Czternastu Świętych Wspomożycieli.

W ikonografii...

św. Barbara przedstawiana jest w długiej, pofałdowanej tunice i w płaszczu, z koroną na głowie, niekiedy w czepku. W ręku trzyma kielich i Hostię. Czasami ukazywana jest z wieżą, w której była więziona (wieża ma zwykle 3 okienka, które miały przypominać Barbarze prawdę o Trójcy Świętej) oraz z mieczem, od którego zginęła. Atrybuty: anioł z gałązką palmową, dwa miecze u jej stóp, gałązka palmowa, kielich, księga, lew u stóp, miecz, monstrancja, pawie lub strusie pióro, wieża.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Barbary przedstawiona jest w formie płaskorzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święta Klara

Klara urodziła się w Asyżu w 1193 lub 1194 r. Była najstarszą z trzech córek pana Favaronone z rycerskiego rodu Offreduccio i jego żony Ortolany. Jej matka, podczas ciąży, w trakcie modlitwy usłyszała słowa: „Nie bój się, gdyż to dziecko zabłyśnie swym życiem jaśniej niż słońce!” Pod wpływem tych słów nadała dziewczynce imię Klara (z języka łacińskiego clara - jasna, czysta, sławna).

Klara wzrastała w atmosferze miłości i pobożności. Gdy miała 12 lat, w Asyżu zaczął swą działalność Jan Bernardone, przyszedł św. Franciszek. Z czasem zaczął zdobywać ludzi, którzy poświęcali swe życie Bogu. Klara często spotykała się z nim, by zrozumieć jego słowa. Rodzice, zamożni mieszczanie, daremnie dwa razy usiłowali wydać córkę za mąż. Klara poprosiła bowiem Franciszka, by zwrócił się z prośbą do biskupa Asyżu, aby mogła stać się siostrą Braci Mniejszych. W Niedzielę Palmową 28 marca 1212 r. z całą rodziną poszła do pobliskiego kościoła. Po poświęceniu palm każdy odbierał palmę z rąk biskupa. Biskup Gwidon podszedł jednak sam do Klary i wręczył jej palmę - był to umówiony wcześniej znak zgody. Tej samej nocy dziewczyna wymknęła się z domu, by oddać życie Chrystusowi. Z rąk św. Franciszka otrzymała zgrzebny habit i welon zakonny. Po pewnym czasie przyłączyła się do niej jej siostra, bł. Agnieszka.

Franciszek udostępnił siostronom mały klasztor przy kościółku św. Damiana. Pierwszą jego ksienią została Klara. Franciszek bardzo cieszył się z powstania tej rodziny żeńskiej. Kiedy bowiem bracia byli zajęci życiem apostołskim, siostry miały dla nich stanowić zaplecze pokuty i modlitwy. Zakon nosił nazwę Pań Ubogich, potem nazwano je II Zakonem, a popularnie klaryskami. W 1215 roku Innocenty III nadał zakonowi Klary „przywilej ubóstwa”. Siostry nie mogły posiadać żadnej własności, a powinny utrzymywać się jedynie z pracy swoich rąk. Odtąd San Damiano stało się kolebką nowego Zakonu. Wstępowały do niego głównie córki szlacheckie, pozostawiając wszystko i wybierając skrajne ubóstwo.

Klara swoje żarliwe modlitwy wspierała surowym życiem, częstymi postami i nocnymi adoracją Najświętszego Sakramentu. Już za życia, dzięki jej wstawiennictwu, dokonywały się cuda. Pod koniec życia doznała cudownej łaski; kiedy bowiem nadeszła noc Narodzenia Pańskiego, osłabiona i chora Klara pozostała na swym posłaniu. Otrzymała jednak łaskę widzenia i słyszenia Pasterki, odprawianej w pobliskim kościele z udziałem Franciszka i jego braci. Z tego też powodu św. Klara została patronką telewizji. Po śmierci św. Franciszka cały trud utrzymania zakonu spadł na jej barki.

Klara w klasztorze św. Damiana żyła przez 42 lata. Wyczerpujące posty, umartwienia i czuwania spowodowały, że 11 sierpnia 1253 r. umarła. Następnego dnia odbył się jej uroczysty pogrzeb, któremu przewodniczył papież Innocenty IV. Jej ciało złożono w grobie, w którym

przedtem spoczywało ciało św. Franciszka. Już dwa lata później Aleksander IV, po zebraniu koniecznych materiałów kanonizacyjnych, ogłosił ją Świętą. Papież dokonał jej uroczystej kanonizacji w Anagni w 1255 roku.

W ikonografii...

najczęściej przedstawia się św. Klarę z monstrancją w ręku. Podanie bowiem głosi, że w czasie najazdu Saracenów na Asyż Klara miała ich odstraszyć Najświętszym Sakramentem, który wyniosła z kościoła. Blask płynący z Hostii miał jakoby porazić wroga i zmusić go do ucieczki.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Klary znajduje w formie płaskorzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święta Katarzyna ze Sieny

Katarzyna Benincasa urodziła się 25 marca 1347 r. we włoskiej Sienie. Była przedostatnim z dwudziestu pięciu dzieci Jakuba Benincasy i Lapy Piangenti - córki poety Nuccio Piangenti. Przyszła na świat jako bliźniaczka, ale jej siostra Janina zaraz po urodzeniu zmarła.

Katarzyna już, jako kilkuletnia dziewczynka była niezwykle pobożna. Marzyła o całkowitym oddaniu się Panu Bogu. Dlatego też zaczęła prowadzić życie pokutne. Zamieniając własne serce na zakonną celę. Z miłości dla Chrystusa pracowała nad swoim charakterem, okazując się dla wszystkich życzliwą i łagodną, skłonną do usług. Pomimo wielu trudności ze strony rodziny, w 1363 roku wstąpiła do Sióstr od Pokuty św. Dominika (tercjarek dominikańskich) w Sienie i prowadziła tam surowe życie, wypełnione modlitwą, pokutą i posługiwaniem trędowatym. W wieku 20 lat była już osobą w pełni ukształtowaną, wielką mistyczką. Pan Jezus często ją nawiedzał sam lub ze swoją Matką. Pod koniec karnawału 1367 roku, gdy Katarzyna spędzała czas na nocnej modlitwie, sam Pan Jezus Chrystus dokonał z nią mistycznych zaślubin, zostawiając jej jako trwałe znak obrączkę. Odtąd Katarzyna stała się posłanką Chrystusa. Przemawiała odtąd i pisała listy w imieniu Chrystusa do najznakomitszych osób ówczesnej Europy, tak duchownych, jak i świeckich. Sku-

piła ponadto przy sobie spore grono uczniów, dla których była duchową mistrzynią i przewodniczką. Wspierana nadzwyczajnymi darami Ducha Świętego i posłuszna Jego natchnieniom zaangażowała się w sprawy Kościoła i świata.

Podczas wielu wojen i konfliktów na terenie ówczesnej Italii i w samym Kościele była orędowniczką pokoju i mediatorem. Domagała się od kolejnych papieży (najpierw od bł. Urbana V, a potem od Grzegorza XI) powrotu z Awinionu do Rzymu. Wobec nieskuteczności wysyłanych listów udała się do Awinionu, by skłonić Grzegorza XI do zamieszkania w Wiecznym Mieście. Jej misja zakończyła się sukcesem. Po śmierci papieża Grzegorza XI kardynałowie wybrali Urbana VI, który swoją surowością zraził sobie kardynałów, a ci w akcie buntu wybrali antypapieża w osobie Klemensa VII. Nastąpił rozłam w Kościele, co pogłębiło się kilka lat później, gdy pojawił się kolejny antypapież. Katarzyna robiła wszystko, by jak najwięcej zwolenników skupić wokół Urbana VI. Nawoływała do modlitw w jego intencji. Popierała reformy, które wprowadził. Na jego życzenie udała się do Rzymu, by tam pracować dla dobra Kościoła. Wielu mężczyznom i kobietom, pochodzącym z różnych warstw społecznych, pomogła wejść na drogę cnoty lub osiągnąć pokój.

W nagrodę za to 1 kwietnia 1375 roku otrzymała od Chrystusa stygmaty (jednak nie w postaci ran, lecz krwawych promieni).

Umarła z wyczerpania 29 kwietnia 1380 r. w Rzymie w wieku 33 lat. Pozostawiła po sobie trzy dzieła, które zawierają jej naukę: „Dialog o Bożej Opatrzności”, „Listy” oraz „Modlitwy”. Jej kult rozpoczął się zaraz po jej śmierci. Nikt już nie wątpił, że była wybranką Bożą i niewiastą opatrznościową dla Kościoła. Pan Bóg wsławił też jej grób wieloma cudami. Już w roku 1383 bł. Rajmund z Kapui, ówczesny generał dominikanów, za zezwoleniem Stolicy Apostolskiej przeniósł jej ciało do kaplicy

kościółka dominikanów S. Maria della Minerva w Rzymie i wybudował dla niej okazały grobowiec. Pius II 26 czerwca 1461 roku w bazylice św. Piotra dokonał uroczystej kanonizacji sługi Bożej. W nagrodę za poniesione trudy w obronie Kościoła Pius IX w roku 1866 ogłosił św. Katarzynę drugą, po św. Piotrze, patronką Rzymu. W roku 1939 papież Pius XII proklamował św. Katarzynę ze Sieny drugą, obok św. Franciszka z Asyżu, patronką Italii, a Paweł VI w 1970 roku ogłosił ją doktorem Kościoła. Papież św. Jan Paweł II ogłosił ją w 1999 roku współpatronką Europy. Jest także patronką Sieny oraz pielęgniarek, strażników, strażaków.

W ikonografii...

Święta przedstawiana jest w habicie dominikanki, w koronie cierniowej, z krzyżem w dłoniach, z różańcem. Niekiedy trzyma tiarę. Ukazywana jest także z Dzieciątkiem Jezus, które podaje jej pierścień - znak mistycznych zaślubin, których dostąpiła. Jej atrybutami są także: czaszka, diabeł u stóp, krucyfiks, lilia, serce.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Katarzyny znajduje się w formie płaskorzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święty Pius X, papież

Giuseppe Sarto urodził się 2 czerwca 1835 r. w rodzinie wiejskiego listonosza, w Riese koło Wenecji. Niektóre źródła podają, że jego ojciec Giovanni Sarto był Polakiem, który na początku XIX wieku, pragnąc uniknąć służby wojskowej wyemigrował z Górnego Śląska (z Boguszyca do Włoch, zmieniając przy tym swoje dotychczasowe nazwisko Jan Krawiec (wł. sarto = pol. krawiec). Teorię tę zweryfikowano jako nieprawdziwą dopiero w 2013 r. Uczęszczał do szkoły podstawowej w Riese, uczył się równocześnie języka łacińskiego u kapelana tej wioski ks. Alojzego Horacjusza. W 1846 r. został przyjęty do gimnazjum w Castelfranco Veneto. W 1845 r. otrzymał sakrament bierzmowania; pierwszą Komunię Świętą przyjął dwa lata później, kiedy miał 12 lat.

Za pieniądze kardynała Jakuba Monico Józef podjął studia w seminarium w Padwie. Święcenia kapłańskie otrzymał 18 września 1858 r.

Pierwszą placówką młodego kapłana było Tombolo. Wyróżniał się tam, jako doskonały kaznodzieja. Budował wiernych pobożnością i gorliwością kapłańską. Opiekował się ubogimi. Po 9 latach został proboszczem w Salvano. Po kolejnych 8 latach został zwolniony z parafii i mianowany kanonikiem w Treviso, a potem kanclerzem biskupa.

W 1884 r. papież Leon XIII mianował go biskupem Mantui i sam udzielił mu sakry biskupiej. Dla swoich kapłanów był przykładem modlitwy, ubóstwa i gorliwości. Zreformował seminarium duchowne, by mogli stąd wychodzić odpowiednio przygotowani do przyszłej misji kapłani. Osobiście zwizytował wszystkie kościoły i parafie diecezji na zakończenie wizytacji zwołując synod diecezjalny, którego nie było od 250 lat. W 1891 roku urządził wielkie uroczystości w 300-lecie śmierci św. Alojzego Gonzagi, który pochodził z Mantui.

W 1892 r. został patriarchą Wenecji i otrzymał nominację na kardynała Kościoła. Całe swoje doświadczenie i gorliwość oddał do usług nowej archidiecezji. W seminarium oprócz teologii dogmatycznej i moralnej wprowadził studia biblijne, historię Kościoła i ekonomię społeczną. Rozpoczął akcję oczyszczania muzyki kościelnej z elementów świeckich, jakie powszechnie wówczas wdardały się do liturgii.

W 1903 r. zmarł wielki papież Leon XIII. 62 kardynałów po siódmym głosowaniu w dniu 4 sierpnia wybrało na jego następcę kardynała Józefa Sarto. Nowy papież przyjął imię Piusa X. W dwa miesiące później (4 października 1903 r.) wydał swą pierwszą encyklikę *Ad diem illum*, w której wyłożył program swojego pontyfikatu: odnowić wszystko w Chrystusie (restaurare

omnia in Christo). W 1906 r. wydał drugą z kolei encyklikę, dotyczącą karności i reformy duchowieństwa. W 1908 r. zaprowadził reformę kurii papieskiej i zmiany w procedurze konklawe. Rozpoczął reformę prawa kanonicznego, którą dokończył papież Benedykt XV, jego następcą, wydaniem nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego (1918). W 1905 r. ukazał się „Katechizm Piusa X” najpierw dla diecezji rzymskiej, potem dla całego Kościoła z instrukcją o nauczaniu dzieci prawd wiary. Za pomocą listu motu proprio z 1903 r. Pius X wprowadził reformę muzyki kościelnej. Zreformował również brewiarz. Dekretem z 1905 r. zniósł konieczność przystępowania do spowiedzi przed każdym przyjęciem Komunii Świętej, a dekretem *Quam singulari Christus amore* (z 8 sierpnia 1910 r.) obniżył wiek dzieci mogących przyjąć Komunię Świętą. Wydał również dekret o wczesnej Komunii Świętej.

Z całą energią zwalczał współczesne błędy. Za największe niebezpieczeństwem uważał modernizm - prąd, który obalał niemal wszystkie dogmaty. W encyklice *Pascendi dominici gregis* z 8 września 1907 r. modernizm został uroczyście potępiony, a kapłani zostali zobowiązani do składania przysięgi antymodernistycznej. Dla podniesienia wagi nauk biblijnych i dla przeciwstawienia się szerzonym błędom racjonalistycznym Pius X ustanowił Papieski Instytut

Biblijny, istniejącą do dziś najwyższą szkołę biblijną (1909).

Z całą stanowczością stawał w obronie Kościoła. Na tym tle doszło do gwałtownego zatargu z rządem francuskim, który w roku 1905 samowolnie zerwał konkordat z roku 1801 i usiłował narzucić Kościołowi ograniczające jego wolność prawa. Wtedy właśnie wypędzono z Francji zakonników i zlikwidowano niemal wszystkie klasztory. Papież mianował 40 biskupów na nie obsadzonych dotąd diecezjach, nie konsultując tego z rządem. Jednakże we wszystkich swoich działaniach czuł się w pewnym sensie osamotniony. Nie znajdował odpowiedniego wsparcia w realizacji swoich celów, związanych z pontyfikatem. Sam ujął to słowami: *De gentibus non est vir mecum* (Nie ma nikogo, kto by mnie wspierał).

Zmarł 21 sierpnia 1914 r. o godzinie 1 w nocy. Następnego dnia odbył się jego pogrzeb i złożenie ciała do podziemi watykańskich pod bazyliką św. Piotra. 3 czerwca 1951 r. Pius XII dokonał uroczystej beatyfikacji Sługi Bożego, a w trzy lata później, 29 maja 1954 r., ten sam papież dokonał jego uroczystej kanonizacji. Ciało św. Piusa X znajduje się w bazylice św. Piotra na Watykanie w kaplicy Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny.

W ikonografii...

św. Pius X przedstawiany jest w stroju papieskim, czasem (choć nie był męczennikiem) z palmą symbolizującą mękę osamotnienia.

W chojnickiej bazylice...

W chojnickiej bazylice postać św. Piusa X znajduje się na polichromii w północnej nawie kościoła oraz w formie płaskorzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święty Tomasz z Akwinu

Tomasz urodził się na zamku Rocca-secca niedaleko Akwinu w 1225 r. Kiedy miał 5 lat, rodzice oddali go w charakterze oblata do opactwa na Monte Cassino. Jednak po odebraniu podstawowych nauk z niewyjaśnionych przyczyn opuścił klasztor i udał się na studia do Neapolu. Tam poznał Zakon Kaznodziejski, do którego wstąpił mając około 20 lat. Rodzina nie akceptowała decyzji Tomasza i wszelkimi sposobami, włącznie z porwaniem i dwuletnim aresztem domowym, próbowała zmusić go do powrotu na Monte Cassino. Ostatecznie dała za wygraną. Tomasz wrócił do klasztoru, z którego wyjechał na studia. Najpierw do Rzymu, a stamtąd około roku 1248 do Kolonii, gdzie wykładał na tamtejszym uniwersytecie głośny uczony dominikański, św. Albert Wielki. To właśnie Albertowi przypisuje się prorocze słowa o Tomaszu: „Nazywamy go niemym wołem, ale on jeszcze przez swoją naukę tak zaryczy, że usłyszy go cały świat”. W Kolonii Tomasz przyjął święcenia kapłańskie. Po chlubnym ukończeniu studiów przełożeni wysłali go do Paryża, by na tamtejszej Sorbonie wykładał teologię. Zadziwiał wszystkich jasnością wykładów, wymową i głębią. Stworzył własną metodę, w której najpierw wysuwał trudności i argumenty przeciw danej prawdzie, a potem je kolejno zbijał i dawał pełny wykład.

Po siedmiu latach Tomasz powrócił do Włoch gdzie na kapitule generalnej został mianowany kaznodzieją. Przez pewien czas prowadził wykłady na dworze papieskim Urbana IV, następnie wykładał między innymi na uniwersytecie w Neapolu (1272-1274, z którego to podążył w 1274, na zaproszenie papieża bł. Grzegorz X, do Lyonu na sobór powszechny. W drodze 48-letni Tomasz rozchorował się. Zmarł w opactwie cystersów w Fossanuova dnia 7 marca 1274 roku. Z tego właśnie powodu do roku 1969 doroczną pamiątkę św. Tomasza Kościół obchodził właśnie 7 marca, w dzień śmierci. Ten dzień przypada jednak prawie zawsze w Wielkim Poście. Dlatego reforma liturgiczna doroczne wspomnienie Świętego przesunęła wyjątkowo na 28 stycznia - a więc na dzień przeniesienia jego relikwii do Tuluzy w 1369 r.

Wsławił się szczególnie niewinnością życia oraz wiernością w zachowywaniu obywateli zakonnych. Właściwe Zakonowi zadanie, jakim jest służba Słowu Bożemu w dobrowolnym ubóstwie, znalazło u niego wyraz w długoletniej pracy teologicznej: w gorliwym poszukiwaniu prawdy, którą należy nieustannie kontemplować i przekazywać innym.

Powiedziano o nim, że „między uczonymi był największym Świętym, a między Świętymi

mi największym uczonym". W swej skromności kilkakrotnie odmawiał przyjęcia sakry biskupiej.

Stworzył zwarty system nauki filozoficznej i teologii katolickiej, zwany tomizmem. Wywarł głęboki wpływ na ukierunkowanie zachodniej myśli chrześcijańskiej. Jego spuścizna literacka jest ogromna.

Szczególną czią Tomasz otaczał Chrystusa Zbawiciela, zwłaszcza na krzyżu i w tajemnicy Eucharystii, co wyraził w tekstach liturgicznych do brewiarza i mszału na uroczystość

Bożego Ciała, m.in. znany hymn: „Zbliżam się w pokorze”.

Jest patronem dominikanów, księgarni, studentów i teologów; opiekunem podczas sztormów. Papież Jan XXII zaliczył go do grona Świętych 18 lipca 1323 roku. Papież św. Pius V ogłosił go 11 kwietnia 1567 roku piątym doktorem Kościoła zachodniego. Papież Leon XIII ustanowił go 4 sierpnia 1880 roku patronem wszystkich uniwersytetów i szkół katolickich.

W ikonografii...

św. Tomasz przedstawiany jest w białym habicie dominikańskim, w czarnej kapie i białym szkaplerzu. Jego atrybutami są: anioł, gołąb; infuła u nóg, której nie przyjął; kielich, kielich z Hostią, księga, laska, model kościoła, monogram IHS, monstrancja, pióro pisarskie, różaniec, słońce na piersiach, które symbolizuje jego Boską inspirację. Jego znakiem jest także Chrystus w aureoli.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Tomasza znajduje w formie płaskorzeźby na predelli ołtarza przyściennego.

Święty Łukasz, Ewangelista

Łukasz nie był Żydem, a poganinem, co potwierdza św. Paweł Apostoł, kiedy w Liście do Kolosan, wymieniając najpierw swoich przyjaciół i pomocników z narodu żydowskiego, a potem z pogaństwa. Naukę Chrystusa przyjął jednak Łukasz jeszcze przed przystąpieniem do św. Pawła. Rodzinnym miastem Ewangelisty była Antiochia Syryjska. Z zawodu był lekarzem, jak o tym pisze Paweł. Należał do ludzi wykształconych i doskonale obeznanych z ówczesną literaturą. Świadczy o tym jego piękny język grecki, kronikarska dokładność informacji i umiejętność zdobywania źródeł. Natomiast znajomość judaizmu jest powierzchowna.

Około roku 50. po raz pierwszy spotkał na swojej drodze św. Pawła i przyłączył się do niego jako uczeń, towarzysz podróży i lekarz. W Troadzie zaś Apostoł zabrał go ze sobą w długą podróż apostołską. Towarzyszy mu do Jerozolimy, potem zaś do Rzymu. Swą wierność Ewangelista posunął tak dalece, że jako jedyny pozostał przy nim w więzieniu w Rzymie. To właśnie w czasie aresztowania i dwóch lat więzienia św. Pawła w Cezarei Palestyńskiej Łukasz miał dosyć czasu, aby zapytać naocznych świadków o szczegóły, które przekazał w swojej Ewangeli.

Nie wiemy, co działo się z Łukaszem po męczeńskiej śmierci św. Pawła. Ojcowie Kościoła i liczne legendy wymieniają wiele różnych

miejsz, w których miał nauczać. Prawdopodobnie Łukasz zmarł w Beocji przeżywszy 84 lata.

Pozostawił po sobie dwie bezcenne pamiętki, które zaskarbiły mu wdzięczność całego chrześcijaństwa. Są nimi Ewangelia i Dzieje Apostolskie. Chociaż sam prawdopodobnie nie znał Jezusa, to jednak badał świadków i od nich, jako z pierwszego źródła, czerpał wszystkie wiadomości. Formę i układ swej Ewangelii upodobnił do tekstu poprzedników, czyli do Mateusza i Marka. Ubogacił ją jednak w wiele cennych szczegółów, które tamci pominęli w swoich relacjach. Jako jedyny przekazał scenę zwiastowania i narodzenia Jana Chrzciciela i Jezusa, nawiedzenie św. Elżbiety, pokłon pasterzy, ofiarowanie Jezusa i znalezienie Go w świątyni - jest więc autorem, tzw. Ewangelii Dzieciństwa Jezusa. Zawdzięczamy mu niejedyn szczegół z życia Matki Bożej. On także przekazał pierwsze wystąpienie Jezusa w Nazarecie i próbę zamachu na Jego życie, wskrzeszenie młodzieńca z Nain, opowiadanie o jawnogrzesznicy w domu Szymona faryzeusza, o posługiwaniu pobożnych niewiast, zapisał okrzyk niewiasty: „Błogosławione łono, które Cię nosiło”, gniew Apostołów na miasto w Samarii, rozesłanie 72 uczniów oraz przypowieści: o miłosiernym Samarytanie, o nieurodzajnym drzewie, o zaproszonych na gody weselne, o zgubionej owcy i drachmie,

o synu marnotrawnym, o przewrotnym włodarzu, o bogaczu i Łazarzu. Przekazał nam scenę uzdrowienia dziesięciu trędowatych i nawrócenie Zacheusza.

Bardzo cennym dokumentem są także Dzieje Apostolskie. Jest to bowiem jedyny dokument o początkach Kościoła, mówiący o tym, co się działo po Wniebowstąpieniu Jezusa. Ponieważ w wielu wypadkach Łukasz sam był uczestnikiem opisywanych wydarzeń związanych z podróżami apostołskimi św. Pawła, dlatego przekazał ich przebieg z niezwykłą sumiennością.

Niestety, nie wiemy gdzie znajduje się grób Świętego.

Św. Łukasz jest patronem Hiszpanii i miasta Achai; introligatorów, lekarzy, malarzy i rzeźbiarzy, notariuszy, rzeźników, złotników. Według legendy malował portrety Jezusa, apostołów, a zwłaszcza Maryi, Matki Bożej. Jeden z nich, jak opisuje Teodor Lektor z VI wieku, cesarzowa Eudoksja, żona Teodozego II Wielkiego, zabrała z Jerozolimy i przesłała św. Pulcherii, siostrze cesarza. Według innej opowieści kopią jednego z obrazów św. Łukasza jest ikona jasnogórska.

W ikonografii...

św. Łukasz prezentowany jest jako młodzieniec o ciemnych, krótkich, kędzierzawych włosach, w tunice. Symbolizuje go m.in. byk ze skrzydłami - jedno z ewangelicznych zwierząt. Sztuka zachodnia ukazuje go z tonsurą lub łysiną, czasami bez zarostu. Bywa przedstawiany, gdy maluje obraz. Jego atrybutami są: księga, paleta malarska, przyrządy medyczne, skalpel, wizerunek lub figura Matki Bożej, wół, byk, zwój.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Łukasza znajduje w symbolu skrzydlatego byka w formie płaskorzeźby na zabytkowej ambonie.

Święty Marek, Ewangelista

Marek w księgach Nowego Testamentu występuje pod imieniem Jan. Dzieje Apostolskie wspominają go jako „Jana zwanego Markiem”. Pochodził z Palestyny. Zapewne w czasach publicznej działalności Pana Jezusa jego matka Maria, była wdową. Pochodziła z Cypru. Jest bardzo prawdopodobne, że była właścicielką Wieczernika, gdzie Chrystus spożył z Apostołami ostatnią wieczerzę oraz ogrodu Getsemani na Górze Oliwnej.

Marek był uczniem św. Piotra i prawdopodobnie zaraz po zesłaniu Ducha Świętego Apostoł udzielił mu chrztu.

Kiedy w roku 44 św. Paweł i św. Barnaba przybyli do św. Piotra z jałmużną dla Kościoła w Jerozolimie, znaleźli św. Piotra i św. Jakuba w Wieczerniku. Barnaba był krewnym Marka. Marek towarzyszył Barnabie i Pawłowi w podróży do Antiochii, a potem w pierwszej podróży na Cypr. Kiedy zaś Paweł chciał iść w głąb Małej Azji przez wysokie góry Tauru, Marek się sprzeciwił, nie czuł się bowiem zdolny ponosić trudów tak uciążliwej pieszej wyprawy i dlatego w roku 49 w Perge zawrócił do Jerozolimy.

Kiedy Paweł wybierał się z Barnabą w swą drugą podróż apostolską, Barnaba chciał zabrać ze sobą Marka, ale Apostoł narodził się na to. Wtedy Barnaba opuścił Pawła. Razem z Markiem udali się wówczas razem na

Cypr. Była to wyspa rodzinna Barnaby, a może także i Marka.

Niewiele jest historycznych wiadomości o św. Marku. Według tradycji miał być założycielem gminy chrześcijańskiej w Aleksandrii i jej pierwszym biskupem. Tam również miał ponieść śmierć męczeńską za panowania cesarza Nerona.

Największą zasługą św. Marka jest to, że zostawił nam napisany zwięzły opis życia i nauki Pana Jezusa. Jego Ewangelia miała być wiernym echem katechezy św. Piotra. Napisał ją przed rokiem 62, w którym ukazała się Ewangelia według św. Łukasza. Tekst mógł więc powstać w latach 50-60. Autor zaczyna swoją relację od chrztu Pana Jezusa i powołania Piotra na Apostoła. Podaje on jako charakterystyczny szczegół pobyt Pana Jezusa w domu św. Piotra i uzdrowienie jego teściowej. Święty Marek znał doskonale język aramejski i grecki. Ewangelie swoją pisał nie dla Żydów, gdyż często tłumaczy słowa aramejskie na język grecki. Tłumaczy również zwyczaje żydowskie. Prawdopodobnie Ewangelie swoją napisał w Rzymie.

Święty Marek jest patronem pisarzy, notariuszy, murarzy, koszykarzy i szklarzy oraz miast: Bergamo, Wenecji, a także Albanii. Przyzywany podczas siewów wiosennych oraz w sprawach pogody.

W ikonografii...

św. Marek ukazywany jest w stroju arcybiskupa, w paliuszu albo jako biskup wschodniego rytu. Trzyma w dłoni zamkniętą lub otwartą księgę. Symbolizuje go lew ze skrzydłami - jedno z ewangelicznych zwierząt, lew u stóp, drzewo figowe, zwój.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Marka znajduje w symbolu skrzydlatego lwa w formie płaskorzeźby na przedsoborowej ambonie.

Święty Mateusz, Apostoł i Ewangelista

Ewangelieści Marek i Łukasz nazywają Mateusza najpierw „Lewi, syn Alfeusza”, dopiero Chrystus powołując go na Apostoła nadał mu imię Mateusz. Był Galilejczykiem. Jego pracą było pobieranie ceł i podatków na rzecz Rzymian w Kafarnaum. W owym czasie bardzo pogardzano celnikami, którzy pracowali dla okupanta. Celnicy słynęli również z żądzy zysku, nieuczciwie czerpali korzyści z zajmowanego stanowiska. Uważano ich za grzeszników i pogan. Przebywający wśród celników stawał się nieczysty i musiał poddawać się przepisowym obmyciom. Z tego środowiska wywodził się Mateusz.

O jego młodzięcym życiu nie wiemy nic. Spotykamy się z nim po raz pierwszy dopiero w Kafarnaum, kiedy Chrystus zastał go w komorze celnej i powołał na swojego Apostoła. To wezwanie odbyło się po cudownym uzdrowieniu paralityka, którego spuszczone przez otwór zrobiony w suficie mieszkania. O tym cudzie musiał dowiedzieć się i Mateusz, gdyż natychmiast rozniosły go setki ust. Być może Mateusz słuchał wcześniej mów pokutnych Jana Chrzciciela. Na wezwanie Jezusa zostawił wszystko i poszedł za Nim. Nawrócony, zaprosił do swego domu Zbawiciela, Jego uczniów i swoich przyjaciół: celników i współpracowników. W czasie uczty faryzeusze zarzucili Chrystusowi, że nie przestrzega Prawa. Ten jednak wstawił się za

swoimi współbiednikami. Odtąd Mateusz pozostał już w gronie Dwunastu Apostołów.

Po wniebowstąpieniu Mateusz przez pewien czas pozostał w Palestynie. Apostołował wśród nawróconych z judaizmu i dla nich przeznaczył napisaną przez siebie księgę Ewangelii. Napisał ją między 50 a 60 rokiem, najprawdopodobniej ok. 55 r. Starał się w niej wykazać, że to właśnie Chrystus jest wyczekiwany od dawna Mesjaszem, że na Nim potwierdziły się prorocтва i zapowiedzi Starego Testamentu.

Mateusz przekazał wiele szczegółów z życia i nauki Jezusa, których nie znajdziemy w innych Ewangeliach: np. rozbudowany tekst Kazania na Górze, przypowieść o kąkolu, o ukrytym skarbie, o drogocennej perle, o dzieśnięciu pannach. On jeden podał wydarzenie o pokłonie Magów i rzezi niewiniątek, o ucieczce do Egiptu, a także wizję sądu ostatecznego.

Mateusz udał się później między pogan. Najprawdopodobniej do Etiopii. Relikwie Apostoła miały być przewiezione ze Wschodu do Paestum (Pasidonii) w Italii. Jego ciało przewieziono do Italii w X w. Znajduje się ono obecnie w Salerno w dolnym kościele, wspianiale ozdobionym marmurami i mozaikami. Miejsce to nie stało się jednak powszechnie znanym sanktuarium. Ewangelista Mateusz uznawany jest za męczennika.

W ikonografii...

św. Mateusz przedstawiany był w postaci młodzieńca. Ubrany bywa w tradycyjną długą, białą suknię apostołską i w tunikę. Bywa także ukazywany w postawie siedzącej, kiedy pisze - przy nim stoi anioł, przekazujący natchnienie. Jego atrybutami są: księga i pióro, miecz lub halabarda, postać uskrzydłonego młodzieńca, sakwa z pieniędzmi u stóp, torba podróżna, zwój.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Mateusza znajduje w symbolu skrzydlatego młodzieńca ze zwojem w formie płasko-rzeźby na zabytkowej ambonie. Postać Świętego ukazana jest również pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Jan, Apostoł i Ewangelista

Jan był synem Zebedeusza i Salome, młodszym bratem Jakuba Starszego. Początkowo Jan był uczniem Jana Chrzciciela, ale potem razem ze św. Andrzejem poszedł za Jezusem. Jan pracował jako rybak. O jego zamożności świadczą to, że miał własną łódź i sieci. Niektórzy sądzą, że dostarczał ryby na stół arcykapłana - dzięki temu mógłby wprowadzić Piotra na podwórze arcykapłana po aresztowaniu Jezusa. Ewangelia odnotowuje obecność Jana podczas Przemienienia na Górze Tabor, przy wskrzeszeniu córki Jaira oraz w czasie konania i aresztowania Jezusa w Ogrodzie Oliwnym.

Chrystus nadał Janowi i Jakubowi, jego bratu, drugie imię - „Synowie gromu”. Jan wraz ze św. Piotrem, przygotowywali Paschę wielkonoćną. Podczas Ostatniej Wieczerzy spoczywał on na piersi Zbawiciela. Jako jedyny z Apostołów pozostał do końca wierny Panu Jezusowi i wytrwał pod krzyżem. Dlatego Chrystus z krzyża powierza mu swoją Matkę, a Jej - Jana, jako przybranego syna. Po zmartwychwstaniu Zbawiciela przybywa razem ze św. Piotrem do grobu, gdzie „ujrzał i uwierzył”, że Chrystus żyje. W Dziejach Apostolskich Jan występuje jako nieodłączny na początku towarzysz św. Piotra. Obaj idą do świątyni żydowskiej na modlitwę i dokonują u jej wejścia cudu uzdrowienia paralityka. Jan z Piotrem został delegowany

przez Apostołów dla udzielenia Ducha Świętego w Samarii. We dwóch przemawiali do ludu, zostali pojmani i wtrąceni do więzienia. O Janie Apostole wspomina także św. Paweł Apostoł w Liście do Galatów. Nazywa go filarem Kościoła.

Przebywał przez wiele lat w Jerozolimie albo w jej pobliżu ze względu na Matkę Bożą, nad którą Chrystus powierzył mu opiekę. Będąc już starcem, kierował gminami chrześcijańskimi w Małej Azji.

Swoją Ewangelię napisał Jan prawdopodobnie po roku 70, kiedy powrócił do Efezu. Miał w ręku Ewangelie synoptyków (Mateusza, Marka i Łukasza), dlatego jako naoczny świadek nauk Pana Jezusa i wydarzeń z Nim związanych nie powtarza tego, co już napisano, uzupełnia wypadki szczegółami bliższymi i faktami przez synoptyków opuszczonymi. Nigdzie wprawdzie nie podaje swojego podpisu wprost, ale podaje go pośrednio, kiedy pisze na wstępie: „I oglądaliśmy Jego chwałę”, zaś w swoim pierwszym liście napisze jeszcze dobitniej: „To wam oznajmiamy, co było od początku, cośmy usłyszeli o Słowie życia, co ujrzeliśmy własnymi oczami, na co patrzyliśmy i czego dotyczyły nasze ręce”. Ewangelia św. Jana nie ma charakteru katechetycznego, jak poprzednie, a raczej historyczno-teologiczny. Jej autor wykazuje, że Jezus

jest postacią historyczną, że jest prawdziwie Synem Bożym. Tradycja za symbol słusznie nadała mu orła, gdyż głębią i polotem przewyższył wszystkich Ewangelistów.

Apostoł zmarł w Efezie ok. 98 roku. Jako jedyny z najbliższych uczniów Chrystusa zmarł śmiercią naturalną.

Jan jest patronem Albanii i Azji Mniejszej; ponadto aptekarzy, bednarzy, dziewic, zawodów związanych z pisaniem i przepisywaniem: introligatorów, kopistów, kreslarzy, litografów, papierników, pisarzy oraz owczarzy, płatnerzy, skrybów, ślusarzy, teologów, uprawiających winorośl oraz wdów.

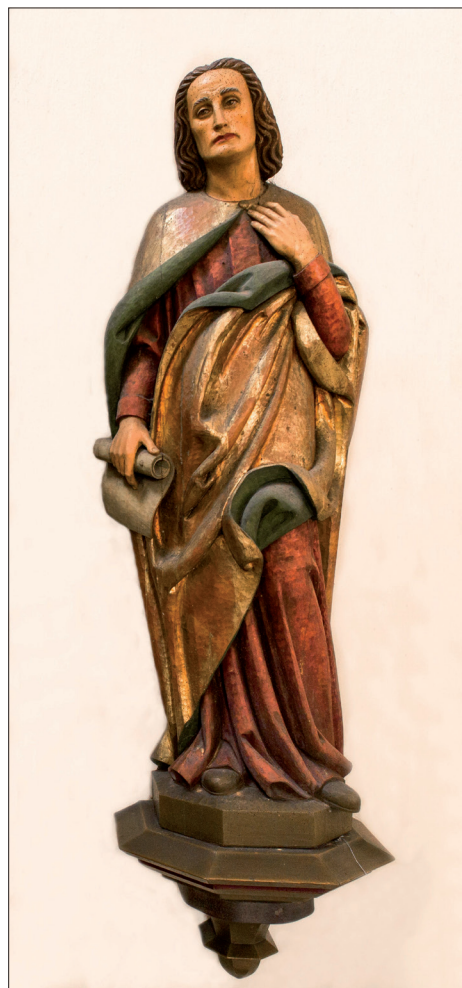
W ikonografii...

św. Jan przedstawiany jest jako stary Apostoł, czasami jako młodzieniec w tunice i płaszczu, rzadko jako rybak. Najczęściej występuje w scenach będących ilustracjami tekstów Pisma św.: jest jedną z centralnych postaci podczas Ostatniej Wieczerzy, Jan pod krzyżem obok Maryi, Jan podczas Zaśnięcia NMP, Jan na Patmos, Jan i jego wizje apokaliptyczne. Jego atrybutami są: gołębicą, kielich z Hostią, kielich zatrutego wina z wężem (wąż jest symbolem zawartej w kielichu trucizny-jadu; na tę pamiątkę podaje się dzisiaj w wielu kościołach wiernym poświęcone wino do picia, by nie szkodziła im żadna trucizna), kocioł z oliwą, księga, orzeł w locie, na księdze lub u jego stóp, siedem apokaliptycznych plag, zwój.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Jana znajduje w symbolu orła w formie płaskorzeźby na zabytkowej ambonie. Ponadto, jako płaskorzeźba na skrzydle ołtarza przyściennego, gdzie trzyma zwój z wypisanymi informacjami o fundatorach i projektantach ołtarza. Naturalnej wielkości rzeźba św. Jana znajduje się też w północnej nawie, w tak zwanej grupie ukrzyżowania. Kolejny wizerunek Świętego znajduje się na plakiecie na jednym z dzwonów.

Święty Piotr, Apostoł

Święty Piotr pochodził z Betsaidy, miejscowości położonej nad Jeziorem Genezaret. Był bratem św. Andrzeja, Apostoła, a jego pierwotne imię brzmiało Szymon. Jego ojcem był Jona (lub Jan), rybak galilejski. Kiedy Chrystus Pan włączył Piotra do grona swoich uczniów, ten nie od razu przystał do Pana Jezusa, ale nadal trudnił się pracą rybaka. Dopiero po cudownym połowie ryb definitywnie został przy Chrystusie w charakterze Jego ucznia wraz ze swoim bratem, Andrzejem. Kiedy Piotr przystąpił do grona uczniów Pana Jezusa, był już człowiekiem żonatym i mieszkał w Kafarnaum u teściowej, którą Pan Jezus uzdrowił. Tradycja wczesnochrześcijańska wydaje się potwierdzać, że miał dzieci, gdyż wymienia jako jego córkę św. Petronelę. Nie jest to jednak pewne.

Bez wątpienia Pan Jezus bardzo wyraźnie wyróżniał Piotra wśród Apostołów. Był on bowiem świadkiem wskrzeszenia córki Jaira, przemienienia na górze Tabor i modlitwy w Getsemani. Jezus uratował Piotra, kiedy ten tonął w Jeziorze Galilejskim, od niego Pan Jezus zaczął mycie nóg Apostołom przy Ostatniej Wieczerzy i wreszcie otrzymał obietnicę prymatu nad Kościołem Chrystusa. W Getsemani Piotr wystąpił w obronie Jezusa obcinając ucho słudze arcykapłana i wraz z Janem poszedł za

Chrystusem, gdzie rozpoznany, trzykrotnie wyrzekł się Mistrza ze strachu.

Święty Piotr otrzymuje klucze Królestwa. Przed odejściem do nieba Pan Jezus zlecił Piotrowi najwyższą władzę pasterzowania nad Jego Apostołami i pozostałymi wiernymi. Przemawia do tłumu w dzień Zesłania Ducha Świętego i pozyskuje sporą liczbę pierwszych wyznawców, dalej zaś w imię Jezusa działał cuda. Na Soborze apostołskim Piotr jako pierwszy przemawia i decyduje, że należy iść także do pogan, a od nawróconych z pogaństwa nie należy żądać wypełniania nakazów judaizmu, obowiązujących Żydów.

Święty Piotr zostawił dwa listy, które należą do ksiąg Pisma Świętego Nowego Testamentu. Dyktował je swojemu uczniowi Sylwanowi. Pierwszy list Piotr pisał ok. 63 r., przed prześladowaniem wznieconym przez Nerona. Pisał go z Rzymu. Drugi list, pisany również z Rzymu, prawdopodobnie został zredagowany w więzieniu, gdyż Piotr pisze o swojej rychłej śmierci.

Piotr poniósł śmierć męczeńską według podania na Wzgórzu Watykańskim. Miał być ukrzyżowany według świadectwa Orygenesego głową w dół na własną prośbę, gdyż czuł się niegodnym umierać na krzyżu jak Chrystus.

Cesarz Konstantyn Wielki wystawił ku czci św. Piotra nad jego grobem bazylikę.

Św. Piotr, pierwszy papież, jest patronem m. in. diecezji w Rzymie, Berlinie, Lorzannie; miast: Awinionu, Biecz, Duszników Zdroju, Frankfurtu nad Menem, Genewy, Ham-

burga, Nantes, Poznania, Rygi, Rzymu, Trzebnicy; a także blacharzy, budowniczych mostów, kowali, kamieniarzy, marynarzy, rybaków, zegarmistrzów. Wzywany jako orędownik podczas epilepsji, gorączki, febry, ukąszenia przez węże.

W ikonografii...

św. Piotr ukazywany jest w stroju apostoła, jako biskup lub papież w pontyfikalnych szatach. Od IV w. (medalion z brązu - Watykan, mozaika w S. Clemente) ustalił się typ ikonograficzny św. Piotra - szerokie rysy twarzy, łysina lub lok nad czołem, krótka, gęsta broda. Od XII wieku przedstawiany jest jako siedzący na tronie. Atrybutami Księcia Apostołów są: anioł, kajdany, dwa klucze symbolizujące klucze Królestwa Bożego, kogut, odwrócony krzyż, księga, łódź, zwój, pastoral, ryba, sieci, skała - stanowiące aluzje do wydarzeń w jego życiu, tiara w rękach.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Piotra ukazana jest w formie rzeźby „Piotr w Okowach” w ołtarzu w północnej nawie bazyliki oraz wśród innych Apostołów w ołtarzu głównym w scenie Ostatniej Wieczerzy. Wizerunek Świętego znajduje się też w scenie Wniebowstąpienia i Zstąpienia Ducha Świętego w ołtarzu przyściennym.

Święty Andrzej, Apostoł

Andrzej pochodził z Betsaidy nad Jeziorem Galilejskim jednak wraz ze św. Piotrem, swoim starszym bratem i jego teściową, mieszkał w Kafarnaum. Trudnił się rybołówstwem. Początkowo był uczniem Jana Chrzciciela, za namową którego poszedł za Chrystusem. To właśnie Andrzej został pierwszym uczniem powołanym przez Jezusa na Apostoła i to on właśnie przyprowadził do Jezusa Piotra. Byli zamożnymi rybakami, skoro mieli własne łodzie i sieci. Właśnie przy pracy Chrystus po raz drugi ich wezwał; odtąd pozostali z nim aż do Jego śmierci i wniebowstąpienia. Moment powtórnego wezwania braci nad Jeziorem Genezalet powtórnie opisuje św. Mateusz: *„Gdy (Jezus) przechodził obok Jeziora Galilejskiego, ujrzał dwóch braci, Szymona, zwanego Piotrem i brata jego, Andrzeja, jak zarzucali sieć w jezioro: byli bowiem rybakami. I rzekł do nich: «Pójdźcie za Mną, a uczynię was rybakami ludzi». Oni natychmiast zostawili sieci i poszli za nim”* Tą samą historię przytacza św. Łukasz, który dopowiada, że powołanie to łączyło się z cudownym połowem ryb, przez które Pan Jezus chciał umocnić w swoich pierwszych uczniach wiarę w to, że prawdziwie jest Mesjaszem.

Przez cały okres publicznej działalności należał do najbliższego otoczenia Pana Jezusa.

W tradycji usiłowano wybadać ślady apostołskiej działalności Andrzeja po Zesłaniu Ducha Świętego. Orygenes sądził, że św. Andrzej pracował w Scytii, w kraju leżącym pomiędzy Dunajem, a Donem. Zaś św. Hieronim podaje, że pracował w Poncie, w Kapadocji i w Bitynii, skąd udał się do Achaj, gdzie zakończył życie śmiercią męczeńską na drzewie krzyża. Jak podają apokryfy, przeżegnawszy zebranych wyznawców, został ukrzyżowany głową w dół na krzyżu w kształcie litery X. Wyrok ten przyjął z wielką radością - cieszył się, że umrze na krzyżu, jak Jezus. Litera X jest pierwszą literą imienia Chrystusa w języku greckim (od Christos, czyli Pomazaniec). Prawosławni uważają, że św. Andrzej umierał aż trzy dni, bo do krzyża został przywiązany, a nie przybity - w ten sposób chciano wydłużyć jego cierpienie. Przez cały ten czas w obecności tłumu wyznawał wiarę w Chrystusa, pouczał zebranych, jak należy wierzyć i jak cierpieć za wiarę.

Kult św. Andrzeja był zawsze w Kościele bardzo żywy. Liturgia bizantyjska określa św. Andrzeja przydomkiem Protokleros, to znaczy „pierwszy powołany”, gdyż obok św. Jana, jako pierwszy został przez Chrystusa wezwany na Apostoła. Achaja chlubi się przekonaniem, że jej pierwszym metropolitą był św. Andrzej. Dla prawosławnych św. Andrzej jest jednym z naj-

ważniejszych Świętych, nazywają go Apostołem Słowian. Według ich tradycji św. Andrzej dotarł aż nad Dniepr i Don. Jest założycielem Kijowa.

Św. Andrzej jest patronem: Neapolu, Niderlandów, Szkocji, Hiszpanii, arcybiskupstwa Brunszwiku, księstwa Burgundii, Limburgu, Luksemburgu, Mantui, Szlezwigu, Grecji, Holandii, Niemiec, Pontu, Prus, Rosji i Sycylii.

Także bardzo wiele miast chlubi się patronatem św. Andrzeja: Agde, Aranches, Baeza, Bordeaux, Brescia, Bruggia, Hanower, Neapol, Orange, Pesaro, Rawenna, Rochester. Jest także patronem małżeństw, podróżujących, rybaków, rycerzy, woźniwodów, rzeźników. Jako orędownik zakonnych wspomaga w sprawach matrymonialnych i wypraszeniu potomstwa.

W ikonografii...

św. Andrzej Apostoł przedstawiany jest jako starszy mężczyzna o gęstych, siwych włosach i krzaczastej, krótkiej brodzie. Jako apostoł nosi długi płaszcz. Czasami ukazywany jako rybak w krótkiej tunice. Powracającą sceną w sztuce religijnej jest chwila jego ukrzyżowania. Atrybutami Świętego są: „krzyż św. Andrzeja” w kształcie litery X, księga, ryba, sieć. Formę krzyża św. Andrzeja mają znaki drogowe ustawiane przy przejazdach kolejowych.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Juda Tadeusz, Apostoł

O życiu św. Judy nie wiemy prawie nic. Miał przydomek Tadeusz, czyli „Odważny”. Był bratem św. Jakuba Młodszego Apostoła, dlatego bywa nazywany również Judą Jakubowym. Prawdopodobnie jego matką była Maria Kleofasowa, o której wspominają Ewangelie. To on przy Ostatniej Wieczerzy zapytał Jezusa: „Panie, cóż się stało, że nam się masz objawić, a nie światu?” Zasadne jest zatem przypuszczenie, że św. Juda, przystępując do grona Apostołów, kierował się na początku perspektywą zrobienia przy Chrystusie kariery.

Juda jest autorem jednego z listów Nowego Testamentu. Sam w nim nazywa siebie bratem Jakuba. Z listu wynika, że prawdopodobnie był człowiekiem wykształconym. List ten napisał przed rokiem 67, gdyż zapożycza od niego pewne fragmenty i słowa nawet św. Piotr.

Po Zesłaniu Ducha Świętego Juda głosił Ewangelię w Palestynie, Syrii, Egipcie i Mezopotamii; niektóre z wędrówek misyjnych odbył razem ze św. Szymonem. Część tradycji podaje, że razem ponieśli śmierć męczeńską. Inne mówią, że Szymon został zabity w Jerozolimie, a Juda Tadeusz prawdopodobnie w Libanie lub w Persji.

Kult św. Judy Tadeusza jest szczególnie żywy od XVIII w. w Austrii i w Polsce. Bardzo popularne jest w tych krajach nabożeństwo do św. Judy, jako patrona od spraw beznadziejnych. Z tego powodu w wielu kościołach odbywają się specjalne nabożeństwa ku jego czci, połączone z odczytaniem próśb i podziękowań. Czczone są także jego obrazy. Jest patronem diecezji siedleckiej i Magdeburga. Jest także patronem szpitali i personelu medycznego.

W ikonografii...

św. Juda Tadeusz przedstawiany jest w długiej, czerwonej szacie lub w brązowo-czarnym płaszczu. Trzyma mandylion z wizerunkiem Jezusa - według podania, jako krewny Jezusa miał być do Niego bardzo podobny. Jego atrybutami są: barka rybacka, kamienie, krzyż, księga, laska, maczuga, miecz, pałki, którymi został zabity, topór.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Bartłomiej, Apostoł

Święty Bartłomiej jest jednym z dwunastu Apostołów. Św. Jan podaje, że pochodził on z Kany Galilejskiej. Szczegółowo zaś opisuje pierwsze spotkanie Bartłomieja z Chrystusem, którego był naocznym świadkiem. To Filip, uczeń Pana Jezusa i późniejszy Apostoł, przyprowadził go do Chrystusa i dlatego też zawsze w wykazie Apostołów znajduje się tuż za Filipem. Niektórzy uważają, że to właśnie na weselu Bartłomieja w Kanie był Chrystus z uczniami i Matką, gdzie na Jej prośbę dokonał pierwszego cudu.

Z opisu pierwszego spotkania wynika, że Apostoł nie był zbyt pozytywnie nastawiony do mieszkańców Nazaretu. Kiedy jednak usłyszał słowa Chrystusa i poznał, że Chrystus przeniknął głębię jego wnętrza, serce i duszę, od razu zdecydowanie w Niego i Jemu uwierzył. Świadczy to o wielkiej prawości jego serca i otwarciu na działanie łaski Bożej. Odtąd już na zawsze pozostał przy Chrystusie. Św. Jan Ewangelista wspomina go jeszcze raz: brał on udział w cudownym połowie ryb na jeziorze Genezaret po zmartwychwstaniu Chrystusa.

Z apokryfów o św. Bartłomieju wiemy, że głosił Ewangelię w Armenii. Tam miał nawet nawrócić brata królewskiego - Polimniusza. Na rozkaz króla Armenii Astiagesa, został pojmany w mieście Albanopolis, ukrzyżowany, a w końcu ścięty. Od św. Izydora, biskupa Sewilli, rozpowszechniła się pogłoska, że św. Bartłomiej został odarty ze skóry. Stąd też został uznany za patrona rzeźników, garbarzy i introligatorów. Za przypuszczalną datę śmierci Apostoła podaje się rok 70.

Zaraz po śmierci Bartłomiej odbierał cześć, jako męczennik za wiarę Chrystusową.

Kult św. Bartłomieja datuje się od V w. Grecy obchodzą jego uroczystość 11 czerwca, Ormianie 8 grudnia i 25 lutego, Etiopczycy 18 lipca i 20 listopada. Kościół łaciński święto Apostoła od wieku VIII obchodzi 24 sierpnia. W Polsce kult św. Bartłomieja był niegdyś bardzo żywy - wystawiono ku jego czci na naszych ziemiach ponad 150 kościołów. Miał on nawet w Polsce swoje sanktuaria, np. w Polskich Łąkach koło Świecia, gdzie na odpust ściągaly tłumy z daleka.

W ikonografii...

św. Bartłomiej jest przedstawiany w długiej tunice, przepasanej paskiem, czasami z anatomiczną precyzją jako muskularny mężczyzna. Bywa ukazwany ze ściągniętą z niego skórą. Jego atrybutami są: księga, nóż, zwój.

W chojnickiej bazylice...

Postać św. ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Filip, Apostoł

Filip pochodził z Betsaidy nad Jeziorem Galilejskim. Był uczniem Jana Chrzciciela. Powołany przez Jezusa, został jednym z dwunastu Jego uczniów. Wzmianka, że Filip pochodził z miasta Andrzeja i Piotra, wskazuje, że wszyscy trzej Apostołowie musieli się znać poprzednio, że znał go dobrze także św. Jan Apostoł, który te szczegóły przekazał.

Filip musiał się cieszyć specjalnym zaufaniem Pana Jezusa, świadczy o tym fakt, że nawet poganie prosili go, aby im dopomógł w skontaktowaniu się z Chrystusem.

W czasie ostatniej wieczerzy Filip prosi Pana Jezusa, aby pokazał Apostołom swojego

niebieskiego Ojca. W odpowiedzi poznaje najintymniejszy związek, jaki w tajemnicy Trójcy Przenajświętszej istnieje pomiędzy Ojcem i Synem.

Euzebiusz podaje, że św. Filip był w związku małżeńskim i miał dzieci. On też przytacza informację Polikratos, biskupa Efezu, o córkach Filipa. Według tej relacji miał Apostoł zostawić trzy córki, które żyły bogobojnie w panieństwie. Euzebiusz pisze, że Filip miał cztery córki, które nazywa „prorokiniami”, a które miały zażywać wielkiej czci w Kościele pierwotnym. Filip jest patronem Antwerpii oraz pilśniarzy i czapników.

W ikonografii...

św. Filip przedstawiany jest z krzyżem, z pastorałem, ze zwojem. Czasami trzyma w ręku kamienie - znak męczeństwa. Towarzyszy mu anioł.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zestania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Jakub Młodszy, Apostoł

Święty Jakub zwany Młodszym lub Mniejszym (dla odróżnienia od drugiego Apostoła Jakuba, zwanego także Starszym - przy czym starszeństwo oznacza tu kolejność włączenia do grona Apostołów), był synem Kleofasa i Marii i rodzonym bratem św. Judy Tadeusza. Pochodził z Nazaretu.

Po zmartwychwstaniu Jezusa Jakub wyróżniał się wśród Apostołów, jako przewodniczący gminy chrześcijańskiej w Jerozolimie. Kiedy św. Piotr został cudownie uwolniony przez anioła z więzienia, każe o tym oznajmić Jakubowi. Na soborze apostoelskim św. Jakub zaraz po Piotrze zabrał głos i wpłynął na to, że św. Paweł mógł spokojnie pełnić swoją misję wśród pogan i nie narzucać im przepisów prawa Mojżeszowego. Gdy św. Paweł po raz ostatni na Zielone Świąta przybył do Jerozolimy w roku 57, św. Jakub przyjął go życzliwie i wyraził radość z jego sukcesów. Dla bezpieczeństwa proponuje św. Pawłowi, aby poddał się pewnym przepisom, które go obowiązywały jako Żyda.

O tym, jak wielkiej powagi zażywał św. Jakub wśród Apostołów, świadczą Listy św. Pawła. Apostoł Narodów pisze w Liście do Koryntian, że Chrystus po swoim zmartwychwsta-

niu pokazał się również Jakubowi. W Liście do Galatów szczyli się św. Paweł, że widział Jakuba, brata Pańskiego. Jakub miał jednak żal do Pawła, że od nawróconych Żydów nie żądał zachowania obrzezania i innych nakazów prawa Mojżeszowego. Był bowiem przekonany, że ono nadal obowiązuje Żydów. Także Paweł miał żal do Jakuba, że wpływał na Piotra, aby ten nadal przestrzegał Prawa Mojżeszowego. Mimo tych różnic Paweł nie wahał się nazwać Jakuba filarem Kościoła.

Jakub zostawił list do wiernych Kościoła narodowości żydowskiej. Napisał go w latach 45-49. Podkreśla w nim, że wiara bez uczynków jest martwa oraz, że wśród chrześcijan nie powinno się wyróżniać bogatych, a gardzić ubogimi, bo wszyscy są równi wobec Pana Boga. W bardzo obrazowym stylu akcentuje złość, jaką może wyrządzić język ludzki. Apostoł kończy swój list różnymi przestroгами i zachętą.

O śmierci św. Jakuba Apostoła pisze Józef Flawiusz, współczesny mu historyk żydowski, podając, że został on zrzucony z dachu świątyni, a potem ukamienowany. Św. Jakub jest patronem dekarzy.

W ikonografii...

św. Jakub przedstawiany jest w tunice i płaszczu, z mieczem oraz z księgą. Czasami, jako biskup rytu wschodniego. Jego atrybutami są także: halabarda, kamienie, korona w rękach, torba podróżna, zwój.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Jakub Starszy, Apostoł

Św. Jakub Większy był powołany przez Jezusa, razem ze swym bratem Janem, jako jeden z Jego pierwszych uczniów. Bracia byli synami Zebedeusza, rybakami i mieszkali nad jeziorem Tyberiadzkim. Ewangelie nie wymieniają bliżej miejscowości. Być może pochodzili z Betsaidy, podobnie jak święci Piotr, Andrzej i Filip, gdyż spotykamy ich razem przy połowach. Św. Łukasz zdaje się to wprost narzucać, kiedy pisze, że Jan i Jakub „byli współnikami Szymona - Piotra”. Matką Jana i Jakuba była Salome, która należała do najwierniejszych towarzyszek wędrowek Chrystusa Pana.

Jakub został zapewne powołany do grona uczniów Chrystusa już nad rzeką Jordan. Tam bowiem spotykamy jego brata, Jana. Po raz drugi jednak Pan Jezus wezwał go w czasie połowu ryb.

Jakub należał do uprzywilejowanych uczniów Pana Jezusa, którzy byli świadkami wskrzeszenia córki Jaira, przemienienia na górze Tabor oraz modlitwy w Ogrójcu. Wreszcie był on świadkiem drugiego, także cudownego połowu ryb, kiedy Chrystus ustanowił Piotra głową i pasterzem swojej owczarni.

Dzieje Apostolskie wspominają o św. Jakubie dwa razy: kiedy wymieniają go na liście Apostołów oraz przy wzmiance o jego męczeń-

skiej śmierci. Jakuba stracono w 44 r. bez procesu - zapewne po to, aby nie przypominać ludowi procesu Chrystusa i nie narazić się na jakieś nieprzewidziane reakcje. Euzebiusz z Cezarei, pierwszy historyk Kościoła (w. IV), pisze, że św. Jakub ucałował swojego kata, czym tak dalece go wzruszył, że sam kat także wyznał Chrystusa i za to sam natychmiast poniósł śmierć męczeńską. Jakub był pierwszym wśród Apostołów, a drugim po św. Szczepanie, męczennikiem Kościoła (zgodnie z przepowiednią Chrystusa).

Według tradycji, w VII wieku relikwie św. Jakuba miały zostać sprowadzone z Jerozolimy do Compostelli w Hiszpanii. Nazwa Compostella ma się wywodzić od łacińskich słów *Campus stellae* (Pole gwiazdy), bowiem relikwie Świętego, przywiezione najpierw do miasta Iria, zaginęły - dopiero w IX w. miał je odnaleźć biskup prowadzony cudowną gwiazdą. Hiszpańska nazwa Santiago znaczy po polsku „święty Jakub”. Te dwie nazwy łączy się w jedno, stąd nazwa miasta brzmi dziś Santiago de Compostella. Do dziś znajduje się tam grób św. Jakuba.

Święty jest patronem Hiszpanii i Portugalii; ponadto m. in. zakonów rycerskich walczących z islamem, czapników, hospicjów, szpitali, kapeluszników, pielgrzymów, sierot.

W ikonografii...

św. Jakub przedstawiany jest, jako starzec o silnej budowie ciała w długiej tunice i w płaszczu lub jako pielgrzym w miękkim kapeluszu z szerokim rondem. Jego atrybutami są: bukłak, kij pielgrzyma, księga, miecz, muszla, torba, turban turecki, zwój.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego ukazana jest również pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Tomasz, Apostoł

Tomasz, zwany także Didymos (tzn. bliźniak), należał do ścisłego grona Dwunastu Apostołów. Ewangelie wspominają go, kiedy jest gotów pójść z Jezusem na śmierć, podczas Ostatniej Wieczerzy. Czy osiem dni po zmartwychwstaniu, kiedy wątpiacy wkłada rękę w bok Pana Jezusa.

Osobą św. Tomasza Apostoła wyjątkowo zainteresowała się tradycja chrześcijańska. Według relacji historyków św. Tomasz miał głosić Ewangelię najpierw Partom (obecny Iran), a następnie w Indiach, gdzie miał ponieść śmierć męczeńską w Calamina w 67 r.

Do Indii trafił św. Tomasz w roli architekta na zaproszenie tamtejszego króla Gondafora. Zamiast jednak budować pałac królewski, głosił Ewangelię, a pieniądze przeznaczone na

budowę pałacu wydawał na ubogich. Na skutek jego nauk i cudów nawrócił się król i jego rodzina.

Katolickie Indie czczą św. Tomasza jako swojego Apostoła. Około roku 52 po Chrystusie miał on wylądować na zachodnim wybrzeżu Malabaru i założyć tam siedem kościołów. Kiedy w roku 1517 Portugalczycy wylądowali w Mylapore, miano im pokazać grób Apostoła. Pamięć o Tomaszu zachowali tamtejsi chrześcijanie nestoriańscy. W Indiach jest również najgłośniejsze sanktuarium św. Tomasza Apostoła. Św. Tomasz jest patronem Indii, Portugalii, Urbino, Parmy, Rygi, Zamościa; architektów, budowniczych, cieśli, geodetów, kamieniarzy, murarzy, stolarzy, małżeństw i teologów.

W ikonografii...

św. Tomasz przedstawiany jest jako młodzieniec (do XIII w. na Zachodzie, do XVIII w. na Wschodzie), później jako starszy mężczyzna w tunice i płaszczu. W prezentacji ikonograficznej powraca wątek „niewiernego” Tomasza. Atrybutami Świętego są: kątownica, kielich, księga, miecz, serce, włócznia, którą go przeszyto, zwój.

W chojnickiej bazylice...

Postać Świętego ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Szymon, Apostoł

Święty Szymon jest najmniej znanym spośród uczniów Pana Jezusa, choć Ewangelie wymieniają go w ścisłym ich gronie. Miał on przydomek Kananejczyk, w którym to współczesna egzegeza dopatruje się znaczenia „gorliwy”. Świadczy o tym również fakt, że św. Łukasz wprost daje Szymonowi przydomek Zelotes, czyli gorliwy. Oznaczać to może, że wśród Apostołów wyróżnił się prawością i surowością w zachowywaniu prawa możeszowego i zwyczajów narodu.

W tradycji chrześcijańskiej mamy niktę wiadomości o Szymonie. Prawdopodob-

nie był bratem Apostołów: Jakuba Młodsze- go i Judy Tadeusza. Jako, że był krewnym Pana Jezusa, miał zasiąść na stolicy jerozo- limskiej po Jakubie Starszym i Jakubie Młod- szym zostając trzecim biskupem i tam ponieść śmierć męczeńską za czasów cesarza Trajana. Ze średniowiecznych żywotów możemy dowie- dzieć się, że został on przecięty piłą na pół. Św. Szymon jest patronem diecezji siedleckiej oraz farbiarzy, garncarzy, grabarzy i spawaczy.

W ikonografii...

św. Szymon w sztuce wschodniej przedstawiany jest z krótkimi włosami lub łusy, w sztuce zachodniej ma dłuższe włosy i kędzierzawą brodę. Jego atrybutami są: księga, kotwica, palma i piła (drewniana), którą miał być rozcięty, topór, włócznia.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zestania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Maciej, Apostoł

Święty Maciej był jednym z pierwszych uczniów Jezusa. Wybrany został przez Apostołów do ich grona na miejsce Judasza, po jego zdradzie i samobójstwie. To właśnie Maciejowi po raz pierwszy udzielono święceń biskupich i władzy apostołskiej przez nałożenie rąk.

Piotr był przekonany, że tak jak Stary Testament opierał się na 12 synach Jakuba patriarchy, tak i Nowy Testament miał się opierać na 12 Apostołach. Dlatego też należało ją uzupełnić. Tego samego zdania byli także inni Apostołowie. Rozstrzyganie spornych spraw przez losowanie było wówczas zwyczajem powszechnie przyjętym. Nie decydowała tu jednak przypadkowość czy jakiś inny wzgląd, ale głęboka wiara w nadprzyrodzoną interwencję Ducha Świętego.

O pracy apostołskiej św. Macieja niewiele wiadomo. Według tradycji głosił on najpierw

Ewangelię w Judei, potem w Etiopii, wreszcie w Kolchidzie, a więc na rubieżach Słowian. Miał jednak ponieść śmierć męczeńską w Jerozolimie, ukamienowany jako wróg narodu żydowskiego i jego zdrajca.

Relikwie św. Macieja miała odnaleźć według podania św. Helena, cesarzowa, matka Konstantyna Wielkiego. W czasach późniejszych miały zostać rozdzielone dla wielu kościołów. Są one obecnie w Rzymie w bazylice Matki Bożej Większej, w Trewirze w Niemczech i w kościele św. Justyny w Padwie. W Trewirze kult św. Macieja był kiedyś bardzo rozwinięty. Św. Maciej jest patronem Hanoweru oraz m.in. budowniczych, kowali, cieśli, stolarzy, cukierników i rzeźników oraz alkoholików i chorych na ospę. Wzywają go nieplodne małżeństwa oraz chłopcy rozpoczynający szkołę.

W ikonografii...

przedstawiany jest św. Maciej w długiej, przepasanej tunice i w płaszczu. Jego atrybuty: halabarda, księga, krzyż; kamienie, miecz, topór, włócznia - którymi miał być dobity.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Barnaba

Barnaba urodził się na Cyprze w żydowskiej rodzinie z pokolenia Lewiego. Jego właściwe imię brzmiało Józef, ale Apostołowie dali mu przydomek Barnaba, co znaczy Syn Pocieszenia. Według Klemensa Aleksandryjskiego i Euzebiusza Barnaba miał należeć do grona 72 uczniów Pana Jezusa i był krewnym św. Marka Ewangelisty. Cieszył się on poważaniem wśród Apostołów. To właśnie on przyciągnął św. Pawła po jego nawróceniu i przedstawił jego historię Apostołom. Wraz ze św. Pawłem udał się do Antiochii, gdzie pozyskali wielką liczbę wiernych dla Chrystusa. Był rok 42 po narodzeniu Pana Jezusa. Barnaba i Paweł swoje nauczanie kierowali najpierw do Żydów. Kiedy jednak ci ich odrzucili, poszli do pogan. Aby jednak neofitów nie zrazić, nie nakładano na nich żadnych obowiązków prawa mojżeszowego, a żądano jedynie, by dawali świadectwo Chrystusowi przez przyjęcie chrztu i życie zgodne z Ewangelią.

Barnaba był człowiekiem dobrym, pełnym wiary i prowadzonym przez Ducha

Świętego. Razem ze św. Markiem, jako towarzysz św. Pawła udał się w pierwszą podróż misyjną na Cypr, a stamtąd do Azji Mniejszej. Zamierzał wraz z Pawłem udać się w drugą podróż misyjną. Doszło jednak do konfliktu, gdyż Paweł stanowczo sprzeciwił się, by w tej podróży brał udział również Marek, który w czasie pierwszej wyprawy samowolnie ich opuścił. Barnaba powrócił z Markiem na Cypr, gdzie kontynuowali pracę. Pozostał na Cyprze, jako pierwszy biskup i pasterz tej wyspy. Kult św. Barnaby był już w czasach apostoelskich tak wielki, że tylko jemu jednemu z uczniów Dzieje Apostolskie nadają zaszczytny tytuł Apostoła. W wieku XVI powstał zakon Regularnych Kleryków św. Pawła, założony przez św. Antoniego Marię Zaccaria, od macierzystego kościoła św. Barnaby nazywany popularnie barnabitami. Barnaba jest patronem Florencji i Mediolanu, w którym według tradycji nauczał; czczony jest także jako orędownik podczas kłótni, sporów, smutku oraz burz gradowych.

W ikonografii...

św. Barnaba przedstawiany jest jako starszy mężczyzna z długą brodą w tunice i płaszczu albo w szatach biskupich, czasami jako kardynał. Jego atrybutami są: ewangeliarz, zwój pergaminu, gałązka oliwna, halabarda, model kościoła.

W chojnickiej bazylice...

postać Świętego ukazana jest pomiędzy innymi Apostołami na antependium ołtarza, raz w scenach Wniebowstąpienia i Zesłania Ducha Świętego na ołtarzu przyściennym.

Święty Antoni z Padwy

Święty Antoni z Padwy urodził się w Lizbonie w 1195 r., jako Ferdynand Bulonne. W wieku 15 lat wstąpił do Kanoników Regularnych św. Augustyna, którzy mieli swój klasztor na przedmieściach Lizbony, a następnie przeniósł się do klasztoru w Coimbrze, gdzie zdobył gruntowne wykształcenie teologiczne i w roku 1219 otrzymał święcenia kapłańskie.

W rok potem Ferdynand był świadkiem pogrzebu pięciu franciszkanów zamordowanych przez mahometan w Maroko. Przy tej okazji po raz pierwszy usłyszał o duchowych synach św. Franciszka z Asyżu i natychmiast wstąpił do nich w Olivanez, gdzie osiedlili się przy kościółku św. Antoniego Pustelnika. Wtedy to Ferdynand zmienił swoje imię na Antoni. Zapalony duchem męczeńskiej ofiary, postanowił udać się do Afryki, by tam oddać swoje życie dla Chrystusa. Niestety, w wyniku choroby zmuszony był wrócić do ojczyzny i zamieszkał w eremie zgłębiając Pismo Święte oraz pracując jako duszpasterz i kaznodzieja. Sława jego kazań dotarła niebawem do brata Eliasza, następcy św. Franciszka. Ten ustanowił go generalnym kaznodzieją zakonu.

Odtąd Antoni przemierzał miasta i wioski, nawołując do poprawy życia i pokuty. Dar wymowy, jego niezwykle obrazowy i plastyczny język, ascetyczna postawa, żar i towarzy-

szące mu cuda gromadziły przy nim tak wielkie tłumy, że musiał głosić kazania na placach, gdyż żaden kościół nie mógł pomieścić słuchaczy. W roku 1228 papież Grzegorz IX zaprosił go z okolicznościowym kazaniem. Wywarło ono na papieżu tak silne wrażenie, że nazwał Antoniego „Arką Testamentu”.

Święty Antoni z Padwy obdarzony był wieloma charyzmatami - miał dar bilokacji, czytania w ludzkich sumieniach, prorocstwa. Wykładał filozofię na uniwersytecie w Bolonii. W roku 1230 na kapitule generalnej zrzekł się urzędu prowincjała (ministra) i udał się do Padwy. Był zupełnie wycieńczony, zachorował na wodną puchlinę. Opadając z sił, zatrzymał się w klasztoru w Arcella, gdzie przy śpiewie O gloriosa Virginum wieczorem w piątek 13 czerwca 1231 roku, oddał Bogu ducha mając zaledwie 36 lat.

Jego pogrzeb był wielką manifestacją. Pochowano go w Padwie w kościele Matki Bożej. W niecały rok później 30 maja 1232 roku, papież Grzegorz IX zaliczył go w poczet Świętych. Kult św. Antoniego rozszedł się po całym świecie bardzo szybko. Grzegorz IX bullą Cum iudicat w 1233 roku wyznaczył dzień jego dorocznej pamiątki na 13 czerwca. Sykstus V w 1586 r. włączył jego święto do kalendarza powszechnego Kościoła. W 1946 r. Pius XII ogłosił go doktorem Kościoła.

Św. Antoni Padewski jest patronem zakonów: franciszkanów, antoninek oraz wielu bractw; Padwy, Lizbony, Padeborn, Splitu; dzieci, górników, małżeństw, narzeczonych, położnic, ubo-

gich, podróżnych, ludzi i rzeczy zaginionych. Na miejscu grobu św. Antoniego - Il Santo - wznosi się potężna bazylika, jedno z najbardziej popularnych sanktuariów w Europie.

W ikonografii...

św. Antoni przedstawiany jest w habicie franciszkańskim; nieraz głosi kazanie, czasami trzyma Dziecię Jezus, które według tradycji ukazało się Świętemu. Jego atrybutami są: księga, lilia, serce, ogień - symbol gorliwości, bochen chleba, osioł, ryba.

W chojnickiej bazylice...

postać św. Antoniego ukazana jest w formie rzeźby w ołtarzu mu poświęconym w północnej nawie bazyliki.

Szymon Cyrenejczyk

O Szymonie Cyreny wiemy niewiele. Według relacji Ewangelistów Mateusza, Marka i Łukasza był przypadkowym przechodniem, którego żołnierze rzymscy zmusili do pomocy Jezusowi w niesieniu krzyża. Synami Szymona byli Aleksander i Rufus. Jak podaje błogosławiona Anna Katarzyna Emmerich: „Szymon był krzepkim mężczyzną w wieku około 40 lat. Miał na sobie krótki, obcisły kaftan, uda owinięte szmatami, na nogach sandały przymocowane rzemykami do nóg. Głowę miał odkrytą. Synowie ubrani byli w sukienki w barwne paski. Dwaj z nich, starsi już, Rufus i Aleksander, zostali później zaliczeni w poczet uczniów Jezusa. Trzeci był jeszcze mały; widziałam go później, jako chłopca, u Szczepana”.

Niewyróżniający się w tłumie mężczyzna zapewne pozostał w gronie małej garstki,

która wytrwała u stóp krzyża, aż do chwili zgonu Pana Jezusa. W następstwie tego wydarzenia wraz z żoną i synami przystąpił do pierwszych chrześcijan, którzy zaczęli się grupować wokół Apostołów po Zesłaniu Ducha Świętego. Zapewne był znany Matce Bożej, która musiała go szczególnie umiłować za pomoc okazaną Jej Synowi w drodze krzyżowej.

Szymon Cyrenejczyk pozostanie na zawsze przykładem dla wszystkich, którzy w pierwszej chwili wzdrygają się przed podjęciem krzyża Chrystusowego, ale którzy wnet się spostrzegają, że takie wezwanie do ulżenia Zbawicielowi jest największym zaszczytem i szczęściem i od tej chwili wierni Mu towarzyszą aż na Golgotę.

Nie jest on jednoznacznie uznany przez Kościół za Świętego.

W ikonografii...

przedstawiany jest jako mężczyzna pomagający dźwigać krzyż.

W chojnickiej bazylice...

wizerunek Szymona przedstawiony jest na obrazie dokumentującym V stację Drogi Krzyżowej.

Święta Weronika

O Świętej Weronice nie wspomina żaden z Ewangelistów. Dlatego też jej postać znamy tylko z Tradycji Kościoła. Miała ona towarzyszyć Jezusowi niosącemu krzyż na Golgotę i podczas drogi wytrzeć Mu chustą twarz. Otrzymała w zamian odbity na płótnie obraz Jego oblicza. Z tego powodu jest patronką m.in. fotografów.

Postać Weroniki pojawia się w pismach apokryficznych ok. IV wieku. Jej imię pochodzi prawdopodobnie od grecko-rzymskiego określenia *vera eikon*, co można tłumaczyć

jako „prawdziwy wizerunek”. Jej istnienie było utrwalone w pamięci chrześcijan przez licznych twórców. W wiekach średnich, kiedy w Jerozolimie powstawało nabożeństwo Drogi Krzyżowej, w jednej ze stacji upamiętniono otarcie twarzy Jezusa. Legendy głoszą, że chusta św. Weroniki miała być przechowywana przez papieży w Rzymie. Inne podania mówią o tym, że wizerunek został ukradziony. Dziś za oryginał chusty Świętej Weroniki uważa się całun z Manoppello.

W ikonografii...

Święta Weronika przedstawiana jest z odbitym wizerunkiem twarzy Chrystusa.

W chojnickiej bazylice...

wizerunek św. Weroniki przedstawiony jest na obrazie dokumentującym VI stację Drogi Krzyżowej.

Święta Elżbieta

Święta Elżbieta była matką Jana Chrzciciela i żoną Zachariasza. Pochodziła z kapłańskiego rodu Aarona. Samo imię Elżbieta wywodzi się od hebrajskiego słowa elisabeth i oznacza „Bóg mą przysięgą”.

Według Ewangelii św. Łukasza Elżbieta była osobą cnotliwą i wierną Bogu. Przestrzegła wszystkich przykazań i przepisów Pańskich. Była kobietą w starszym wieku i uchodziła za bezpłodną. Zgodnie z zapowiedzią anioła Gabriela zaszła jednak w ciążę i porodziła największego Proroka – Jana Chrzciciela. Historia Elżbiety przedstawiona została w Ewangelii w kontekście zwiastowania Maryi, której była kuzynką.

Maryja odwiedziła Elżbietę, kiedy ta była w szóstym miesiącu ciąży. Wówczas Elżbieta natchniona Duchem Świętym wypowie-

działa słowa: „Błogosławiona jesteś między niewiastami i błogosławiony jest owoc Twojego łona. A skądże mi to, że Matka mojego Pana przychodzi do mnie? Oto, skoro głos Twego pozdrowienia zabrzmiał w moich uszach, poruszyło się z radości dzieciątko w moim łonie. Błogosławiona jesteś, któraś uwierzyła, że spełnią się słowa powiedziane Ci od Pana” (Łk 1, 42-45). Wydarzenie to nazywa się nawiedzeniem św. Elżbiety i stanowi jedną z tajemnic radosnych różańca. Elżbieta jest patronką matek, żon, położnych.

Rzadko występuje osobno, jako odrębna postać. W Kościele katolickim św. Elżbieta wspominana jest wraz ze swoim mężem św. Zachariaszem 5 listopada.

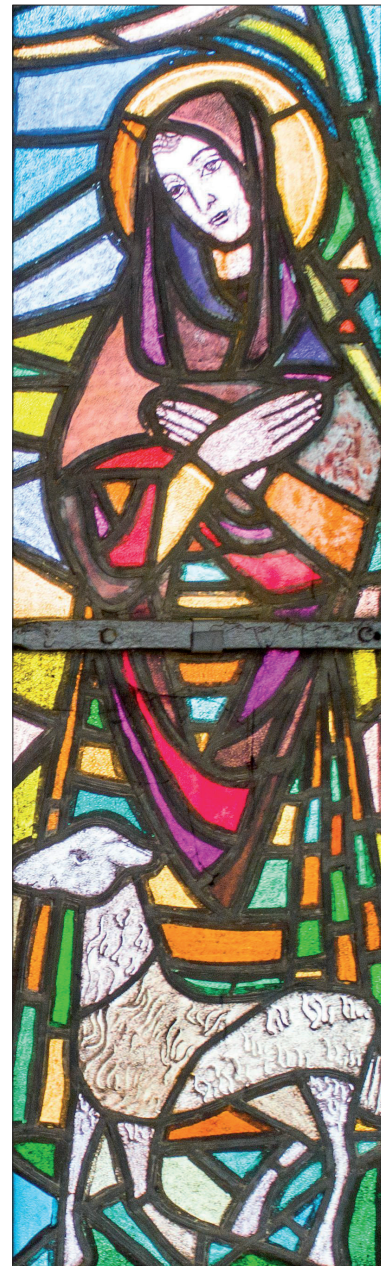
Kult Elżbiety był i jest słabo rozwinięty. Tradycja nic nie wspomina o jej relikwiach.

W ikonografii...

Święta Elżbieta pojawia się przede wszystkim w cyklach poświęconych swojemu synowi, św. Janowi Chrzcicielowi.

W chojnickiej bazylice...

wizerunek św. Elżbiety przedstawiony jest na centralnym witrażu prezbiterium.

Zachariasz

Zachariasz był sprawiedliwym i nienagannym kapłanem. Ojcem św. Jana Chrzciciela i mężem św. Elżbiety – kuzynki Matki Bożej.

Według Świętego Łukasza w czasie służby liturgicznej w Świątyni przyszedł do Zachariasza archanioł Gabriel i zapowiedział mu narodzenie potomka, jednocześnie przepowiadając jego wielkość. Zachariasz i Elżbieta byli już w podeszłym wieku i nie mieli dzieci. Dlatego też kapłan zwątpił w przepowiednię i za karę, do czasu jej spełnienia, pozostał niemy. Po narodzeniu Jana, dokładnie w dzień jego obrzezania, kiedy sąsiedzi i krewni chcieli mu dać na imię Zachariasz, ten sprzeciwił się, chcąc, zgodnie z wolą Anioła, żeby na imię dziecku dać Jan. W tym momencie Zachariasz odzyskał mowę

i pod natchnieniem Ducha Świętego wypowiedział hymn prorocki „Benedictus”.

Tradycja cerkiewna mówi, iż został zabity przez żołnierzy króla Heroda, który kazał dokonać rzezi wszystkich chłopców w Betlejem po narodzeniu Jezusa. Elżbieta ukryła się wraz z synem w górach, a ojciec poniósł śmierć nie zdradzając żołnierzom miejsca ich pobytu.

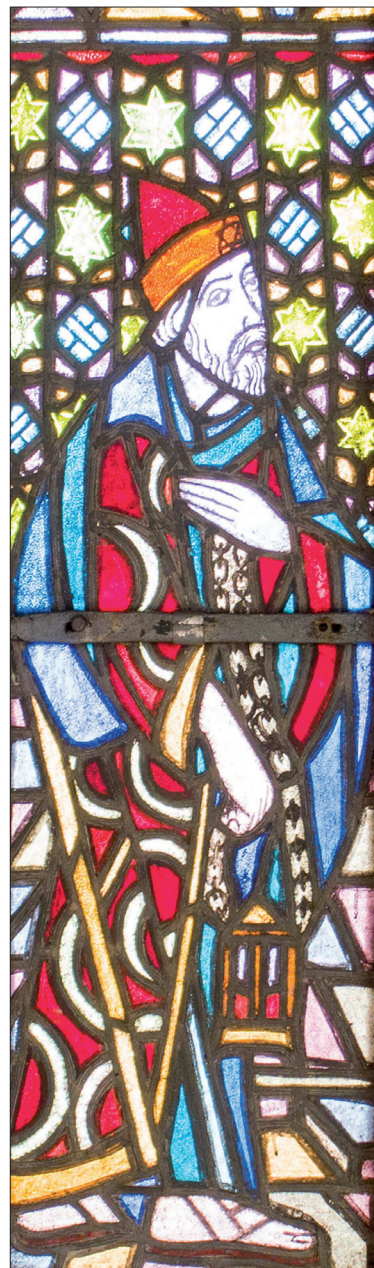
Ciało Zachariasza odnaleziono w 415 roku, przewieziono do Konstantynopola i umieszczono w wybudowanej ku jego czci świątyni. Obecnie relikwie jego ciała (głowa) znajdują w bazylice laterańskiej w Rzymie, zaś pozostałe części w kościele pod jego wezwaniem w Wenecji.

W ikonografii...

Święty Zachariasz przedstawiany jest wraz ze św. Elżbietą w scenach poświęconych Janowi Chrzcicielowi. Na Wschodzie wyobrażany jest jako starzec z wąską, siwą brodą sięgającą pasa. Ma na sobie jasne szaty kapłana izraelskiego. W jednej ręce trzyma zwój z napisem: „Błogosławiony Pan Bóg Izraela”, a drugą nań wskazuje. W sztuce zachodniej atrybutami św. Zachariasza są: gałązka oliwna w ręce oraz imię Jan.

W chojnickiej bazylice...

wizerunek św. Zachariasza przedstawiony jest dwukrotnie na centralnym witrażu prezbiterium.

Mojżesz

Mojżesz żył w XIII wieku p.n.e. Był synem Amrama i Jokebed. Jego imię w języku hebrajskim znaczy „ocalony” lub „wyjęty”, bowiem przyszedł na świat niemal w chwili, gdy faraon wydał zarządzenie, według którego miało wymordować żydowskie dzieci płci męskiej. Według podań matka Mojżesza włożyła go do wiklinowego kosza, którym popłynął z nurtem rzeki Nil. Odnalazła go córka faraona, dzięki czemu znalazł się i dorastał na dworze faraona, jako Egipcjanin, brany nawet pod uwagę jako jego przyszły sukcesor. Jednak kiedy miał kilkanaście lat zabił człowieka, który dopuścił się przemocy – wyszło to na jaw i Mojżesz zmuszony był uciekać z Egiptu. Został pasterzem, jako członek plemienia koczowniczego. Ożenił się i miał dwóch synów. Pewnego razu objawił mu się Bóg Jahwe pod postacią gorejącego krzewu, który powierzył mu zadanie wyprowadzenia Izraelitów z ziemi egipskiej. Mojżesz wówczas wrócił do Egiptu i usiłował namówić faraona na uwolnienie Izraelitów, czym tylko rozgniewał władcę. Pismo Święte wspomina o plagach, które spadły wówczas na Egipt. W efekcie faraon przystał na prośby Mojżesza, lecz na wieść,

że Izraelici opuszczają kraj, kazał ich dogonić i zabić. Wówczas wody Morza Czerwonego rozstały się pozwalając przejść Izraelitom na drugą stronę, natomiast ścigających ich Egipcjan pochłonęło w swych wodach. Mojżesz kierował się na Synaj, by złożyć tam ofiarę. Następnie Izraelici pielgrzymowali przez pustynię. Bóg w międzyczasie podarował im mannę z nieba, którą się żywili. Wreszcie dotarli do góry Synaj – tam też odbyło się przymierze Boga z Mojżeszem, jako przedstawicielem Izraela. Otrzymał Dziesięć Przykazań. Tymczasem czekający na Mojżesza zniecierpliwiony lud, u podnóża gór wytopił złotego cielca i oddał mu hołd. Mojżesz zareagował furją, rozbijając tablice z przykazaniami. Prorok przywołał Izraelitów do porządku, niestety urażony Bóg skazał Izraelitów na czterdziestoletnią tułaczkę na pustyni. Wtedy to właśnie Mojżesz zajmował się działalnością literacką, spisał swój słynny Pięcioksiąg, zwany później mojżeszowym. Do Ziemi Obiecanej jednak nie wszedł. Zmarł na pustyni – legenda mówi o jego zniknięciu w chmurach, które nagle zstąpiły.

W ikonografii...

Mojżesz przedstawiany jest z kamiennymi tablicami.

W chojnickiej bazylice...

wizerunek Mojżesza przedstawiony jest w formie płaskorzeźby na przedsoborowej ambonie.

Czcigodny Sługa Boży Pius XII, papież

Pius XII urodził się 2 marca 1876 w Rzymie, jako syn Filippo Pacellego i Virginii z d. Graziosi. Na chrzcie otrzymał imiona Eugenio Maria Giuseppe. Jego rodzina była od dawna blisko związana z Kurią Rzymską, gdyż jego ojciec był przez szereg lat dziekanem adwokatów konsystorialnych, a brat Francesco był doradcą prawnym Stolicy Apostolskiej i członkiem Komisji Watykańskiej, która przygotowywała ostateczną wersję Układów Laterańskich w 1929 roku.

Święcenia kapłańskie przyszyły papież przyjął 2 sierpnia 1899, po czym od razu rozpoczął pracę w służbie dyplomatycznej Stolicy Apostolskiej. Pracował w ówczesnej Kongregacji Nadzwyczajnych Spraw Kościelnych, której był sekretarzem, a następnie był nuncjuszem apostolskim w Niemczech.

Mianowany arcybiskupem tytularnym 20 kwietnia 1917, przyjął sakrę 13 maja tegoż roku – w dniu pierwszego objawienia Matki Bożej Fatimskiej, której był później wielkim czcicielem. Na konsystorzu 16 grudnia 1929 Pius XI włączył go w skład Kolegium Kardynalskiego, a 9 lutego 1930 mianował go swoim sekretarzem stanu. W 1935 kardynał Pacelli został jeszcze dodatkowo kamerlingiem Świętego Kościoła Rzymskiego. Wybrany na papieża 2 marca 1939 roku.

Jego pontyfikat przypadł na bardzo trudny okres w dziejach Kościoła i świata – II wojnę światową, a następnie zimną wojnę między Wschodem, a Zachodem. Na rządach Piusa XII cieniem położyło się jego milczenie na temat okrucieństw wojennych, zwłaszcza przypisywany mu przez Żydów, ale dopiero poczynawszy od lat sześćdziesiątych, a więc już po jego śmierci, brak stanowczej reakcji w obliczu Holokaustu. Chociaż sprawy te wielokrotnie wyjaśniała i prostowała Stolica Apostolska, środowiska żydowskie i lewicowe nadal je wysuwają. Pius XII miał na swym koncie wiele osiągnięć. Za jego pontyfikatu znacznie rozszerzyła się działalność międzynarodowa i dyplomatyczna Stolicy Apostolskiej, wzrosła liczba państw, które nawiązały z nią stosunki dyplomatyczne. Jako czciciel i propagator kultu maryjnego i orędzia fatimskiego 31 października 1942, w pełni działań wojennych, powierzył ludzkość Niepokalanemu Sercu Maryi, którego święto wyznaczył na 22 października. 1 listopada 1950 ogłosił dogmat o Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny; na mocy encykliki „Ad Caeli Reginam” z 11 października 1954 r. ustanowił uroczystość Maryi Królowej, a cały ten rok był Rokiem Maryjnym.

Pius XII na dwóch konsystorzach (18 II 1946 i 12 I 1953) kreował łącznie 56 kardynałów,

w tym dwóch Polaków: Adama Stefana Sapiechę i Stefana Wyszyńskiego. Mianował ponadto 42 biskupów polskich, w tym Karola Wojtyłę.

Papież Pacelli zmarł po krótkiej chorobie w swej letniej rezydencji w Castel Gandolfo 9 października 1958. 18 listopada 1965, w czasie ostatniej sesji Soboru Watykańskiego II, Paweł

VI ogłosił oficjalnie rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego Piusa XII (wraz z Janem XXIII). Proces posuwał się wolno, gdyż papież w ciągu swego długiego pontyfikatu pozostawił po sobie obszerną spuściznę (m.in. 43 encykliki), ostatecznie jednak 19 grudnia 2009 Benedykt XVI podpisał dekret o heroicznosci cnót Sługi Bożego.

W chojnickiej bazylice...

herb czcigodnego Sługi Bożego Papieża Piusa XII znajduje się w kaplicy Serca Pana Jezusa w południowe nawie kościoła.

Czcigodny Sługa Boży Stefan Wyszyński, kardynał

Stefan Wyszyński był synem Stanisława i Julianny Karp, urodził się 3 września 1901 r. w Zuzeli. Szkołę podstawową ukończył w Andrzejewie. Następnie uczęszczał do warszawskiego gimnazjum Wojciecha Górskiego oraz gimnazjum w Łomży. Egzamin maturalny złożył w Liceum im. Piusa X we Włocławku. Tam wstąpił do seminarium duchownego, gdzie w 1924 r. przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1925–1929 studiował na Katolickim Uniwersytecie w Lublinie, uzyskując stopień doktora. Następnie przez rok odbywał podróże studyjne po Włoszech, Francji, Belgii, Holandii, Niemczech. Po powrocie w 1924 r. mianowany został wikariuszem w katedrze włocławskiej, a w 1931 r. wikariuszem w Przedeczu i wykładowcą w seminarium duchownym we Włocławku. W latach 1932–1939 pełnił też obowiązki redaktora czasopisma „Ateneum Kapłańskie” i był członkiem Rady Społecznej przy Prymasie Polski.

W czasie Powstania Warszawskiego, był kapelanem Okręgu Wojskowego Żoliborz-Kampinos. Po wojnie został kanonikiem gremialnym włocławskim. W latach 1946–1948 sprawował godność biskupa lubelskiego. 18 listopada 1948 r. został przeniesiony przez papieża na arcybiskupstwo gnieźnieńskie i war-

szawskie. Ingres do katedry gnieźnieńskiej odbył 2 lutego 1949 r., a do warszawskiej 6 lutego. Początkowy okres jego prymasostwa przypadł na czas konfrontacji Państwo – Kościół. W latach 1953–1956 Wyszyński był internowany. W tym czasie został kreowany na kardynała-prezbitera tytułu S. Maria in Trastevere. Ingres do kościoła tytularnego odbył się jednak dopiero w 1957 r. W czasie internowania narodził się pomysł idei Wielkiej Nowenny, mającej przygotować wiernych do obchodów Millenium Chrztu Polski i zrealizowany w latach 1957–1966. W tym czasie zorganizowano pielgrzymkę kopii obrazu Matki Bożej Częstochowskiej po Polsce, a kard. Wyszyński zaangażował się intensywnie w pracę duszpasterską w odwiedzanych parafiach – wygłosił setki kazań. W 1966 r. uczestniczył aktywnie w obchodach jubileuszu Chrztu Polski. Dzięki jego inicjatywie papież Paweł VI ogłosił Maryję Matką Kościoła. Przez cały okres swego pontyfikatu był przewodniczącym Konferencji Episkopatu Polski. Był też uczestnikiem czterech konklawe (wybory: Jana XXIII, Pawła VI, Jana Pawła I i Jana Pawła II). Brał udział w przygotowaniach do Soboru Watykańskiego II, obecny był też na wszystkich jego sesjach. Uczestniczył w pracach Nadzwyczajnych Syno-

dów Biskupów w Rzymie w 1969, 1971 i 1974 r. Był także jednym z inicjatorów „Orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich” w 1965 r. Tytułem doktora honoris causa obdarzono go kilkanaście uczelni. Był autorem wielu publikacji, głównie z dziedziny katolickiej nauki społecznej. Prymas Tysiąclecia zmarł 28 maja 1981 r. w Warszawie. Jego pogrzeb odbył się 31 maja, ciało złożono w warszawskiej archikatedrze św. Jana Chrzciciela. Pośmiertnie został odznaczony Orderem Orła Białego. Od 1989 r. prowadzony jest proces beatyfikacyjny zainicjowany przez Jana Pawła II. 6 lutego 2001 zakończył się etap diecezjalny tego procesu, po czym

akta zostały wysłane do Watykanu. W tym czasie odbyło się 289 sesji, w ramach których przesłuchano 59 świadków. Watykańska Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych wydała 8 lutego 2002 dekret o ważności procesu diecezjalnego. W kwietniu 2016 komisja teologów w Rzymie jednomyślnie uznała heroiczną jego cnotę, a 12 grudnia 2017 uczynili to kardynałowie i biskupi z Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. 18 grudnia 2017 dekret o heroicznosci cnoty podpisał papież Franciszek. Od tego momentu kardynałowi Stefanowi Wyszyńskiemu przysługuje tytuł Czcigodnego Sługi Bożego.

W chojnickiej bazylice...

postać Sługi Bożego kardynała Stefana Wyszyńskiego znajduje na pamiątkowej tablicy w kaplicy poświęconej Matce Bożej w północnej nawie kościoła. W przeciwległej nawie, w kaplicy Serca Pana Jezusa, znajduje się też niepełny herb Prymasa Tysiąclecia.

Błogosławiony Jerzy Popiełuszko

Urodził się 14 września 1947 r. na Podlasiu we wsi Okopy, w parafii Suchowola. 16 września został ochrzczony w parafialnym kościele pod wezwaniem świętych Apostołów Piotra i Pawła w Suchowoli i otrzymał imię swojego stryja, Alfonsa (zmienił je na Jerzy Aleksander dopiero w okresie nauki w seminarium, w 1971 r.). W tym samym kościele 17 czerwca 1956 r. przyjął bierzmowanie z rąk biskupa Władysława Suszyńskiego. Wybrał sobie wówczas imię patrona archidiecezji wileńskiej - Kazimierza.

W latach 1954-1965 uczęszczał do Szkoły Podstawowej oraz Liceum Ogólnokształcącego w Suchowoli. W kościele parafialnym, odległym od domu o kilka kilometrów, od 11 roku życia był ministrantem i służył do Mszy św. codziennie przed lekcjami w szkole. Uzywszy świadectwo maturalne, 24 czerwca 1965 r. wstąpił do Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego św. Jana Chrzciciela w Warszawie, gdzie przez siedem lat przygotowywał się intelektualnie i duchowo do przyjęcia święceń kapłańskich. W trakcie studiów odbył dwuletnią służbę wojskową w specjalnej jednostce dla kleryków w Bartoszycach. Po powrocie do seminarium musiał poddać się operacji tarczycy, leczyl się też z powodu choroby serca. W dniu 12 grudnia 1971 r. otrzymał święcenia subdiakonu, a 12 marca 1972 r. -

diakonu. Święcenia kapłańskie przyjął z rąk kardynała Stefana Wyszyńskiego dnia 28 maja 1972 r. w bazylice archikatedralnej św. Jana Chrzciciela w Warszawie. Jako neoprezbiter został skierowany do pracy duszpasterskiej i katechetycznej najpierw w parafii Świętej Trójcy w Żąbkach koło Warszawy, następnie do parafii Matki Bożej Królowej Polski w Warszawie-Aninie, a w dalszej kolejności do parafii Dzieciątka Jezus w Warszawie na Żoliborzu. 25 maja 1979 r. władza archidiecezjalna skierowała go do pracy duszpasterskiej przy kościele akademickim św. Anny w Warszawie. Ostatnim miejscem zamieszkania i pracy ks. Jerzego Popiełuszki od 20 maja 1980 r. była parafia św. Stanisława Kostki w Warszawie na Żoliborzu, gdzie jako rezydent pomagał w pracy parafialnej i zajmował się duszpasterstwem specjalistycznym. Oddzielną kartę życia ks. Jerzego, która doprowadziła go do palmy męczeństwa, było jego bezkompromisowe zaangażowanie się w duszpasterstwo świata pracy, zarówno w okresie tworzenia się „Solidarności”, jak i później, gdy trwał stan wojenny w Polsce oraz po jego zniesieniu. Był wielokrotnie przesłuchiwany w prokuraturze, zatrzymywany i aresztowany. Przedstawiono mu nawet akt oskarżenia, w którym zarzucano mu, że działał na szkodę interesów PRL, ponieważ nadużywając funkcji

kapłana czynił z kościołów miejsce propagandy antypaństwowej. 13 października 1984 r. milicja usiłowała doprowadzić do wypadku drogowego, w którym ks. Jerzy miał zginąć; akcja ta nie powiodła się. Kolejną próbę podjęto kilka dni później - dnia 19 października 1984 r. ks. Jerzy wracał samochodem z posługi duszpasterskiej w Bydgoszczy, został zatrzymany przez trzech funkcjonariuszy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Wydział do walki z Kościołem) i uprowadzony. W dniu 30 października 1984 r. ze sztucznego zbiornika wodnego przy tamie na Wiśle koło Włocławka, milicja wyłowiła ciało ks. Jerzego Popiełuszki. Sekcja zmasakrowanego ciała została przeprowadzona w Białymstoku, ale pogrzeb, zgodnie z wolą katolickiego społeczeństwa, odbył się w Warszawie 3 listopada 1984 r. Ks. Jerzy Popiełuszko został pochowany w grobie przy kościele św. Stanisława Kostki.

Obrzędowi pogrzebowemu przewodniczył i okolicznościowe kazanie wygłosił kardynał Józef Glemp, prymas Polski. W pogrzebie uczestniczyło wielu biskupów, kilkuset kapłanów oraz prawie milion wiernych, w tym setki pocztów sztandarowych spod znaku „Solidarności” z całego kraju.

Przekonanie duchowieństwa i wiernych o męczeńskiej śmierci ks. Jerzego Popiełuszki za wiarę spowodowało, że archidiecezjalny trybunał zajął się procesem beatyfikacyjnym ks. Jerzego. Proces trwał do 2001 r. Następnie akta procesu zostały przewiezione do Stolicy Apostolskiej i poddane dalszym badaniom w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych. 6 czerwca 2010 r. w Warszawie odbyła się beatyfikacja ks. Jerzego Popiełuszki. Jego liturgiczne wspomnienie wyznaczono na 19 października - w dniu jego narodzin dla nieba.

W chojnickiej bazylice...

w północnej nawie, obok tak zwanej grupy ukrzyżowania znajduje się pamiątkowa tablica z wizerunkiem błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki.

Literatura

Baranowska A., Zientkowski P., (red.) *Kulturotwórcza rola parafii*, Łeba 2017.

Duława M., *Żywoty Świętych*, Bielsko- Biała 2018.

Lanzi F., Lanzi G., *Jak rozpoznać świętych i patronów w sztuce i w wyobrażeniach ludowych*, Kielce 2004.

Lewiński D., *Dzieje parafii pw. ściecia św. Jana Chrzciciela w Chojnicach w latach 1772 – 2000*, Chojnice 2012.

Marecki J., RotterL., *Jak czytać wizerunki świętych. Leksykon atrybutów i symboli hagiograficznych*, Kraków 2009.

Santambrogio G., *Święci. Najpiękniejsze wizerunki w sztuce*, Kielce 2012.

Stadtmüller E., *Polscy święci i błogostawieni*, Kraków 2011.

Tarzia A. (red) *Święci na każdy dzień*, Kielce 2011.

Zaleski W., *Święci na każdy dzień*, Warszawa 2008.

Spis treści

Święty Jan Chrzciciel	10
Święta Maryja z Nazaretu	20
Święty Józef, Opiekun Jezusa	31
Święci Aniołowie, Boży Posłańcy	34
Święty Archanioł Gabriel	39
Święty Archanioł Michał	41
Święty Stanisław Kostka	42
Święta Jadwiga Królowa	45
Błogosławiony Wincenty Kadłubek, biskup	47
Święty Klemens Maria Hofbauer, prezbiter	50
Święty Kazimierz Królewicz	52
Święty Jacek Odrowąż	55
Święta Jadwiga Śląska	57
Święta Kinga	60
Błogosławiony Bogumił, biskup	63
Święty Jan Kanty, prezbiter	66
Błogosławiony Sadok z Sandomierza	70
Święty Stanisław, biskup	72
Błogosławiona Jutta z Chełmży	75
Święty Jan z Dukli	77
Święty Szymon z Lipnicy	80
Święty Wojciech, biskup i męczennik	83
Święty Jan Berchmans	87
Święta Barbara	89

Święta Klara	92
Święta Katarzyna ze Sieny	94
Święty Pius X, papież	98
Święty Tomasz z Akwinu	101
Święty Łukasz, Ewangelista	105
Święty Marek, Ewangelista	108
Święty Mateusz, Ewangelista	110
Święty Jan, Ewangelista	112
Święty Piotr, Apostoł	116
Święty Andrzej, Apostoł	119
Święty Juda Tadeusz, Apostoł	121
Święty Bartłomiej, Apostoł	124
Święty Filip, Apostoł	125
Święty Jakub Młodszy, Apostoł	127
Święty Jakub Starszy, Apostoł	129
Święty Tomasz, Apostoł.....	130
Święty Szymon, Apostoł	131
Święty Maciej, Apostoł	132
Święty Barnaba	135
Święty Antoni z Padwy	137
Szymon Cyreńczyk	139
Święta Weronika	141
Święta Elżbieta	144
Zachariasz	145
Mojżesz	147
Czcigodny Sługa Boży Pius XII, papież	149
Czcigodny Sługa Boży Stefan Wyszyński, kardynał	151
Błogosławiony Jerzy Popiełuszko	154